

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
ARAP DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NDE MODERN KISA
ÖYKÜNÜN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ

HÜMEYRA ALİBAŞ

2501180019

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ABDULLAH KIZILCIK

İSTANBUL - 2022

ÖZ

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NDE MODERN KISA ÖYKÜNÜN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ

HÜMEYRA ALİBAŞ

Körfez ülkelerinde petrolün keşfiyle gelen ekonomik rahatlık, eğitim ve kültür alanlarına etki ederek toplumun gelişmesini sağlamış ve bu durum, edebî çevrenin oluşmasına katkıda bulunmuştur. Tezimizde Körfez ülkelerinden Birleşik Arap Emirlikleri ele alınmaktadır.

“Birleşik Arap Emirlikleri’nde Modern Kısa Öykünün Doğuşu ve Gelişimi” başlıklı yüksek lisans tezimizde, Birleşik Arap Emirlikleri’nin sosyal, siyasi ve kültürel yapısı ışığında, ülkenin tanık olduğu önemli edebî gelişmeler hakkında bilgi verilmiştir. Akabinde Birleşik Arap Emirlikleri’nde kısa öykünün geçirdiği aşamalara yer verilerek bu alanda öne çıkan kısa öykü yazarları, edebî kişilikleri ve eserleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Birleşik Arap Emirlikleri, Edebiyat, Kısa Öykü.

ABSTRACT

**THE BIRTH AND DEVELOPMENT OF MODERN SHORT
STORY IN THE UNITED ARAB EMIRATES**

The economic comfort that came with the discovery of oil in the Gulf countries has affected the education and cultural fields and provided the development of the society, and this has contributed to the formation of the literary environment. In our thesis, the United Arab Emirates, one of the Gulf countries, is discussed.

In our master's thesis titled "The Birth and Development of Modern Short Story in the United Arab Emirates", information is given about the important literary developments that the country has witnessed in the light of the social, political and cultural structure of the United Arab Emirates. After that, the short story writers, their literary personalities and their works were discussed in detail by giving the stages of the short story in the United Arab Emirates.

Key Words: The United Arab Emirates, Literature, Short Story.

ÖNSÖZ

2 Aralık 1971’de Abudabi, Dubâi, Şârîka, Ac mân, Ümmülkayveyn ve Fuceyre Emirliklerinden oluşan altı emirliğin bir araya gelmesiyle kurulan Birleşik Arap Emirlikleri, Re’sülhayme’nin de 10 Şubat 1972’de katılmasıyla, yedi emirliğin oluşturduğu bir federasyon haline gelmiştir.

1960’lı yıllarda ülkede petrol keşfinin getirdiği sosyal değişim, 1971’de gelen bağımsızlıkla beraber edebî ve kültürel hayatı da etkilemiştir. Böylelikle Birleşik Arap Emirlikleri’nde yeni edebî türler görülmeye başlanmıştır. Bu edebî türlerden biri de kısa öyküdür.

“Birleşik Arap Emirlikleri’nde Modern Kısa Öykünün Doğuşu ve Gelişimi” adlı çalışmamızda öncelikle Birleşik Arap Emirlikleri’nin sosyal, siyasi ve kültürel yapısı genel hatlarıyla ele alınmış, ülkedeki edebî türler hakkında bilgiler verilmiş ve özellikle kısa öykünün doğuşu ve gelişimi önemli temsilcileriyle birlikte ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Tez çalışmamın başından sonuna kadar tecrübe ve bilgisiyle yardım ve desteğini esirgemeyen çok değerli danışmanım Sayın **Prof. Dr. Abdullah KIZILCIK** hocama teşekkürlerimi arz ederim.

Ayrıca tezin her aşamasında bana yol gösterip yardımda bulunan kıymetli **Prof. Dr. Hüseyin YAZICI** hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Bu hareketli ve zorlu süreçte maddi ve manevi desteğiyle beni yalnız bırakmayan kıymetli aileme ve tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

HÜMEYRA ALİBAŞ

İSTANBUL, 2022

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ.....	ix
EKLER.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NİN SOSYAL, SİYASİ VE KÜLTÜREL YAPISI

1.1. SOSYALYAPI.....	3
1.1.1. Ülke Coğrafyası.....	3
1.1.2. Demografisi.....	3
1.1.3. Tarihi Gelişimi.....	4
1.2. SİYASİ VE İDARİ YAPI.....	5
1.2.1. Ebûzabî (Abu Dabi).....	5
1.2.2. Dübey (Dubai).....	6
1.2.3. Şârika	6
1.2.4. Ac mân	7
1.2.5. Ümmülkayveyn.....	8
1.2.6. Fuceyre	8
1.2.7. Re'sülhayme.....	9
1.3. EDEBİ VE KÜLTÜREL TARİH.....	9

1.3.1. Basın ve Yayın Faaliyetleri.....	9
1.3.1.1. Gazete ve Dergi.....	9
1.3.1.2. Radyo.....	11
1.3.1.3. Televizyon.....	12
1.3.2. Eğitim.....	12
1.3.2.1. Kütüphaneler.....	15
1.3.3. Spor.....	16
1.3.3.1. Futbol.....	16
1.3.3.2. Kriket.....	16
1.3.3.3. Deve Yarışı.....	17
1.3.3.4. Diğer Sporlar.....	17
1.3.4. Edebî ve Kültürel Cemiyetler.....	18
1.3.4.1. Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu.....	18
1.3.4.2. Birleşik Arap Emirlikleri Edebiyat Vakfı.....	19
1.3.4.3. Emirlik Yayıncılar Birliği.....	20
1.3.4.4. Sultân Bin Ali el- ‘Uveys Kültür Vakfı.....	21
1.3.4.5. Abudabi Müzik ve Sanat Vakfı (ADMAF).....	21
1.3.4.6. Emirlik Miras Kulübü (EHC).....	22
1.3.4.7. Birleşik Arap Emirlikleri Gazeteciler Birliği.....	23
1.3.4.8. Arap Dilini Koruma Derneği.....	24
1.3.4.9. Birleşik Arap Emirlikleri Gençler için Kitaplar Kurulu(UAEBBY)..	25

İKİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NDEKİ EDEBÎ TÜRLERE KISA BİR BAKIŞ

2.1. ASIL TÜRLER.....	28
2.1.1. Nazım.....	28

2.1.1.1. Şiir.....	28
2.1.1.1.1. Nebatî Şiiri.....	29
2.1.1.1.2. Klasik Şiir.....	30
2.1.1.1.3. Serbest Şiir.....	32
2.1.1.1.4. Düzyazı Şiiri.....	36
2.1.2. Nesir.....	40
2.1.2.1. Roman.....	40
2.1.2.2. Kısa Öykü.....	42
2.2. TEMSİL TÜRÜ.....	43
2.2.1. Tiyatro.....	43
2.3. DİĞER TÜRLER.....	46
2.3.1. Çocuk Edebiyatı.....	46
2.3.2. Halk Edebiyatı.....	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NDE KISA ÖYKÜ

3.1. BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NDE KISA ÖYKÜNÜN DOĞUŞU...	51
3.1.1. Dönemin Belli Başlı Şahısları.....	54
3.1.1.1. Abdulaziz eş-Şerhân.....	54
3.1.1.1.1. Hayatı.....	54
3.1.1.1.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri.....	54
3.1.1.2. Şeyha Mubârek en-Nâhî.....	55
3.1.1.2.1. Hayatı.....	55
3.1.1.2.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri.....	56
3.1.1.3. Muhammed el-Mur.....	57
3.1.1.3.1. Hayatı.....	57
3.1.1.3.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri.....	58
3.1.1.4. Abdulhamid Ahmed.....	59

3.1.1.4.1. Hayatı.....	59
3.1.1.4.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri.....	60
3.1.1.5. ‘Abdu’r Rıdâ Hüseyin es-Sicvânî	60
3.1.1.5.1. Hayatı.....	60
3.1.1.5.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri.....	61
3.2. BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ’NDE KISA ÖYKÜNÜN GELİŞMESİ..	62
3.2.2. Dönemin Belli Başlı Şahısları.....	64
3.2.2.1. İbrahim Mubârek.....	64
3.2.2.1.1. Hayatı.....	64
3.2.2.1.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri.....	65
3.2.2.2. Nâşir ez-Zâhîrî	66
3.2.2.2.1. Hayatı.....	66
3.2.2.2.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri.....	67
3.2.2.3. Leylâ Ahmed.....	68
3.2.2.3.1. Hayatı.....	68
3.2.2.3.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri.....	68
3.2.2.4. Esmâ ez-Zer‘ûnî.....	69
3.2.2.4.1. Hayatı.....	69
3.2.2.4.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri.....	70
3.2.2.5. Selmâ Maţar Seyf	70
3.2.2.5.1. Hayatı.....	70
3.2.2.5.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri.....	71
3.2.2.6. Bâsime Muhammed Yûnis.....	72
3.2.2.6.1. Hayatı.....	72
3.2.2.6.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri.....	73
3.2.2.7. Fâtıma Sultân el-Mezrû‘î.....	74
3.2.2.7.1. Hayatı.....	74
3.2.2.7.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri.....	75
SONUÇ.....	77
KAYNAKÇA.....	80

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Bu çalışmada aşağıdaki transkripsiyon sistemi kullanılmıştır:

Sesliler:

ا,ى,آ :	â	ی :	î	و :	û
َ :	a,e	ِ :	ı,i	ُ :	u,ü

Sessizler:

ب :	b	ر :	r	ف :	f
پ :	p	ز :	z	ق :	ķ
ت :	t	س :	s	ك :	k
ث :	ṣ	ش :	ş	ل :	l
ج :	c	ص :	ş	م :	m
چ :	ç	ض :	ẓ/ ḍ	ن :	n
ح :	ḥ	ط :	ṭ	و :	v
خ :	ḫ	ظ :	ẓ	ه :	h
د :	d	ع :	‘	ی :	y
ذ :	ẓ	غ :	ġ	ء :	’

Transkripsiyon açısından ayrıca şu hususlara riayet edilmiştir:

1. şemsî ve kamerî harfler okundukları gibi gösterilmiştir. Harfî tarifler cümle başında olsa dahi küçük harfle yazılmıştır.
2. Nisbet yâ'sı “î” şeklinde gösterilmiştir.
3. Kelime sonlarındaki ş'ler geçiş halinde “t” olarak, durma halinde “a” veya “e” olarak yazılmıştır.
4. Terkip halindeki isimler bitişik yazılmıştır.
5. Terkip halinde bulunan ifadelerde kelime sonlarındaki irab alametleri gösterilmiştir.

EKLER

- Resim 1:** Muhammed Ahmed el-Mur
- Resim 2:** ‘Abdu’r Rıdâ Hüseyin es-Sicvânî
- Resim 3:** Abdulhamid Ahmed
- Resim 4:** Şeyha Mubârek en-Nâhî
- Resim 5:** İbrahim Mubârek
- Resim 6:** Bâsime Muhammed Yûnis
- Resim 7:** Fâtıma Sulţân el-Mezrû‘î
- Resim 8:** Ali Abdulaziz eş-Şerhân
- Resim 9:** Nâşir ez-Zâhîrî

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m	:	Adı geçen makale
a.g.t.	:	Adı geçen tez
b.	:	Bin, İbn
BAE	:	Birleşik Arap Emirlikleri
b.y.	:	Basım yeri yok
C./c.	:	Cilt
D./d.	:	Doğumu
Dr.	:	Doktor
DİA	:	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Ed.	:	Editör
p.	:	Sayfa
Prof.	:	Profesör
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
ts.	:	Tarihsiz
UAE	:	United Arab Emirates
Vol.	:	Cilt
vd.	:	Ve diğerleri
y.y.	:	Yayıncı yok

GİRİŞ

Dünyanın en hızlı gelişen ülkelerinden biri olan Birleşik Arap Emirlikleri, Orta Doğu’da Arap Yarımadasının güneydoğusunda yer alır. Abudabi, Dubâi, Acmân, Fuceyre, Şârîka, Re’sulhayme ve Ummülkayveyn adlı yedi emirlikten oluşan ülkenin başkenti Abudabi’dır.

Orta Doğu’nun ticaret ve turizm merkezi olarak ünlenen Birleşik Arap Emirlikleri’nin edebî ve kültürel üretimleri hakkında dilimizde yeterli bir bilgi bulunmadığını fark ettik. Öyle ki; sinema, tiyatro, müzik ve edebiyat etkinlikleri ülkenin önde gelen isimleri tarafından desteklenmektedir. Bunun yanı sıra en önemli etkinliklerden biri sayılan kitap fuarlarının popülaritesi de her geçen yıl artmaktadır.

Çalışma esnasında Türkçe kaynakların yanı sıra çoğunlukla İngilizce ve Arapça kaynaklardan yararlanılmıştır. Özellikle, bizzat ülkeyi gezen Barbara Michalak- Pikulska tarafından hazırlanan “Modern Literature of The United Arab Emirates” isimli eser, Birleşik Arap Emirlikleri’nde kısa öykünün doğuşu ve gelişimi hakkında önemli bir kaynak olmuştur. Bunun yanı sıra, Prof. Dr. Hüseyin Yazıcı tarafından hazırlanan “The Short Story in Modern Literature” isimli eser, Birleşik Arap Emirlikleri’ndeki kısa öykü türünü araştırmada faydalandığımız önemli kaynaklardan biridir.

Birleşik Arap Emirlikleri’nde edebiyat alanındaki değişimler, ülkede meydana gelen sosyo-ekonomik değişikliklerin bir yansıma alanıdır. Bu sebeple, üç bölüme ayırdığımız “Birleşik Arap Emirlikleri’nde Modern Kısa Öykünün Doğuşu ve Gelişimi” adlı tezimizin birinci bölümünde, ülkenin sosyal, siyasi ve kültürel yapısı hakkında genel bir bilgi verilerek ülkedeki edebî faaliyetler gösterilmeye çalışılmıştır.

Tezin ikinci bölümünde 1971’de Birleşik Arap Emirlikleri Federasyonunun kurulmasından önce ve sonraki dönemlerde edebî türlerin gelişim tarihinin izi sürülmüştür. Bu bölüm oluşturulurken diğer edebî türlerle kıyaslama imkânı

kullanılma suretiyle Birleşik Arap Emirlikleri'nin sadece kamusal yaşam alanında değil, edebî hayatta da tanık olduğu gelişmenin boyutu gösterilmeye çalışılmıştır.

Tezin üçüncü bölümünde ise Birleşik Arap Emirlikleri'nde kısa öykünün doğuşu ve gelişimine dair bilgiye yer verilerek bu dönemde öne çıkan kısa öykü yazarları, edebî kişilikleri ve eserleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır.

Çalışma sırasında tez konumuzla alakalı akademik çalışmaların azlığı sebebiyle araştırmamızda çoğunlukla elektronik kaynaklara başvurduk. Bu kaynaklardan elde ettiğimiz bilgileri derledik ve kronolojik sırayı gözeterek kısa öykü yazarlarını, isimlerinin yanında doğum tarihlerini belirterek tanıtmaya çalıştık. Ayrıca karışıklığa sebebiyet vermemesi amacıyla yazarların tüm eserlerini değil asıl inceleme konumuzu oluşturan kısa öykü alanında sundukları eserleri belirtmeye çalıştık. Bunun yanı sıra çalışmamızdaki yer isimleri TDV İslam Ansiklopedisi'nde geçtiği şekliyle kullanılmıştır. Ancak TDV İslam Ansiklopedisi'nde iki yazım şeklinin kullanılmasından ötürü zaman zaman “Ebûzabî” yerine “Abudabi”, “Dübey” yerine “Dubâi” kullanılmıştır. Gazete ve dergi isimleri tercüme edilmeden transkripsiyon yapılarak verilmiştir. Zaman zaman aynı anlamı ifade etmesi bakımından “koleksiyon” kelimesi yerine Arapça'daki “mecmua” kelimesi, “öykü” kelimesi yerine ise “hikâye” kelimesi kullanılmıştır. Tezde geçen Ali, Abdullah, Hasan, İbrahim, Abdülaziz ve Abdülhamid isimlerinin imlâsında Türkçe yaygın kullanımına riayet edilerek transkripsiyon sistemine bağlı kalınmamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ SOSYAL, SİYASİ VE KÜLTÜREL TARİHİ

1.1 Sosyal Yapı

1.1.1. Ülke Coğrafyası

22°30' ile 26°10' kuzey enlemi arasında ve 51° ile 56°25' doğu boylamı arasında konumlanan¹ Birleşik Arap Emirlikleri, doğuda Umman ve Umman Körfezi, güneyde ve güneybatıda Suudi Arabistan, kuzeybatıda Katar, kuzeyde de Basra Körfezi'yle çevrilidir.² Batı, güney ve güneydoğuda Suudi Arabistan ile 457 kilometrelik bir sınırı, güneydoğu ve kuzeydoğuda ise Umman ile 410 kilometrelik bir sınırı paylaşır. Havar el-'Udeyd bölgesinde Katar ile kara sınırı kuzeybatıda yaklaşık on dokuz kilometredir. Topraklarının %97'si çöllerle kaplı olan ülkenin yüzölçümü adalarla birlikte 83.600 km²'dir.³

Nüfusun yoğun olduğu kıyı bölgesinde yaz dönemi, sıcak ve nemli bir hava görülmektedir. Hava sıcaklığı yaz döneminde 46°C' ye kadar çıkabilmekte ve %100 nem hissedilebilmektedir. Kışları ise ılıman bir hava hâkim olmakta ve sıcaklık 14-23°C arasında değişmektedir. İç kesimlerde ise, çöl ikliminin hüküm sürdüğü görülmektedir. Kışlar soğuk, yazlar sıcak ve kurudur.⁴ Toprakları tarıma elverişli olmamasına rağmen deniz suyunun arıtılmasıyla elde edilen su kaynaklarıyla zirai çalışmalar yapılmış ve yeşil bir bitki örtüsünün meydana getirilmesi amaçlanmıştır.⁵

1.1.2. Demografisi

¹ (Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/United_Arab_Emirates#Geography, 01 Mart 2021.

² Mustafa L. Bilge, "Birleşik Arap Emirlikleri", TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), C.6, İstanbul, 1992, s.200-203.

³ (Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AA%D8%AD%D8%AF%D8%A9#%D8%A7%D9%84%D8%AC%D8%BA%D8%B1%D8%A7%D9%81%D9%8A%D8%A7, 01 Mart 2021.

⁴ (Çevrimiçi), <https://www.tetsiad.org/files/raporlar/bae.pdf>, 01 Mart 2021.

⁵ Bilge, a.g.e., s.200.

Birleşik Arap Emirlikleri, çeşitli ekonomik sektörlerdeki büyümeyle son yıllarda önemli bir nüfus artışına tanık olmuş bu da ülkedeki etnik ve dini grupların çeşitlenmesine sebebiyet vermiştir. Birleşik Arap Emirlikleri'nin nüfusu 2020 yılı itibariyle 9.890.402'dir.⁶ Birleşmiş Milletler Ekonomi ve Sosyal İşler Departmanı'nın (Uluslararası Göçmen Stok Raporu 2019) verileri, 2019'da BAE'nde 8.587.256 göçmen olduğunu göstermektedir. Göçmen sayısı, Birleşik Arap Emirlikleri'nin toplam nüfusunun % 87,9'unu oluşturur. En büyük göçmen grup %39.83 ile Hindistan olurken onu, %12.57 ile Bangladeş, %11.43 ile Pakistan, %10.32 ile Mısır, %6.48 ile Filipinler takip etmektedir. Bunların yanında Endonezya, Yemen, Ürdün, Sudan, Sri Lanka, Kuveyt, Suriye, Lübnan ve diğer ülkelerden de göç almaktadır.⁷

1.1.3. Tarihi Gelişimi

Basra Körfezi'nin güney kıyısı ve Umman Körfezi'nin kuzeybatı kıyısı boyunca, kabile olarak örgütlenmiş Arap Yarımadası şeyhlikleri grubundan oluşan Birleşik Arap Emirlikleri vatandaşlarının çoğu, on sekizinci yüzyılda önde gelen güçler olarak ortaya çıkan Kāvâsim ve Benî Yâs adlı iki kabile grubundan gelmektedir. Kara ve deniz tüccarları olan Kāvâsim, bugünkü Re'sülhayme ve Şârika Emirliklerine hâkim olurken, tarımla ilgilenen Benî Yâs kabilesi ise Abudabi ve Dubâi Emirlikleri'nde yaşamaktaydı. On yedinci yüzyıldan on dokuzuncu yüzyıla kadar, hem Avrupalı hem de Arap korsanların yabancı gemilere saldırması nedeniyle bölge Korsan Kıyısı olarak tanınmış, bu sebeple İngilizler, 1818'de Re'sülhayme'nin korsan karargâhına ve kıyıdağı diğer limanlara bir sefer düzenlemiştir. Aslında İngilizlerin amacı, bölge ticaretini kendi himayelerine almaktır.⁸ 1853'te İngiltere ve emirlikler arasında "Denizlerde Kalıcı Ateşkes Antlaşması" imzalanması üzerine bölge "Ateşkes Sahili (Trucial Coast)" olarak anılmıştır. 1892 yılında yapılan yeni bir antlaşmayla iç işlerinde serbest olan emirlikler dış işlerinde İngiliz yönetimine bağlanmışlardır. Ancak Arap milliyetçiliğinin bölgede artması, Suudi Arabistan, Irak, İran gibi devletlerin İngiliz güçlerine karşı çıkmaları gibi sebepler İngiliz

⁶ (Çevrimiçi), <https://www.worldometers.info/world-population/united-arab-emirates-population/>, 22 Mart 2021.

⁷ (Çevrimiçi), <https://www.dubai-online.com/essential/uae-population-and-demographics/>, 22 Mart 2021.

⁸ (Çevrimiçi), <https://www.loc.gov/rr/frd/cs/profiles/UAE.pdf>, 02 Mart 2021.

hâkimiyetinin zayıflamasına yol açmıştır.⁹ İkinci Dünya Savaşı sonrası büyük ölçüde güç kaybeden İngiltere, 1968 yılında askeri maliyetleri öne sürerek 1971 yılına kadar Körfez bölgesinden çekileceğini açıklamıştır. 1971 yılında İngilizlerin Basra Körfezi'nden çekilmesi üzerine emirlikler "Birleşik Arap Emirlikleri" adı altında bir federasyon oluşturarak 2 Aralık 1971 tarihinde İngiltere'den bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir.¹⁰

1.2. Siyasi ve İdari Yapı

Monarşi ile yönetilen ve siyasi partilerin bulunmadığı Birleşik Arap Emirlikleri'nde, en üst düzey yetki ve karar organı, yedi emirliğin emirlerinden oluşan Federal Yüksek Konsey'dir. Yüksek Konsey'in başkanı BAE Devlet başkanı'dır. Devlet başkanı, Yüksek Konsey toplantı halinde olmadığı zamanlar, bu konseyin tüm yetkilerini kullanabilmektedir. Dolayısıyla, Devlet başkanı, yasama ve yürütme yetkisine de sahiptir.¹¹ 40 üyeden oluşan Federal Ulusal Konsey'de ise üyelerin yarısı halk oylamasıyla seçilirken yarısı ise doğrudan Federal Yüksek Konsey tarafından atanmaktadır. Konseyde yasa tasarıları tartışılır ve görüşler beyan edilir.

Birleşik Arap Emirlikleri; Abudabi, Dubâi, Şârîka, Acman, Ümmülkayveyn ve Füceyre Emirliklerinden oluşan altı emirliğin bir araya gelmesiyle 2 Aralık 1971'de kurulmuştur. Re'sülhayme'nin de 10 Şubat 1972'de katılmasıyla Birleşik Arap Emirlikleri, yedi emirliğin oluşturduğu bir federasyon haline gelmiştir.¹²

1.2.1. Ebûzabî (Abudabi)

Birleşik Arap Emirlikleri'nin yedi emirliğinden biri olan Ebûzabî, güneyde Suudi Arabistan, doğuda Dubâi ve Umman, batıda ise Katar ile sınır komşusudur. Yedi emirlik içinde 67.350 km² ile toprak bakımından en büyük olan emirliktir.¹³

⁹ Bilge, a.g.e., s.201.

¹⁰ (Çevrimiçi), https://tr.wikipedia.org/wiki/Birle%C5%9Fik_Arap_Emirlikleri#Tarih, 02 Mart 2021.

¹¹ Asiye Aslan, "Birleşik Arap Emirlikleri: Ülke Analizi", **Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:4, 2016, s.93-124.

¹² (Çevrimiçi), <https://www.mfa.gov.tr/birlesik-arap-emirlikleri-siyasi-gorunumu.tr.mfa>, 02 Mart 2021.

¹³ Mustafa L. Bilge, "Ebûzabî", TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), C.10, 1994, İstanbul, 281-283.

2.908.173 nüfusla (2016) ise Dubâi'den sonra ikinci en büyük emirlik konumundadır.¹⁴

25 Ocak 1948 doğumlu Şeyh Halîfe bin Zâйд Âl Nehyân, Abudabi Emîri ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin şimdiki devlet başkanıdır. Aynı zamanda Abudabi Kalkınma Fonu'nun başkanı olan Halîfe bin Zâйд Âl Nehyân, 3 Kasım 2004 senesinde görevine başlamıştır.¹⁵

Devlet başkanının da ikametgâh yeri olan Abudabi'de birçok yabancı elçilik ve petrol şirketleri bulunmaktadır. Özellikle Cebel Ali ve Zâйд serbest bölgelerinin ticari canlılık getirdiği ülkede ticaret, petrol alanındaki ithalata dayanmaktadır.¹⁶

1.2.2. Dübey (Dubâi)

Birleşik Arap Emirlikleri'nin ticaret ve turizm merkezi olan Dubâi'nin yüzölçümü 4114 km² olup Birleşik Arap Emirlikleri topraklarının %5'ini oluşturmaktadır. Emirliğin başkenti, adını da taşıyan Dubâi'dir.¹⁷ Emîri, 22 Temmuz 1949 doğumlu Şeyh Muhammed bin Râşid Âl Mektûm'dur. Şeyh, 4 Ocak 2006'dan beri hüküm sürmektedir.¹⁸

1969'dan sonra petrol ihracatına başlanması, o zamana kadar inci ve kurutulmuş balık gibi kısıtlı alanlardaki ticaretin gelişmesine imkân tanımış ve bölgeyi Orta Doğu'nun ticari merkezi haline getirmiştir. 1985 yılında "Emirates" isimli havayolu şirketi kuran Dubâi, birçok doğu ve batı merkezi arasında seferler düzenlemektedir.¹⁹

1.2.3. Şârika

Birleşik Arap Emirlikleri'nin üçüncü büyük emirliğidir ve hem Basra hem de Umman Körfezi'nde karaya sahip olan tek emirliktir. Emirlik, adalar hariç Birleşik

¹⁴ (Çevrimiçi), <https://www.scad.gov.ae/en/pages/statistics.aspx?topicid=24>, 02 Mart 2021.

¹⁵ (Çevrimiçi), https://tr.wikipedia.org/wiki/Halife_bin_Zaid_el-Nehyan, 02 Mart 2021.

¹⁶ (Çevrimiçi), https://tr.wikipedia.org/wiki/Abu_Dabi_Emirli%C4%9Fi, 02 Mart 2021.

¹⁷ (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A9_%D8%AF%D8%A8%D9%8A, 02 Mart 2021.

¹⁸ (Çevrimiçi), https://tr.wikipedia.org/wiki/Muhammed_bin_Ra%C5%9Fid_el-Mektum, 02 Mart 2021.

¹⁹ Mustafa L. Bilge, "Dübey", TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), C.10, 1994, İstanbul, s.12-13.

Arap Emirlikleri'nin toplam alanının %3,3' üne eşdeğer olan 2590 km²'lik alanı kapsamaktadır. Başkent Abudabi'ye yaklaşık 170 km uzaklıkta olan şehrin nüfusu, 2.374.132'dir.(2019)²⁰

Şârîka Emirliği, 1987'de ağabeyi Abdülaziz bin Muhammed el-Ğâsımî tarafından altı gün süren başarısız darbe girişimine maruz kalan Şeyh Sultân bin Muhammed el-Ğâsımî tarafından yönetilmektedir. 25 Ocak 1972 yılında Şârîka Emîri ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin yüksek konsey üyesi olarak göreve başlamıştır.²¹

1953'te bölgede ilk modern okulun açılması ve 1997'de ülkenin ilk yerli üniversitesi olan Şârîka Üniversitesi'nin kurulmasıyla eğitim alanında büyük adımlar atılmış, güçlü bir kültürel kimlik ve miras oluşturmak için önemli kaynaklara yatırım yapılmıştır.²²

1.2.4. Acman

Toprak bakımından emirliklerin en küçüğü olan Acman, 260 km²'lik bir alana sahiptir. Toplam 504.846 nüfusuyla ülkedeki en kalabalık dördüncü emirliktir. (2017) Şârîka ve Ümmülkayveyn arasında yer alır. Emirlikte Acman şehrinin yanı sıra, zirai açıdan verimli ve tarımsal kalkınmayı destekleyen Mesfût ve Menâme isimli denize kıyısı olmayan iki bölge bulunmaktadır.²³ Aynı zamanda, 1968'de yapılan çalışmalarda Mesfût bölgesinde kaliteli mermer rezervlerine rastlanmıştır.²⁴

Acman Emirliği, 1931 doğumlu Şeyh Humeyd bin Râşid en-Nuaymî tarafından yönetilmektedir. Birleşik Arap Emirlikleri'nin yüksek konsey üyesi olan Şeyh, 6 Eylül 1981 yılından beri görevine devam etmektedir.²⁵

²⁰ (Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Emirate_of_Sharjah, 02 Mart 2021.

²¹ (Çevrimiçi), https://tr.wikipedia.org/wiki/Sultan_bin_Muhammed_el-Kas%C4%B1m%C3%AE, 02 Mart 2021.

²² Mustafa L. Bilge, "Şârîka", TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), C.38, 2010, İstanbul, s.351-352.

²³ (Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Emirate_of_Ajman, 02 Mart 2021.

²⁴ Mustafa L. Bilge, "Acman", TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), C.1, 1988, İstanbul, s.328-329.

²⁵ (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%AD%D9%85%D9%8A%D8%AF_%D8%A8%D9%86_%D8%B1%D8%A7%D8%B4%D8%AF_%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%B9%D9%8A%D9%85%D9%8A, 02 Mart 2021.

Gelirlerinin büyük bölümü Abudabi Emirliği'nin yaptığı yardımlardan oluşsa da son zamanlarda inşaat ve gayrimenkul sektöründeki hızlı büyüme sayesinde büyük bir nüfus akımına uğramış ve ekonomik kalkınma sağlamıştır.

1.2.5. Ümmülkayveyn

Ümmülkayveyn Emirliği, Ac mân ile Re'sülhayme emirlikleri arasında Hürmüz Boğazı'na yakın bir konumda bulunan yedi bağımsız emirlikten birisidir. Yüzölçümü 770 km²'dir.²⁶ Aralık 2005 sayımına göre, toplam nüfusu 49.159'dur.²⁷

Ümmülkayveyn isminin etimolojisi üzerine birçok teori kurulmuştur. Bunlardan en çok kabul gören anlam ise “iki gücün anası” şeklinde olmuştur. Yerel halk bunu hem karada hem de suda faaliyetlerin zenginliği olarak tanımlarken, diğerleri ekonomi ve tarımın gücü olarak yorumlamışlardır.²⁸

Emirlik, 2 Ocak 2009'dan beri Şeyh Suûd bin Râşid el-Mu'allâ tarafından yönetilmektedir.

Ümmülkayveyn şehrine 1 km mesafedeki Siniya adası, dünyanın üçüncü en kalabalık ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin en kalabalık Socotra Cormorant (Basra Karabatağı) kolonisine ev sahipliği yaparak 90 km² alana yayılmış bir dinlenme merkezi olarak ziyaretçi çekmektedir. Son yıllarda gelişen turizm yatırımlarına ek olarak finans, sigortacılık, çimento ve süt ürünleri endüstrisiyle ekonomik gelişme sağlanmıştır.²⁹

1.2.6. Füceyre

Basra Körfezi'ne kıyısı bulunmayıp Umman Körfezi'nde yer alan tek emirlik olan Füceyre'nin yüzölçümü 1450 km² olup nüfusu, 2019 yıl ortası tahminlerine göre 256,256'dır.³⁰

²⁶ Mustafa L. Bilge, “Ümmülkayveyn”, TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), C.42, 2012, İstanbul, s.335-336.

²⁷ (Çevrimiçi), <https://u.ae/en/about-the-uae/the-seven-emirates/umm-al-quwain>, 02 Mart 2021.

²⁸ (Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Emirate_of_Umm_Al_Quwain#Etymology, 02 Mart 2021.

²⁹ (Çevrimiçi), <https://tr.wikipedia.org/wiki/Umm%C3%BCl-Kayveyn>, 02 Mart 2021.

³⁰ (Çevrimiçi), <https://u.ae/en/about-the-uae/the-seven-emirates/fujairah>, 02 Mart 2021.

Füceyre Emirliği, 1974 yılından beri Şeyh Hamed bin Muhammed eş-Şarkî tarafından yönetilmektedir.

Emirlik içinde bir uluslararası havaalanı ve mermer, fayans, çimento gibi yerel endüstri işletmeleri bulunmaktadır. Ayrıca 1982 yılında inşa edilen Füceyre Limanı, her gün büyük ölçekli nakliye işlemlerinin yapıldığı bir liman olup, lojistik desteğin kolaylığı sebebiyle Basra Körfezi'nden ticaret yapan gemilerin uzun yolculuklara çıkmadan önce erzak, teknik destek, onarım ve yedek parça gibi işlemler için demir attığı önemli bir yer haline gelmiştir. Bu sebeple, nakliye ve gemi ile ilgili hizmetler şehirde gelişen işletmelerdir.³¹

1.2.7. Re'sülhayme

Arabistan Yarımadasının güneydoğu köşesinde, Umman Körfezi'yle Basra Körfezi'ni birleştiren Hürmüz Boğazı'na hâkim önemli bir noktada konumlanan Re'sülhayme³², 1683 km²'lik bir alanı kaplar ve nüfusu 345.000'dir.(2015) Emirliğin en büyük şehri ve başkenti Re'sülhayme'dir.

Emirlik, 27 Ekim 2010'dan beri Şeyh Suûd bin Sakr el-Şasimî tarafından yönetilmektedir.³³

Re'sülhayme, ekonomisini çeşitlendirmeye odaklanmış ve gelişen sanayi sektörüyle gerçek bir başarı elde etmiştir. Gayrimenkul, turizm, yapı malzemeleri ve hizmet önemli ekonomi sektörlerindendir. Son yıllarda kurulan 2000'den fazla çiftlikle tarım ve hayvancılık alanında büyük bir gelişme yaşanmış, ihtiyaç fazlası sebze ve meyveler diğer emirliklere ihraç edilmiştir.³⁴

1.3. Edebî ve Kültürel Tarih

1.3.1. Basın ve Yayın Faaliyetleri

1.3.1.1. Gazete ve Dergi

³¹ (Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Emirate_of_Fujairah, 02 Mart 2021.

³² Mustafa L. Bilge, "Re'sulhayme", TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), C.35, 2008, İstanbul, s.6-7.

³³ (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A9_%D8%B1%D8%A3%D8%B3_%D8%A7%D9%84%D8%AE%D9%8A%D9%85%D8%A9, 02 Mart 2021.

³⁴ Bilge, a.g.e., s.7.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde ilk gazete, 1969 yılında çıkarılan *el-İttiḥâd* gazetesidir. Her ne kadar 1969 yılından önce çeşitli makaleler basılıp dağıtılsa da basım ve yayın sorunları nedeniyle bunlar gerçek bir belge niteliği kazanamamıştır. Ardından 1970'te ilk günlük Arap gazetesi olma özelliğini taşıyan *el-Ḥalîc* gazetesi onu takip etmiştir. İlk İngilizce gazete olan *Gulf Times* ise 1978 yılında piyasaya sürülmüştür. *el-İttiḥâd* gazetesi hükümete aitken, ülkenin en büyük İngilizce ve Arapça yayın yapan *el- Ḥalîc* ve *Gulf Times* gazeteleri ise özel sektöre aittir.

Yasaya göre, başkan tarafından atanan Ulusal Medya Konseyi, tüm yayınları lisanslar ve tüm editörlere basın kimlik belgesi verir. Ulusal Medya Konseyi, içe aktarılan tüm içerikleri gözden geçirir. Birleşik Arap Emirlikleri sistemine, sembollerine, siyasi sisteme, ilahi ve İslami inançlara ve diğer dinlere, Birleşik Arap Emirlikleri kültürüne ve mirasına saygısızlık hükümet tarafından yasaklanmıştır.³⁵

Günümüzde, çoğunlukla Dubâi ve Abudabi olmak üzere Birleşik Arap Emirlikleri birçok uluslararası dilde gazete üretilip yayınlamaktadır.

Yedi adet Arapça gazete basılmaktadır. Bunlar: *el-Ḥalîc* (Şârîka), *Aḥbâr el-'Arab* (Abudabi), *el-Beyân* (Dubâi), *el-Frîc* (Abudabi), *el-İttiḥâd* (Abudabi), *Evrâḳ*, *Îmârât el-Yevm* (Dubâi)'dir.

On iki adet İngilizce gazete bulunmaktadır. Bunlar: *7Days* (Dubâi), *The Arabian Post* (Dubâi), *Dubai Standart* (Dubâi), *Emirates Business 24/7* (Dubâi), *Emirates Today*, *Gulf News* (Dubâi), *The Gulf Time* (Abudabi), *The Gulf Today* (Dubâi), *Gulf Times* (Dubâi), *The National* (Abudabi), *Sport 360* (Abudabi), *XPRESS* (Dubâi)'dir.³⁶

Birleşik Arap Emirlikleri ayrıca yerel ve bölgesel dergiler de yayınlamaktadır. Birleşik Arap Emirlikleri'nde ilk ve önde gelen yayıncılık şirketi 1979'da Ian Fairservice tarafından kurulan *Motivate Publishing*'dir. Motivate,

³⁵ (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%B9%D9%84%D8%A7%D9%85_%D9%81%D9%8A_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA, 02 Mart 2021; (Çevrimiçi), [UAE's Media Landscape: An Overview - Fanack Chronicle](https://www.fanack.com/uae-media-landscape-an-overview), 02 Mart 2021.

³⁶ (Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_newspapers_in_the_United_Arab_Emirates, 02 Mart 2021.

bölgenin mirasıyla ilgili konularda geniş dergi ve kitap yelpazeyle tanınmaktadır. Körfez'deki ilk dergi olan ve halen bölgenin en çok satan dergisi *What's On*'u 1979'da çıkarmıştır. Motivate, kitap ve dergilerin yanı sıra video, dijital medya ve sinema gibi çeşitli platformlarda da içerikler üretmektedir.³⁷

Önemli dergiler arasında; Dârü'l- Halîc tarafından 1970'ten beri haftalık olarak yayımlanan *eş-Şurûk* dergisi, 1979 yılında Abudabi Medya Şirketi tarafından yayımlanan ve Arap kadınlarına yönelik olan *Zehratu'l-Halîc* dergisi, 2003'ten beri aylık olarak yayımlanan, Körfez sanatı ve edebiyatına ağırlık veren *Cevâhir* dergisi, 1979'da Abudabi Medya şirketi tarafından yayımlanan ve birçok ödüle layık görülen *Mâcid* dergisi yer almaktadır.³⁸

1.3.1.2. Radyo

Birleşik Arap Emirlikleri, kendi radyo istasyonlarına sahip olmadan önce İngiliz işgali altında olması sebebiyle İngiliz Kuvvetleri Yayın Hizmetleri'nin Birleşik Arap Emirlikleri'nde yerel bir radyo stüdyosu bulunmaktaydı. BAE'ne ait ilk radyo ise *Abudabi Radyosu* ismiyle ilk yayını 1966 yılında yapmıştır.

Birleşik Arap Emirlikleri, ülkede yaygın olarak konuşulan dillerde yayın yapan çeşitli istasyonlar ile hizmet vermektedir. Ülke, Arap dünyasındaki en yüksek sayıda hükümete ait FM radyo istasyonlarından birine sahiptir. Bununla birlikte, 1970'lerin sonunda *Birleşik Arap Emirlikleri Radyosu* bağımsız hizmetlere başlamış, *Kanal4* ise ilk ticari radyo istasyonu olmuştur. Yabancılar hitap etmek için birden fazla dilde yayın yapma ihtiyacı, FM radyo istasyonlarının sayısının artmasına sebebiyet vermiştir.³⁹

Önemli radyo istasyonları; 1962'de yayın hayatına başlayıp 1970'de kapanan *Şavtü's-Sâhil Radyosu*, 1970'lerin başında Râşid bin Hâzma tarafından kurulan *Acmân Radyosu*, 25 Şubat 1969'da kurulan *Abudabi Radyosu*, 1979'da kurulan

³⁷ (Çevrimiçi), <https://motivatemediacom/about-us/>, 02 Mart 2021.

³⁸ (Çevrimiçi), https://web.archive.org/web/20160116231537/http://uaepedia.ae/index.php/%D8%AA%D8%A7%D8%B1%D9%8A%D8%AE_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%B9%D9%84%D8%A7%D9%85_%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%86%D9%88%D9%86, 02 Mart 2021.

³⁹ (Çevrimiçi), <https://gulfnews.com/going-out/society/evolution-of-radio-in-the-uae-1.1290655>, 02 Mart 2021.

Kur'an Radyosu, Körfez ve Arap dünyasının en çekici radyolarından biri olarak kabul edilen 1995 yılında kurulan *Emirates Fm*, BAE'ndeki klasik müzikle ilgilenen *Abudabi Klasik Radyosu*, 1972'de Şeyh Sultân bin Muhammed el-Kasimî tarafından açılan Kur'an, hadis ve İslam kültürü ile ilgili yayın yapan *Şârika Radyosu* ve 2006 yılında hayata geçirilen *Füceyre Fm*'dir.⁴⁰

1.3.1.3. Televizyon

1969'da Birleşik Arap Emirlikleri'nin ilk televizyon kanalı olan *Abudabi Televizyonu* açılmış, takip eden yıllarda, başta 1997'de hizmete giren ve gurbetçileri hedef alan *Kanal 33* gibi birçok istasyon ve kanal faaliyete geçmiştir. 1970 ve 1980'lerde Kültür Bakanlığı gelecekteki yayıncılar için temel oluşturma amacıyla bir televizyon ve radyo yayın ağı kurmuştur.

2003'te kurulan dini programların yanı sıra eğlence içeriği yayınlayan *Dubai Media Incorporated*, *Sharjah Media Corporation* ve *Abu Dhabi Media Incorporated*, Birleşik Arap Emirleri'ndeki önemli medya kuruluşlarındandır.⁴¹

Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki önemli televizyon kanallarından bazıları; *el-İmârât Tv*, *Abudabi Tv*, *Füceyre Tv*, *Acmân Tv*, *Dubâi Tv*, *Zî Elvân*, *Nûr Dubâi*'dir.⁴²

1.3.2. Eğitim

Birleşik Arap Emirlikleri'nde eğitim hareketinin başlangıcı için tam bir tarih vermek mümkün değildir. Çünkü eğitimin uzun zamandır bölgede yaygın olan ve birçok gönüllü tarafından uygulanan Muṭavva‘ öğretilerine dayandığı görülmektedir. Bu öğreti, Kur'an ve hadis eğitiminin yanı sıra yazı ve hat eğitimini de içermektedir. Aynı zamanda Kur'an ve hadislerle dayanılarak, çocuklara toplumda iyi bireyler olmaları için uymaları gereken temel İslami ilke ve değerler öğretilmiştir. Bazı durumlarda eğitimcinin isteğine ve kişisel bilgisine bağlı olarak Arap grameri

⁴⁰ (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%B9%D9%84%D8%A7%D9%85_%D9%81%D9%8A_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA, 02 Mart 2021.

⁴¹ (Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Mass_media_in_the_United_Arab_Emirates, 02 Mart 2021.

⁴² (Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Television_in_the_United_Arab_Emirates, 02 Mart 2021.

öğretildiği görülür. Ancak öğretilen konuların doğası ve öğretmenlerin sahip olduğu sınırlı bilgi sebebiyle, tekrar ve taklit, o zamanlar kullanılan tek yöntem olmuştur. Abudabi, Dubâi ve el-‘Ayn’da ulusun gelişmesine katkıda bulunan önemli eğitimciler vardır. Bunların arasında şeyhlerin de çocukları dâhil olmak üzere hem kız hem de erkek öğrencilere eğitim veren Ğâlib Muhammed el Muṭavva‘ bulunmaktadır. Bir diğer önemli şahıs ise Şeyh Zayid’in isteği üzerine Umman’dan gelen el-Muṭavva‘ Râşid’tir.⁴³

1907’den 1953’e kadar olan zaman dilimini kapsayan Yarı Düzenli Eğitim, “*el-Yeḳaḳa el-‘Arabiyye*” olarak bilinen dini bir hareketin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Merkezinde Arap dilini desteklemek ve İslami inançla çelişen şeylerden vazgeçmek olan bu fikrin etkilerinden biri, insanların Kur’an’ın öğretilerini benimsemelerine olanak sağlayan bir araç olarak eğitime verilen önemdir. Bu hareketin sonucu olarak Arap Yarımadasında okullar açılma da, Birinci Dünya Savaşı’nın başlamasıyla gölgede kalmıştır. Savaşın sona ermesiyle bölgenin büyük kentlerindeki okulların geliştirilmesi için komşu ülkelerden akademisyenler getirtilmiştir.

Bu okullardan ilki, Şeyh Ali el-Mahmûd tarafından 1907 yılında Şârika’da kurulan *el-Medresetu’t-teymiyye el-Mahmûdiyye*’dir. Geniş çapta vizyon sahibi bir lider olarak tanınan ve gençliğinden itibaren eğitime değer veren Şeyh Ali, Kur’an öğrenimine olan bağlılıkla ünlüdür. Medreseyi kişisel olarak finanse ederek halk için ücretsiz eğitim hizmetlerine öncülük etmiştir. Niyeti, bölgesinde cehaletle mücadelenin bir yolu olarak öğrenci ve katılımcı sayısını arttırmaktır. Aynı zamanda, birçok öğrenciyi Katar ve Mısır’a göndererek eğitimlerine destekte bulunmuştur.

Aynı şekilde bu sistemle Dubâi’de 1912 senesinde *Medresetu’l-Ahmediyye*, 1923’te *Medresetu’s-Sâlimiyye*, 1925’te *Medresetu’s-Saâdet*, 1926’da *Medresetu’l-Fellâh* kurulmuş ve bu eğitimle Dubâi Emirliği 1936’dan beri dikkate değer bir gelişime şahit olmuştur.

⁴³ Alia Abdulhameed Ali, Sawzan Shaheen, Reem Haikal, Christina Nakhoul, Hiba Baddar, Enjy Aly, “The Development of Education in the UAE”, Presented to Abu Dhabi University-Abu Dhabi in Partial Fulfillment of the Requirements for Education in the UAE, 2018, s.4-8.

1912 senesinde Dubâi'deki ilk yarı düzenli okul olma özelliğini taşıyan *Ahmediyye* okulu, bölgede eğitim ve öğretim düşüncesinin oluşturulmasındaki öncü rolü nedeniyle tarihi bir öneme sahiptir. Basra Körfezi'ndeki inci ticaretinin devlerinden Şeyh Ahmed bin Delmûk tarafından kurulmuş, seçkin akademisyenleri dini ve Arap dilini öğretmesi için seçerek çalışma ve eğitimde yeni bir çağ başlatmıştır. Okulun tarihi ve eğitim durumuna bağlı olarak Dubâi hükümeti, 1994 yılının ortalarında Ahmediyye okulunun restorasyonunu ve 20 Mart 2000'de Şeyh Hamdan bin Râşid Âl Mektûm tarafından açılışı yapılan bir müzeye dönüştürülmesini üstlenmiştir.

Abudabi'de 1930 yılında kurulan *el-'Uteybe* okuluyla birlikte emirliklerin diğer şehirlerinde de aynı tarzda birkaç okul ortaya çıkmıştır. Bu okul açma hareketi, yerel liderlerin ve tüccarların İslam'ı yayma ve nüfusun okuryazarlığını artırma arzusuyla İngiliz işgalinden sonra daha da artmıştır. Okulların kalitesi, bilginlerin bilgisine göre değişmiş, bilim insanları genellikle Suudi Arabistan'daki öğretilerden derinden etkilenmişlerdir.

Gelişmekte olan bu okullar modern eğitim sisteminin basamaklarını oluşturmuştur. Böylece Birleşik Arap Emirlikleri'nde örgün modern eğitim, 1953/1954 senesinde başlamıştır. İlk modern okul, Şeyh Ali el-Mahmûd'un oğlu Şeyh Muhammed el-Mahmûd tarafından kurulan *el-Ğâsimiyye* okuludur. 1953'te okul, Kuveyt müfredatını kabul etmiştir. Kuveyt modeli, öğrenciler için altı yıllık eğitim gerektiren ilkokul, üç yıllık eğitim gerektiren hazırlık okulu ve üç yıllık eğitim gerektiren ortaokul olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. 1967'den önce Kuveyt'te sınavlara girerek sertifikalarını alan öğrenciler daha sonra emirliklerde sınavlara girmişlerdir.

Eğitimi, ulusun ekonomik ve sosyal bağımsızlığını sürdürmenin bir yolu olarak gören Birleşik Arap Emirlikleri, 1971'deki bağımsızlıktan sonra eğitim alanındaki gelişimine devam ederek eğitimi tüm emirlikler için ücretsiz hale getirmiştir.⁴⁴

⁴⁴ Ali Alhebsi, Lincoln D. Pettaway, Lee Waller, "A History of Education in the United Arab Emirates and Trucial Sheikdoms", The Global eLearning Journal, C.4, Sayı:1, Re'sulhayme, UAE, 2015, s.2-5.

1.3.2.1. Kütüphaneler

Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki halk kütüphaneleri, özellikle bilginin, büyümenin ve refahın temel itici güçler olduğu günümüzün bilgi odaklı ekonomisinde, insan bilgisi ve mirasının depoları olarak kabul edilmektedir. Halk kütüphaneleri kişisel gelişim, kültürel farkındalık ve sürekli eğitim için kullanılabilecek bilgilere erişim sağlar. Emirliklerdeki halk kütüphaneleri Kültür, Gençlik ve Toplum Geliştirme Bakanlığı'na ve yerel kuruluşlar tarafından kurulan kütüphanelere bağlıdır.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde kütüphanelerin tarihi, ulusun kendisi kadar gençtir. İlk kütüphane 1963 yılında Dubâi'nin el-Râs bölgesinde inşa edilmiştir. Daha sonra Şeyh Mektûm bin Râşid Âl Mektûm ve Şeyh Hâmdân bin Râşid Âl Mektûm önderliğinde Dubai'deki şubelerin adedi arttırılmıştır. 1998'de Ümmü Suḳaym'da başka bir halk kütüphanesi açılmış, daha fazla topluluğun ihtiyaçlarının karşılanması için 2007'de el-Tıvâr'a, 2012'de el-Menkûl'e daha fazla şube eklenmiştir.

Abudabi'deki Millî Kütüphane 1981 yılında kurulmuştur. Kamu hizmetleri 1984'te başlamış ve çocuk kütüphanesi, büyüme ve gelişimlerinin bir parçası olarak çocukların okuma alışkanlıklarını ve kitap sevgisini geliştirmek amacıyla 1986'da faaliyete geçmiştir. Şimdiye kadar Millî Kütüphanenin iki milyondan fazla kitap koleksiyonu ve halk kütüphanesi olarak faaliyet gösteren yedi şubesi bulunmaktadır. Abudabi halk kütüphaneleri, milli kütüphanenin bir parçasıdır ve Abudabi Turizm ve Kültür Dairesi tarafından yönetilmektedir.

Şârika Halk Kütüphanesi, Şârika hükümdarı Şeyh Sultân bin Şakr el-Ḳâsimî tarafından özel bir kütüphane olarak kurulduğu ve “Ḳâsimî Kütüphanesi” adının verildiği 1925 yılına dayanmaktadır. Beş kez yer değiştirmesinin ardından son olarak 2011'de Şeyh Sultân bin Muhammed el-Ḳâsimî, bugün Şârika Halk Kütüphanesi olarak bilinen kütüphanenin yeni binasını açmıştır. Emirlik etrafına yayılmış toplam altı kütüphaneden oluşmaktadır. Ana kütüphane Şârika'dadır.

Kültür, Gençlik ve Kalkınma Bakanlığı altında faaliyet gösteren on adet halk kütüphanesi bulunmaktadır. Bu kütüphaneler kültür merkezleri içinde yer alır. Bu

nedenle diğer kültürel etkinliklere katılmak için gelen bireylerin kütüphaneye erişimlerini kolaylaştırır.

Abudabi parklarında faaliyet gösteren iki kütüphane vardır. El-Bâhiye Park Kütüphanesi 2012’de, Hâlife Park Kütüphanesi ise 2013’de açılmıştır. Ana çaba çocuklara yöneliktir, bu nedenle çocuklar ve genç yetişkinler arasında okuma sevgisini ve yaratıcılığı geliştirmek için birçok etkinlik düzenlenir. Aynı zamanda 2014 yılında Abudabi Corniche sahilinde bir plaj kütüphanesi açılmıştır. Kütüphane, sahil severler ve orada yaşayan topluluk için gözde bir mekân haline gelmiştir. Sonuç olarak, halk kütüphaneleri insanlara hizmet götürmenin yenilikçi yollarını düşünmüş ve bilgiye erişmeleri için ihtiyaç duydukları teknolojiyi sağlamaya çalışmıştır.⁴⁵

1.3.3. Spor

1.3.3.1. Futbol

Birleşik Arap Emirlikleri’ndeki en popüler spordur. 1971 yılında kurulan Birleşik Arap Emirlikleri Futbol Federasyonu, o zamandan beri çabasını oyunu tanıtmaya, gençlik programları düzenlemeye ve sadece oyuncuların değil takımlarla ilgilenen antrenör ve yetkililerin de yeteneklerini geliştirmeye adanmıştır. *el-Ebyağ* isimli Milli Futbol Takımı ilk kez 1972 yılında sahaya çıkmıştır. BAE Milli Futbol Takımı, Mısır’la 1990 Dünya Kupası’na katılmaya hak kazanmıştır.

Ülke, aynı zamanda Arap Futbol Federasyonları Birliği (UAFA) üyesidir ve müsabakalarda yer alır. Bu müsabakalar BAE’ne iki kupa kazandırmıştır. Birincisi, 18’inci Basra Körfezi Kupası iken ikincisi ise Bahreyn’de düzenlenen 21’inci Basra Körfezi Kupası’dır.⁴⁶

1.3.3.2. Kriket

Kriket, büyük ölçüde Güney Asya’dan gelen gurbetçi nüfusu nedeniyle Birleşik Arap Emirlikleri’ndeki en popüler ikinci spor haline gelmiştir. Ülkede

⁴⁵ Mary Sengati-Zimba, Judith Mavodza, Emad Abu Eid, “Innovative Public Libraries in United Arab Emirates: Taking library services in public spaces”, IFLA WLIC 2015 Conference-in Session 147-Asia and Oceania, Vol.81, Cape Town, South Africa, August 2015, s.1-15.

⁴⁶ (Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Football_in_the_United_Arab_Emirates, 03 Mart 2021.

birçok kriket stadyumu vardır. En popüler stadyumlar; Şârîka Kriket Birliği Stadyumu, Şeyh Zâyid Kriket Stadyumu, Muhammed Bin Zâyid Stadyumu ve Dubâi Uluslararası Kriket Stadyumu'dur. Dubâi aynı zamanda sporun ana yönetim organı olan Uluslararası Kriket Konseyi'ne de ev sahipliği yapmaktadır.

BAE kriket takımının büyük yüzdesi diğer ülkelerden gelen gurbetçileri içermesine rağmen ülke, Sultân Muhammed Zârûnî ve Muhammed Tûkîr gibi birçok önde gelen yerli yeteneği ortaya çıkarmıştır. BAE Kriket Kurulu'nun yetenek sahiplerinin sayısını arttırmak için daha fazla girişimde bulunmasıyla kriketin çok yakında futbolun popülaritesini geçmesi muhtemel görülmektedir.⁴⁷

1.3.3.3. Deve Yarışı

Geleneksel bir spor olan deve yarışı, Birleşik Arap Emirlikleri'nde son derece popülerdir. Eskiden hafiflikleri sebebiyle çocuklar jokey olarak tercih edilmiştir. 29 Temmuz 2002'de Şeyh Hamdan bin Zâyid Âl Nehyân tarafından 15 yaşın altındaki çocukların deve yarışlarında jokey olarak kullanılmasının yasaklanmasıyla bunu yasaklayan ilk ülke Birleşik Arap Emirlikleri olmuştur. Bu sebeple modern deve yarışlarında, develer uzaktan kumandalı robotik kırbaçlarla kontrol edilmiştir.

Dubâi'nin 10 km dışındaki Ned eş-Şebâ Hipodromu, Abudabi'nin 30 km güneydoğusundaki el-Veşbe ve el-'Ayn'ın 20 km batısındaki el-'Ayn pisti yüksek teknolojiye sahip büyük, iyi donanımlı deve pistleridir.⁴⁸

1.3.3.4. Diğer Sporlar

Birleşik Arap Emirlikleri'nde popüler olan diğer spor dalları arasında tenis, masa tenisi, golf, badminton, halter ve motor sporları yer almaktadır. Bunun yanında özellikle Dubâi'de bisiklete olan ilgi artmakla birlikte birçok bisiklet yolu

⁴⁷ (Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%B1%D9%8A%D8%A7%D8%B6%D8%A9%D9%81%D9%8A_%D8%AF%D9%88%D9%84%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AA%D8%AD%D8%AF%D8%A9#%D8%A7%D9%84%D9%83%D8%B1%D9%8A%D9%83%D9%8A%D8%AA, 03 Mart 2021.

⁴⁸ (Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B3%D8%A8%D8%A7%D9%82_%D8%A7%D9%84%D9%87%D8%AC%D9%86, 03 Mart 2021.

bulunmaktadır. Buz hokeyi de Birleşik Arap Emirlikleri'nde yükselişte olan bir spor dalıdır. Ülkenin önde gelen buz hokeyi ligi, Kış Sporları Federasyonu ve Emirlik Olimpiyat Komitesi tarafından 2009 yılında kurulan Emirlik Hokey Ligi (EHL)'dir. Aynı zamanda geleneksel bir spor olan, çeşitli etaplardan oluşan ve parkurların bitirilme esasına dayanan atla yapılan dayanıklılık yarışması Birleşik Arap Emirlikleri'nde tercih edilen bir spordur. Şeyh Muhammed bin Râşid Âl Mektûm birinci sınıf bir dayanıklılık binicisidir.⁴⁹

Brazilian Jiu-Jitsu, tekniklerin ön planda olduğu son dönemlerin popüler dövüş sporu olarak karşımıza çıkmaktadır. Birleşik Arap Emirlikleri, özellikle Abudabi, bu sporun küresel merkezi haline gelmiştir. Ülke kısa sürede dünya çapında birçok sporcu yetiştirmiştir. Yurtiçi ve yurtdışında yapılan yarışmalar, katılımcıları dünya standartlarına ulaştırmıştır ve bu nedenle ülke, bu nazik sanatta hızla dünyanın en iyilerinden biri haline gelmiştir.⁵⁰

1.3.4. Edebî ve Kültürel Cemiyetler

1.3.4.1. Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu

Emirlik Yazarlar Birliği, 26 Mayıs 1984'te Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı tarafından yayınlanan 1984 tarihli ve 137 sayılı Bakanlık Kararnamesi ile kurulmuş, kâr amacı gütmeyen bir kamu hizmeti derneğidir. Birlik, otuz aktif üye tarafından kurulmuştur.⁵¹ Şârika'da kurulan birliğin, Abudabi, Dubâi ve Re'sulhayme'de üç şubesi bulunmaktadır. Birlik, hâlihazırda Birleşik Arap Emirlikleri vatandaşı olan

⁴⁹ (Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%B1%D9%8A%D8%A7%D8%B6%D8%A9%D9%81%D9%8A_%D8%AF%D9%88%D9%84%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AA%D8%AD%D8%AF%D8%A9, 03 Mart 2021.

⁵⁰ (Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%B1%D9%8A%D8%A7%D8%B6%D8%A9%D9%81%D9%8A_%D8%AF%D9%88%D9%84%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AA%D8%AD%D8%AF%D8%A9, 03 Mart 2021.

⁵¹ (Çevrimiçi), <https://gulfnews.com/uae/the-uae-writers-union-1.1124627>, 23 Haziran 2021.

200 üyeye ve Suriye, Lübnan, Mısır, Ürdün, Bahreyn, Kuveyt ve Irak gibi ülkelerden 185 üyeye sahiptir.⁵²

Birliğin yayınlamış olduğu şiir alanında 65 kitap, hikâye ve roman alanında 61 kitap, araştırma ve diğer alanlarda ise 90 kitap vardır. Ayrıca birlik, Arap edebiyatı alanında “*Mecelletu şûûn edebiyye*”, insan ve toplum araştırmaları alanında “*Mecelletu dirâsât*”, hikâye alanında “*Mecelletu beyti’s-serd*” ve şiir alanında “*Mecelletu kâf*” dergilerini yayınlamaktadır.

Emirlik Yazarlar Birliği şunları amaçlamaktadır:

- Edebiyatçı ve yazarların kültürel ve teknik düzeylerini yükseltmek
- Üyelerin haklarını, manevi ve maddi çıkarlarını savunmak
- Üyelerin ürünlerini Birliğin yayınlarında(kitap ve süreli yayınlar) yayımlamak ve yeni eserlerin uluslararası dile çevrilmesine teşvik etmek
- Arap ve uluslararası yazarlarla yakın ilişkiler kurmak
- Yazarların kendi aralarındaki ilişkileri güçlendirmek
- Edebî yetenekleri beslemek ve gelişmeleri için çaba sarf etmek
- Ülkedeki mesleki ve kültürel dernekler ve birlikler ile ulusal sorunlara yönelik kültürel hareketi sağlamak ve buna yönelik durumları koordine etmek⁵³

1.3.4.2. Birleşik Arap Emirlikleri Edebiyat Vakfı

2013 yılında Şeyh Muhammed bin Râşid Âl Mektûm tarafından yayınlanan kararname ile kurulan Emirlik Edebiyat Vakfı, çeşitli kültürel girişimlerden oluşan bir program aracılığıyla Birleşik Arap Emirlikleri ve bölgedeki literatürü destekleyen ve besleyen, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur.⁵⁴

Vakıf, katılımcılara dünyaca ünlü edebiyatçılarla tanışma, edebî tartışmalara ve atölye çalışmalarına iştirak etme ve yarışmalara katılma fırsatı sunan, dünyanın

⁵² (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D8%AA%D8%AD%D8%A7%D8%AF_%D9%83%D8%AA%D8%A7%D8%A8_%D9%88%D8%A3%D8%AF%D8%A8%D8%A7%D8%A1_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA, 23 Haziran 2021

⁵³ (Çevrimiçi), https://ewu.ae/?page_id=2025, 23 Haziran 2021.

⁵⁴ (Çevrimiçi), <https://www.elfdubai.org/en/menu-about>, 23 Haziran 2021.

önde gelen uluslararası edebiyat festivallerinden biri olan Emirates Havayolu Edebiyat Festivali'nin yönetim organıdır.

2009 yılında 65 yazarla başlatılan Emirates Havayolu Edebiyat Festivali zamanla büyüyerek 2020 yılında on binlerce ziyaretçiyi eğlendirmek ve eğitmek amacıyla dünyanın dört bir yanından gelen 205 yazara ev sahipliği yapmıştır.⁵⁵

Küçük yaştan itibaren kitap okumanın önemini fark eden vakıf, çocukları ve gençleri okumaya teşvik etmiş ve bu girişimler sonucu 2016 yılında Birleşik Arap Emirlikleri Öncüler Ödülü'ne layık görülmüştür.⁵⁶

1.3.4.3. Emirlik Yayıncılar Birliği (EPA)

25 Şubat 2009'da kurulan Emirlik Yayıncılar Birliği (EPA), Birleşik Arap Emirlikleri'nin entelektüel çıktısını Arap dünyasında ve dünya çapında yaymaya çalışan, eğitim ve mentorluk programları vasıtasıyla yayıncılıkla ilgili koşulları ve yasaları iyileştirerek Emirlik yayıncılarının rolünü yükseltmeyi hedefleyen, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur.

Birleşik Arap Emirlikleri'nin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimine katkıda bulunmayı amaçlayan birlik, yayıncılara fikrî mülkiyet hakkı, telif hakkı ve yayınlama özgürlüğü konusunda birinci sınıf koruma sağlayarak BAE'nde yaratıcılığa teşvik etmek için BAE'nin mevcut yasal çerçevesini geliştirmeye odaklanmaktadır.⁵⁷

Emirlik Yayıncılar Birliği, Birleşik Arap Emirlikleri genelinde çocukları ve yetişkinleri okumaya teşvik etmek için bir dizi girişimde bulunmuştur. Bu girişimlerden en önemlisi, Arap dünyasının en prestijli edebî etkinliğine ev sahipliği yapan Şârika Uluslararası Kitap Fuarı (SIBF)'dir. Dünyanın en büyük fuarlarından biri olan Şârika Uluslararası Kitap Fuarı'nın temel amacı, kaliteli kitapları uygun fiyatlarla erişilebilir kılarak insanları kitaplarla buluşturmaktır. UNESCO Genel Direktörü Irina Bokova tarafından Şarika'nın 2019 yılı Dünya Kitap Başkenti ünvanını almasıyla fuar, edebiyat meraklıları için büyük bir cazibe merkezi haline

⁵⁵ (Çevrimiçi), <https://www.emirateslitfest.com/about/about-the-festival/>, 23 Haziran 2021.

⁵⁶ (Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Emirates_Literature_Foundation, 23 Haziran 2021.

⁵⁷ (Çevrimiçi), <https://www.epa.org.ae/About-EPA.aspx>, 3 Aralık 2021.

gelmiştir.⁵⁸ On bir gün süren fuarda yazma atölyeleri, imza günleri ve şiir okumaları dâhil 400'den fazla edebî etkinliğe yer verilmektedir. Fuarda edebî faaliyetlerin yanı sıra Arap yemeklerini tanıtmak amacıyla aşçılık derslerine de yer verilmektedir.⁵⁹

1.3.4.4. Sultân Bin Ali el-'Uveys Kültür Vakfı

Merhum şair Sultân Bin Ali el-'Uveys, 17 Aralık 1987'de seçkin Arap yazarları, düşünürleri ve bilim adamlarını onurlandırmak, onları desteklemek ve edebiyata teşvik etmek amacıyla adını taşıyan bağımsız bir ödül kurmaya karar vermiştir. Emirlik Yazarlar Birliği'nin gözetiminde genel sekreterliğin kurulmasıyla beraber birlik, ilk ödül törenlerine ev sahipliği yapmıştır. Ancak 1992'de ödül, "Sultân bin Ali el-'Uveys Kültür Vakfı" adı altında bağımsız bir kültür kurumuna dönüştürülmüş ve Şeyh Mektûm bin Râşid Âl Mektûm tarafından yayınlanan 21 Mart 1994 tarihli ve 4 sayılı kararname ile resmen tanınmıştır.

Sultân bin Ali el-'Uveys Kültür Vakfı'nın binası olan Dâr Sultân Binası, Dubâi'deki Rigga Caddesi'nde yer almaktadır. Binanın kültür bölümünde toplam 400 koltuk kapasiteli büyük bir tiyatro, çeşitli etkinlikler için salonlar, halk kütüphanesi, sergi salonu ve çok sayıda toplantı odası bulunmaktadır. Sergi salonunda ise ödül kazananların biyografilerine ve portrelerine ek olarak rahmetli şairin eşyalarının bir sergisi bulunmaktadır.⁶⁰

1.3.4.5. Abudabi Müzik ve Sanat Vakfı (ADMAF)

Abudabi Müzik ve Sanat Vakfı (ADMAF), 1996 yılında, hayatını sanatçılara ilham vermeye, nesilleri yenilikçi yapmaya ve toplulukları geliştirmeye adanmış hayırsever Hüdâ İbrahîm el-Ĥamîs tarafından kurulmuştur. Kuruluşundan bu yana, Birleşik Arap Emirlikleri'nin sanat sektörünün ön saflarında yer almış, gençlere, halka ve sanatçılara ilham vererek, çok çeşitli programlar ve projeler aracılığıyla yaratıcılığı mümkün kılmıştır. Vakıf, izleyicileri ve kurumları bir araya getirerek, sanat ve kültürü ulusun kalbine yerleştirmeye yardımcı olmuştur. Ayrıca, Abudabi

⁵⁸ (Çevrimiçi), <https://www.epa.org.ae/UAE-Reads.aspx>, 3 Aralık 2021.

⁵⁹ (Çevrimiçi), <https://www.visitsharjah.com/events/sharjah-international-book-fair/>, 3 Aralık 2021.

⁶⁰ (Çevrimiçi), <https://www.alowais.com/%d8%a7%d9%84%d9%85%d8%a4%d8%b3%d8%b3%d8%a9/>, 24 Haziran 2021.

Müzik ve Sanat Vakfı (ADMAF), sanat eğitimi, topluluk sanatları ve özel projeler aracılığıyla yirmi yılı aşkın bir süredir Birleşik Arap Emirlikleri'nde yaratıcılığı beslemektedir.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde ve uluslararası alanda çeşitli izleyicileri bir araya getirmek için her yıl çok çeşitli girişimler ve etkinlikler gerçekleştiren vakıf, yakın toplulukları ve kültürler arası diyalogları teşvik etmenin yanı sıra, yaş veya yetenekten bağımsız olarak her insanın kültürel ifadeye erişme, anlama ve takdir etme temel hakkına da inanmaktadır.⁶¹

1.3.4.6. Emirlik Miras Kulübü (EHC)

5 Aralık 1993'te kurulan Emirlik Miras Kulübü (EHC), Abudabi hükümetine bağlı bağımsız bir kuruluş olarak 1997 tarihli 14 sayılı Kararname ile 3 Haziran 1993'te ilan edilmiştir.

Merhum Şeyh Sultân bin Zâyid Âl Nehyân başkanlığındaki kulüp, kuruluşundan bu yana, ayrıntılı bilimsel stratejilerle Birleşik Arap Emirlikleri'nin maddi, manevi ve çevresel mirasını tanıtmak ve korumak için zemin hazırlama misyonunu üstlenmiştir. Şeyh Sultân bin Zâyid Âl Nehyân'ın rehberliği ile kulüp, miras kültürü konusunda uzmanlaşmış, ulusal karakterin inşasına katkıda bulunan bağımsız bir kuruluş haline gelmiş, Birleşik Arap Emirlikleri'nde ve yurtdışında en dikkate değer kültür kurumlarından biri olma hedeflerine ulaşmak için durmaksızın çaba göstermiştir. Çalışmaları sayesinde kulüp, programlarına, etkinliklerine ve faaliyet alanlarına politikacılar, aydınlar, sporcular ve akademisyenler dâhil olmak üzere önde gelen yerel, Arap ve uluslararası kişilikleri kendine çekmiştir.

Kulüp, varoluşu boyunca, gençleri ilgi alanlarının merkezine yerleştirerek, mesajını toplumun tüm üyelerine ulaştırmayı hedeflemiştir. Böylece gençlerin zihinlerine miras kavramını aşılayarak, bilinçli ve bilimsel bir yaklaşımla millî karakterin oluşmasına katkı sağlamıştır.⁶²

Kulüp şunları hedeflemektedir:

⁶¹ (Çevrimiçi), <https://admaf.org/the-foundation/>, 24 Haziran 2021.

⁶² (Çevrimiçi), <https://torath.gov.ae/details/%D8%B9%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%A7%D8%AF%D9%8A>, 24 Haziran 2021.

- Birleşik Arap Emirlikleri'nin mirasını korumak
- Birleşik Arap Emirlikleri'nin mirası ve kültürü ile ilgili faaliyetler oluşturmak ve bu faaliyetleri düzenlemek
- Birleşik Arap Emirlikleri'nin mirası olan şiir, hikâye ve atasözleri gibi popüler edebiyat bileşenleri hakkında çalışmalar ve araştırmalar yapmak
- Genç nesillere vatanseverliği aşılama
- Sergiler organize etmek⁶³

1.3.4.7. Birleşik Arap Emirlikleri Gazeteciler Birliği

Gazetecilerin çabaları sonucu Ocak 2000'de kurulan Birleşik Arap Emirlikleri Gazeteciler Birliği, 30.09.2000 tarihli 588 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile resmen ilan edilmiştir.

Gazeteciler Cemiyeti, basın ve gazetecilik işleriyle uğraşan bir meslek kuruluşudur. Birleşik Arap Emirlikleri'nde Sosyal İşler Bakanlığı'nın kamu yararına çalışan dernekleri içinde yer alır. Dokuz kişiden oluşan seçilmiş bir yönetim kurulu tarafından yönetilir.

Dernek, Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki tüm basın çalışanlarının, derneğin çalışmalarına ve faaliyetlerine çeşitli şekillerde katılmalarına izin vermektedir.

Dernek şunları hedeflemektedir:

- Emirlik basını, özellikle ülkenin ve genel olarak Arap dünyasının etkileyici ve dürüst yüzü olacak şekilde ilerletmek ve geliştirmek
- Gazetecilik çalışmalarında kurslar organize ederek ve medya liderleriyle sürekli toplantılar düzenleyerek gazetecilerin kültürel ve profesyonel seviyelerini yükseltmek
- Gazetecilerin hak ve çıkarlarını savunmak
- Yerel basın kadrolarına sponsor olmak ve onları gazetecilik çalışmalarına teşvik etmek, yeteneklerini geliştirmek için çalışmak ve onlara her türlü desteği sağlamak
- Dernek üyelerini temsil etmek

⁶³ (Çevrimiçi), <https://nce.gov.ae/en/article/698/emirates-heritage-club>, 24 Haziran 2021.

- Gazeteciler, dernek üyeleri ve Arap dünyası basınında çalışanlar arasındaki ilişkileri desteklemek ve pekiştirmek
- Basın bilincini yaymak, kültürel eğilimleri derinleştirmek
- Üniversite ve çeşitli okullardaki gazetecilik öğrencileriyle ilişkileri güçlendirilmek
- Dernek üyeleri arasında veya bunlarla çalıştıkları basın kuruluşları, organları ve rolleri arasında mesleğe ilişkin uyuşmazlıkların çözümüne yönelik çalışmalar yapmak
- Dernek üyelerinin gazetecilik çalışmaları ile ilgili görüşlerini almak
- Mesleğe hizmet etmek ve mesleği geliştirmek için gazetecilik çalışmalarıyla ilgili kamu ve özel makamlarla işbirliği yapmak⁶⁴

1.3.4.8. Arap Dilini Koruma Derneği

Arap Dilini Koruma Derneği, Arap dilini geliştirmede ve ilerletmede öncü olan Toplumsal Kalkınma Bakanlığı'nın Kamu Yararı Dernekleri Dairesi'ne bağlı, gönüllü bir sivil toplum kuruluşudur. Arap dilini tanıtmak ve toplumsal olarak güçlendirmek amacıyla 26 Mayıs 1999 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile ilan edilmiş olup, Arap dili ile ilgilenen resmi kurumlar ve hizmet kurumlarıyla koordineli olarak hedeflerine ulaşmayı amaçlamaktadır.⁶⁵

Cemiyet şunları hedeflemektedir:

- Toplumun tüm kesimlerinde Arap diline karşı olumlu tutumları geliştirmek ve onları Arap dilinin toplumdaki değerini artırmak için çalışmalara dâhil etmek
- Çağın gelişmelerine paralel olarak medya ve teknoloji alanlarında Arap dilini tanıtmak
- Arap dili ile ilgili kurumlar ve Arap dilini geliştirmek için program uygulamak isteyen topluluk kurumlarıyla etkili iletişim ve sürekli koordinasyon halinde bulunmak
- Arap diline hizmet etmek için araştırmalar ve bilimsel çalışmalar yapmak

⁶⁴ (Çevrimiçi), <https://uaeja.org/ar/pages/6/%D8%B9%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9%85%D8%B9%D9%8A%D8%A9>, 25 Haziran 2021.

⁶⁵ (Çevrimiçi), <https://arabiclanguageprot.wixsite.com/mysite/mn-nhn>, 25 Haziran 2021.

- Eğitim Bakanlığının Arapça müfredat geliştirme çabalarını desteklemek, öğretmenlerini eğitmek ve öğrencilerinin Arapça'yı etkili bir şekilde öğrenmesini sağlamak için becerilerini geliştirmek
- Arapça dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirmek, toplum üyelerinin performansını geliştirmek ve yetenekli Arapça konuşan ve öğrenenleri vurgulamak
- Aile ve gençlik programlarının uygulanması yoluyla erken çocukluk döneminde sağlam dil edinimini desteklemek⁶⁶

1.3.4.9. Birleşik Arap Emirlikleri Gençler İçin Kitaplar Kurulu (UAEBBY)

Birleşik Arap Emirlikleri Gençler İçin Kitaplar Kurulu (UAEBBY), Uluslararası Gençler İçin Kitaplar Kurulu'nun (IBBY) Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki yerel şubesidir. 1953 yılında İsviçre'de kurulan IBBY, 81 ülkeden kitap ve çocukları bir araya getirmeye kendini adanmış kişi ve kuruluşlardan oluşan uluslararası bir ağıdır.

UAEBBY, 1 Ocak 2010'da kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşu olarak resmen kurulmuştur. UAEBBY'nin vizyonu, çocuklar ve gençler arasında bir okuma kültürünün teşvik edilmesi için itici güç olmaktır. UAEBBY, çok çeşitli benzersiz projeler ve girişimler başlatmış ve geliştirmiştir. Bazıları, becerilerini geliştirmek için yayıncılar, yazarlar ve illüstratörlerle birlikte çalışarak Arap çocuk edebiyatını zenginleştirirken, diğerleri doğrudan çocuklarla çalışarak onlara hikâye kitaplarının muhteşemliğini göstermektedir.

Misyonunu ilerletmek için yıllarca çalışan UAEBBY, 2016 yılında Şeyh Muhammed bin Râşid Âl Mektûm tarafından 2016 yılında, "Genç Yetişkinler Arasında Okumayı Teşvik Eden En İyi Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluş" başlığıyla Birleşik Arap Emirlikleri Öncüleri Ödülü'ne lâyık görülmüştür. Ayrıca, UAEBBY,

⁶⁶ (Çevrimiçi), <https://arabiclanguageprot.wixsite.com/mysite/ahdafna>, 25 Haziran 2021.

hikâye kitapları aracılığıyla çocukların hayal gücünü harekete geçirmek için 2013 yılında başlattığı "Oku, Hayal Et, Yarat" kampanyası sebebiyle onurlandırılmıştır.⁶⁷

UAEBBY şunları hedeflemektedir:

- BAE'nde ve yurtdışında çocuk edebiyatı ile ilgili kişi ve kuruluşlar arasında iletişim ve bilgi alışverişini kolaylaştırmak
- BAE'ndeki çocuklara edebî ve sanatsal standartlardaki kitaplara erişim fırsatı vermek
- Çocuk edebiyatı alanındaki araştırma ve bilimsel çalışmalara teşvik etmek
- Çocuk edebiyatı ve okumayı teşvik alanında çocuklarla çalışan profesyonellere destek ve eğitim sağlamak
- BAE'nde kaliteli çocuk kitaplarının yayınlanmasını ve dağıtımını teşvik etmek ve Arapça çocuk kitaplarının standartlarını uluslararası seviyelere yükseltmeye yardımcı olmak
- Çocuk kitapları aracılığıyla uluslararası anlayışa teşvik etmek⁶⁸

⁶⁷ (Çevrimiçi), <https://uaebyy.org.ae/en/about-us/uaebyy/>, 29 Haziran 2021.

⁶⁸ (Çevrimiçi), <https://uaebyy.org.ae/en/about-us/our-mission/>, 29 Haziran 2021.

İKİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NDEKİ EDEBÎ TÜRLERE KISA BİR BAKIŞ

Birleşik Arap Emirlikleri'nin edebî üretimi, diğer Körfez ülkelerine kıyasla geç başlamış olsa da 2 Aralık 1971'de gelen bağımsızlıkla ülkede edebî kalkınma hız kazanarak literatürde büyük ilerlemeler kaydedilmiştir.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde edebî türlerin gelişimine fayda sağlayan faktörleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Okulları finansal olarak destekleyen ve birçok BAE öğrencisinin yabancı ülkelerdeki eğitimine yardımcı olan sponsorlar
- Genellikle erkeklerin katıldığı sosyo-kültürel toplantılar
- Kitapçılar, kütüphaneler ve edebiyat kulüpleri
- Kitap fuarları
- 1981'de kurulan Şârika Bilgi ve Kültür Dairesi
- 1984'te kurulan Emirlik Yazarlar Birliği
- Yerel edebî eserlerin tanıtımı ve yaygınlaştırılmasında büyük etki sağlayan Dubai News (1965) ve The Arab Times (1979) gibi basın- yayın organları
- Yerel entelektüelleri teşvik etme rolünü üstlenen çeşitli Arap aydınların Birleşik Arap Emirlikleri'ni ziyaretleri⁶⁹

Bu bilgiler ışığında ikinci bölümde Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki edebî türler, Gıyasettin Aytaş'ın makalesinden yola çıkılarak asıl, temsil ve diğer türler başlıkları altında tasnif edilmiştir.⁷⁰

⁶⁹ Ana Luísa de Sousa Castro Lopes, Representações literárias da mulher árabe (Contributos a partir da literatura emergente dos Emirados Árabes Unidos), Dissertação realizada no âmbito do Mestrado em Estudos Literários, Culturais e Interartes, Faculdade de Letras da Universidade do Porto, Portugal, 2015, s.49,50.

⁷⁰ Detaylı bilgi için bkz.: Gıyasettin Aytaş, "Edebî Türlerden Yararlanma", Milli Eğitim Dergisi, 2006, C. 34/169.

2.1. ASIL TÜRLER

2.1.1. Nazım

2.1.1.1. Şiir

Bütün uygarlıklarda dinî ritüeller ve müzikle ilgisi dolayısıyla en kadim edebî tür kabul edilen şiir, duyguyu ve aklı betimleyen vezinli ve kafiyeli sözdür.⁷¹ Arap edebiyatı, özellikle şiir, kültürlerini kaydedip muhafaza ettiği ve gelecek nesiller için erişilebilir kılması sebebiyle Araplar için önemlidir.⁷² Arap şiiri, “Arapların İslamiyet’ten önceki hayatlarından kalan en büyük sanat eseridir.”⁷³ Bu sebeple, İslam öncesi günlerden beri Arap sanatında her zaman ilk sırayı almıştır. Tabiatları, dilleri, hayatları ve yaşadıkları çevre itibarıyla şiire en yatkın ırk olan Araplar’da şiire ilgi duymayan, şiir söylemeyen bir fert yok gibidir.⁷⁴ Ancak, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemlerde romanlar, kısa öyküler, şarkılar ve hepsinden önemlisi sinema ve televizyon gibi yeni sanat biçimleri şiiri tahttan indirmeye başlamıştır.

1920’lerde Birleşik Arap Emirlikleri’nde Arap şiirinin kaside şeklini yazan insanlar varken, bölgedeki diğer edebiyat türlerinin yazımı 1960’ların sonlarına kadar başlamamıştır. Ne yazık ki, 20. yüzyılın ilk yarısındaki şiirlerin çoğu, uygun belgelerin olmaması ve matbaaların bulunmaması nedeniyle kaybolmuştur.⁷⁵

Birleşik Arap Emirlikleri’nde petrolün bulunmasının getirdiği ekonomik gelişme ile birlikte, başta eğitim ve edebiyat olmak üzere birçok alanda önemli bir

⁷¹ İsmail Durmuş, “Şiir”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), İstanbul, 2010, C.39, s.158-161.

⁷² Shaikha Reed Abdulla Al Qassimi, “Translating Emirati Poetry”, American University of Sharjah, Master of Arts in (English/Arabic/English) Translation and Interpreting (MATI), 2017, Sharjah, United Arab Emirates, s.10.

⁷³ Nihad M. Çetin, Eski Arap Şiiri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1973, s. 1.

⁷⁴ Durmuş, a.g.e., s.146.

⁷⁵ Olatunbosun İshaq Tijani, “ Contemporary Emirati Literature: Its Historical Development and Forms”, Journal of Arabic and Islamic Studies, Sharjah, United Arab Emirates, vol:14, 2014, p.121-136.

canlanma kaydedilmiş, yerel yazarların eserleri sadece Arap Yarımadası'nın komşu ülkelerine değil Mısır, Irak, Lübnan gibi ülkelere de yayılmaya başlamıştır.⁷⁶

2.1.1.1.1. Nebatî Şiiri

Nebatî şiiri (الشعر النبطي), klasik edebî kurallara göre yazılan şiirin aksine Arap Yarımadası'nın lehçelerinden türetilen yerel şiirdir. “Halkın şiiri” ve “Bedevi şiiri” olarak da bilinir. Popüler edebiyatın en zengin biçimi olarak kabul edilir ve günlük yaşamın gerçekliğini yansıttığı görülür. Büyük bir edebî hazine olan Nebatî şiiri, biçimi ve içeriği, edebî önemi, sosyal işlevi ve tarihî değeri ile kendine has bir tür haline gelmiştir.⁷⁷

Önde gelen Nebatî şairleri arasında 16. yüzyılda Re'sülhayme'de yaşayan ve çalışmaları bugün hala şiiri etkileyen İbn Daher bulunmaktadır. Bölgenin günlük yaşamında önemli bir kültürel unsur olan Nebatî şiiri, savaş ilan etmek, barış aramak ve aşiret anlaşmazlıklarını çözmek için kullanılmıştır. Arabistan'a özgü kabul edilir. Biçim, yalnızca bölgesel kültürün değil, 20. yüzyıl öncesi iletişimin de kilit unsuru olmuştur.⁷⁸

Klasik Arap şiirinin ele aldığı tüm konuları ele alan Nebatî şiiri, gazel, ağıt, övgü, yergi gibi temaları işlemenin yanı sıra geleneksel bedevî yaşamını anlatmak için de kullanılır. Şiirlerin birçoğu şairlerin okuma yazma bilmemesi sebebiyle sözlü olarak nesilden nesile aktarılmıştır. Nebatî şiiri vezin(ölçü) ve kafiye bakımından kaside ile benzerlik göstermektedir. Aralarındaki fark, temelde kullanılan Arap dilinin çeşitliliğinde yatmaktadır: Kaside için fasih Arapça kullanılırken, Nebatî şiiri Arap Yarımadası/Körfez diyalektleri ile yazılmaktadır.⁷⁹

Nebatî şiiri, özellikle devlet başkanı Şeyh Zâyd bin Sultân Âl Nehyân ve Dubâi hükümdarı Şeyh Muhammed bin Râşid dâhil olmak üzere birçok şeyh tarafından yazıldığı için Birleşik Arap Emirlikleri'nde popülerliğini sürdürmektedir.

⁷⁶Barbara Michalak-Pikulska, “Modern Literature of the United Arab Emirates”, Jagiellonian University Press, Kraków, 2012, s.12.

⁷⁷ (Çevrimiçi), <https://sheikhmohammed.ae/en-us/nabatipoetry>, 06 Mart 2021.

⁷⁸ (Çevrimiçi), <https://en.wikipedia.org/wiki/Nabati>, 06 Mart 2021.

⁷⁹ Tijani, **a.g.m.**, s.126,127.

Şeyh Muhammed çok yönlüdür ve aşk dâhil çeşitli konularda yazmaktadır. Şiirlerinden birinde yaşam felsefesinin bir kısmını şöyle ifade eder:

“Karanlık geceler ve zor günler

Onları geldikleri gibi kabul ediyoruz ve gelecek için endişelenmiyoruz.

Yenilmez bir yolda yürüyoruz

Ve eğer yol zorsa, ben bundan daha çok zevk alıyorum.”⁸⁰

Zengin Arap mirasıyla gurur duyan Birleşik Arap Emirlikleri, her zaman kültürünün farklı unsurlarını onaylamıştır. Bu sebeple Nebatî şairlerini ve eserlerini tanıtmak için Abudabi Kültür ve Miras Kurumu, Abudabi TV’de Milyonun Şairi adıyla iki yılda bir düzenlenen realite şovuna ev sahipliği yapmaktadır.⁸¹

2.1.1.1.2. Klasik Şiir (eş-Şi‘ru’l-‘Amûdî)

Birleşik Arap Emirlikleri çağdaş şiirinde klasik türü temsil eden belli başlı şairler; Şihâb Ğânim, Abdullah el-Hediye eş-Şahhî, Ahmed Muhammed ‘Ubeyd, Rahaf el-Mubârek, Cevriye el-Hâce’dir.⁸²

Şiir, deneme, araştırma ve çeviri alanlarında birçok ödüle layık görülen 1940 doğumlu **Şihâb Ğânim**, hem klasik hem de serbest nazımda şiirler yazmıştır. Yazar şiirlerinde ruhun derinliklerine ulaşır, insanın içindeki gerçeği yansıtır, yaşam ve ölüm, savaş ve barış motiflerini kullanarak artan ve azalan korkuları iç içe geçirir.⁸³

Şiirlerinde ulusal konulara değinen Ğânim, *Hakîm el-‘Arab* adlı şiirinde ülkenin birleşmesini sağlayan hükümdar Zâyid’i şu şekilde methetmiştir:

“Bir aşk tahtına oturdunuz

Ve verdiğiniz sevgiyle millet tarafından takdir edildiniz.”

⁸⁰ Shihab M. Ghanem, “Poetry in the UAE”, **United Arab Emirates: A New Perspective**, İbrahim al-Abed, Peter Hellyer, Trident Press Ltd, London, 2001, s.306.

⁸¹ (Çevrimiçi), <https://www.bayut.com/mybayut/nabati-poetry-uae/>, 06 Mart 2021.

⁸² Pikulska, **a.g.e.**, s.13.

⁸³ Ghanem, **a.g.m.**, s.310.

Aynı şekilde sevgi, şiirlerindeki ana temalarından biridir. Zira *Me'ânî el-hevâ 'Indî* adlı şiirinde bu duygunun kendisi için ne anlam ifade ettiğini anlatıyor:

“Benim için aşk, incelikdir.

İnsanın kaderine yazılmış sabırdır.

...

Aşk ruhun memnuniyetle teslim olmasından başka bir şey değildir.

Ve zorluk anındaki bağlılıktır.”⁸⁴

‘*Abdullah el-Hediye eş-Şahhî*’nin tüm eserleri, biçimsel olarak klasik türde yazılmıştır. Şiirlerine vatanseverlik ve aşk hâkimdir. Şair, şiiriyle modern dünyanın karmaşık sorunlarını ve çatışmalarını basitleştirmeye yönelik belirli bir duyarlılığa sahiptir.

Ahmed Muhammed ‘Ubeyd şiirlerinin tamamını klasik tarzda yazmıştır. Halfân bin Muşbih’i düşünce ve edebî değerler dünyasında ustası, öğretmeni ve rehberi olarak görmüştür. Bu sebeple *Min egânî el-‘âşık el-kadîm* adlı şiir kitabındaki ilk şiir olan *Ba‘de Hamsîn* isimli şiir, ölümünün ellinci yıldönümünde ona ithaf edilmiştir.

“Ey Halfân, aşk şarkıların ölümsüzdür.

İçlerindeki aşk ise en önemlisidir.

Elli yıldır seviliyor.

İnsanlar seni akıl ve yürekle düşünüyor.

Seninle birlikte mektuplar ve tekerlemeler de gitti.

Ve okuduğun şiirler yabancılaştı.

Elli yıl geçti.

Ancak hafızamızda hala baştan çıkarıcı hayal gücünle yaşıyorsun.”

⁸⁴ Pikulska, a.g.e., s.13,14.

Bu kitaptaki diğ er bir ağıt şiiri olan *f  Riĥ b Allah*, merhum Őeyĥ Muhammed bin Hâlid el-Kâsimî'ye ithaf edilmiştir. Onun ülkesine olan hizmetini  ver ve onu cesur, sevilen bir birey olarak sunar. Ağıt, Őeyĥ Muhammed'in şahsiyetiyle ilgili olarak bir hüzün, melankoli ve gurur havası yaratır.  l m n n ardından hüküm süren boşluğu ve çaresizliği anlatır.

Şairin şiirlerinin anlaşılması kolay olmadığı için okuyucudan, iletilen mesajı anlamak için zek sını keskinleştirmesi istenir.⁸⁵

Rahaf el-Mubârek'in şiirleri ise kendini sorgulayan ve duygulara hitap eden gizli konuşmalarla doludur. Şair, '* şık et-tirĥ l* şiirindeki gibi karşılıksız aşk, sevilen kişiye hasret ve bekleyen kişinin çektiği acı konularına değindiği gibi *M  zilte keb ran Y  Ebeti* şiirindeki gibi memleketine duyduğu muazzam sevgiyi gösterir. Arap toplumunun bir  yesi olmakla her zaman övünen el-Mubârek, bunu şu satırlarla ifade etmektedir:

‐Kalbimde, en sevilen anavatana, Araplara ve İşlam'a sevgi dolu mektuplar yazılmıştır.‐

 zg rl ğe değer veren **Cevriye el-Hâce**, Filistin meselesinin Araplar için önemli konulardan biri olduğunu düşünmektedir. *Yevmu'ř-şid m* şiirinde şair, bir yandan umutsuzluğa kapılmamaya çağrıda bulunurken, bir yandan da Filistin'in durumu ile ilgili üzüntüsünü beyan eder. Şiirini iyimser mesajlarla sona erdiren şair, sonunda Abbasi halifesi Harun er-Reşîd ve lider Hâlid bin Vel d'i hatırlatarak Arapların muhteşem geçmişine atıfta bulunur.⁸⁶

2.1.1.1.3. Serbest Şiir (eş-Şi'ru't-Tef' l )

Arap dünyasının birçok alanda Bat yla olan teması, etkisini Arap edebiyatında da göstermiştir. Manayı  n plana çıkarmayı hedefleyen dönemin Arap şairleri, Batı'dan etkil n erek serbest şiir yazmaya başlamışlardır.⁸⁷ Serbest şiir, aruz

⁸⁵ Pikulska, **a.g.e.**, s.19-24.

⁸⁶ Pikulska, **a.g.e.**, s.26-29.

⁸⁷ Ramazan Kazan, ‐Arap Edebiyatında Serbest Şiirin İlk  rneklerinden: Bedr ş kir es-Seyy b'ın ‐Unş detu'l-Matar/Yağmurun Türküsü‐ Adlı Şiiri‐, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi/34, 2015, s.47,48.

ve kafiye'nin tamamen terk edildiği bir şiir türüdür. Bir beyti, bir veya iki tef'ilden oluşurken sonraki beyt, üç veya daha fazla tef'ilden oluşabilir.⁸⁸

Birleşik Arap Emirlikleri'nde bu türde şiir yazan belli başlı şairler; İbrâhîm Muhammed İbrâhîm, Şâliha Ğâbiş, Kerîm Ma'tuk el-Merzûkî, Ahmed Râşid Sâni, Hulûd el-Mu'allâ, Nâşir Cubrân, Ali eş-Şe'âlî'dir.

İbrâhîm Muhammed İbrâhîm, çağdaş Emirlik şairlerinin en seçkinlerinden biridir.⁸⁹ 22 Aralık 1961 senesinde Dubâi'de doğan şair, 1980 yılından itibaren şiirlerini emirliğin çeşitli gazete ve dergilerinde yayımlamaya başlamıştır. Yayıncılık tecrübesine, çeşitli eğitim ve kültür kurumları tarafından düzenlenen şiir akşamları ve festivallerine sürekli katılımı eşlik etmiştir. Uzun süren çalışmalar sonucunda ilk şiir koleksiyonu olan *Sahvetü'l-varağ*'ı 1990 senesinde çıkarmıştır.⁹⁰

Şair, *et'-tarîku ilâ'r-ra'si't-telli* isimli koleksiyonunda vatanseverlik konusuna değinmiştir. Koleksiyondaki *ed-Durra Kâle* isimli şiiri Filistin mücadelesiyle ilgilidir ve İsrail askerleri tarafından öldürülen Muhammed ed-Durra figürünü gözler önüne serer.⁹¹

Şâliha Ğâbiş, Birleşik Arap Emirlikleri'nin en çok tanınan kadın şairlerinden biridir. Çok sayıda şiir koleksiyonu, çocuk kitabı, roman ve kısa öykü yayınlayan Ğâbiş, 2008 yılında Şeyha Cevâhir bint Muhammed el-Kâsimî'den Edebiyat Alanında Seçkin Arap Kadınları Ödülü'ne layık görülmüştür.⁹²

Şair, hem klasik hem de serbest tarzda şiirler yazmış ancak kendisini serbest nazımda daha yaratıcı bulduğunu ifade etmiştir. Şiirlerinde milli sorunların yanı sıra kadınların sorun ve endişeleri, özgürlük kavramının oluşumuyla kendilerini ve kişiliklerini aramaları konularına değinmiştir. Şiirin sanatsal ve yaratıcı ifadesi ile

⁸⁸ Merve Özçetin, *Arap Şiirinde Vahdetü'l-Kaside Meselesi*, Konya, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020, s.56.

⁸⁹ Pikulska, **a.g.e.**, s.31.

⁹⁰ (Çevrimiçi),

<https://www.nce.gov.ae/ar/article/1688/%D8%A5%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%87%D9%8A%D9%85-%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%A5%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%87%D9%8A%D9%85>, 06 Mart 2021.

⁹¹ Pikulska, **a.g.e.**, s.31.

⁹² (Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B5%D8%A7%D9%84%D8%AD%D8%A9_%D8%BA%D8%A7%D8%A8%D8%B4, 06 Mart 2021.

sosyal sorunları açıklamaya çalışmıştır. Yaşanılan çevrenin şiir üzerinde büyük etkisi olduğunu düşünen şair, şiirlerinde inci, çöl, hurma gibi semboller kullanmıştır.⁹³

İnsan hayatı sadece bir dizi neşeli an değil, aynı zamanda keder ve melankoli ile de doludur. Dünyayı karmaşıklaştıran insanın kendisidir. Şair, hüznün, keder ve bitmeyen acı gibi ruh hallerini şiirlerine başarıyla yansıtmıştır. Buna örnek olarak *el-merâyâ leyset hiye* isimli koleksiyonundaki *Mâ ba 'de'l-ma'ar* şiirini örnek vermek mümkündür:

“Gördün mü, yağmur yağdığında,
Gökyüzü, içinde taşıdığı her şeyi sular altında bıraktığında,
Dünya keder içinde mırıldanır ve yollar boğulur.
Ancak daha sonra
Dünya yeşil incilerin daldığı bir yer haline gelir.
Bugün öyleyim:
Üzgünüm ama çiçek açıyorum.”⁹⁴

Kerîm Ma 'tuk el-Merzûkî, 1963'te Şârîka'da doğmuş ve Emirlik Yazarlar Birliğinin başkanı olarak görev yapmıştır. Şiirlerinin konuları, gerçekte olan bağlantıyı kesmeden, yeni bir biçim ve anlam arayışıyla çağdaş sorunları tartışarak ulusal, sosyal, politik ve duygusal şiirler arasında gidip gelmektedir.⁹⁵

Â'sâb es-Sukkar isimli koleksiyonundaki *el-Fikru 'l-Bikr* isimli ilk şiirinde vatanına olan sevgisini şu dizelerle anlatır:

“İşte bunlar Emirlikler
Sen böyle ay kadar güzel bir vatan gördün mü?”

⁹³ (Çevrimiçi), <https://web.archive.org/web/20201107082544/https://kfarbou-magazine.com/issue/3238>, 06 Mart 2021.

⁹⁴ Pikulska, **a.g.e.**, s.37.

⁹⁵ (Çevrimiçi), <https://www.nce.gov.ae/ar/article/318/%D8%B9%D8%A8%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D9%83%D8%B1%D9%8A%D9%85-%D9%85%D8%B9%D8%AA%D9%88%D9%82>, 07 Mart 2021.

Şiirleri bazen bir hikâyeyi anlatır. Mesela toplumsal problemlerle ilgili olan *Kıssatu Mûsa* şiiri, Arap toplumunda kadının rolü sorusunu gündeme getirir.

Kerîm Ma'tuk şiirlerinde aşktan harika bir ifade ile bahseder: büyülenir, sever, acı çeker, kendisiyle savaşı ve tutkuya yenik düşer. Kendini duygulara teslim eder. *el-Vehmü'l-cemîl* şiirinde bunu görmek mümkündür:

“ Ben senin son sevgilindim.

En sevdiğin şairindim.”⁹⁶

1962’de doğan *Ahmed Râşid Şânî*, 1970’lerin sonunda şiir yazmaya başlamıştır. Ahmed’in şiirleri Arap ve yerel gazete ve dergilerde yayımlanmış, Fransızca ve Almancaya çevrilmiştir. 2012 yılının Şubat ayında elli yaşında vefat etmiştir.⁹⁷ Sekiz adet şiir koleksiyonu vardır.⁹⁸

Hulûd el-Mu‘allâ’nın şiiri duyguların, düşüncelerin ve çağrışımların bir kayıdır. Şair dünya hakkındaki bilgisini kendi deneyimlerinden ve hayatındaki olaylardan alır.⁹⁹ Pek çok Arap kültürel etkinliğine ve uluslararası kültür festivallerine katılan ve çalışmalarının bir kısmını birçok Arap gazete ve dergilerinde yayımlayan el-Mu‘allâ, yedi şiir kitabı yayımlamıştır. Şiir seçkilerini içeren üç şiir kitabı, Kosta Rika Şiir Evi ve Kosta Rika Üniversitesi tarafından İspanyolca olarak yayınlanmıştır.¹⁰⁰ Aynı şekilde koleksiyonlarından bir seçki “Gülün Gölgesi Yok” başlığı altında Türkçe olarak yayımlanmıştır. Şiirler, Gazi Üniversitesi Arap Dili Bölüm Başkanı tarafından seçilerek Türkçeye çevrilmiştir.¹⁰¹ Bunun haricinde İngilizce, Almanca, Fransızca ve İtalyancaya da çevrilmiş şiirleri vardır.¹⁰²

Hâ' el- gâib isimli koleksiyonunda yalnızlık ve aşk sorununa değinir. Bir yolculuktan, hayatın yoruculuğundan ve üzüntüden bahseder.

⁹⁶ Pikulska, *a.g.e.*, s.42-47.

⁹⁷ (Çevrimiçi), <https://www.nce.gov.ae/ar/article/1285/%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%B1%D8%A7%D8%B4%D8%AF-%D8%AB%D8%A7%D9%86%D9%8A>, 07 Mart 2021.

⁹⁸ (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF_%D8%B1%D8%A7%D8%B4%D8%AF_%D8%AB%D8%A7%D9%86%D9%8A, 07 Mart 2021.

⁹⁹ Pikulska, *a.g.e.*, s.48.

¹⁰⁰ (Çevrimiçi), <https://www.nce.gov.ae/en/article/1419/khulood-al-mualla>, 08 Mart 2021.

¹⁰¹ (Çevrimiçi), <https://web.archive.org/web/20160811120739/http://www.alarab.co.uk/m/?id=31242>, 08 Mart 2021.

¹⁰² (Çevrimiçi), <https://www.nce.gov.ae/en/article/1419/khulood-al-mualla>, 08 Mart 2021.

Şair, şiirlerini ruhunun derinliklerinden gelen bir çağrı olarak görür. Böylelikle kişi, Hülûd el-Mu‘allâ’nın çalışmaları aracılığıyla kendini anlamaya giden bir yol aradığı izlenimini edinebilir.¹⁰³

Çalışmalarında Arap birliği ve Filistin sorununa dâhil olduğu gözlemlenen **Nâşir Cubrân**, adalet ve Filistin halkı için acının sona ermesini ister. Buna 1993’te yayınlanan *İstihâlât es-sukûn* koleksiyonundaki *Leytenî mâ zurtü Râşid* isimli şiirinde rastlanmaktadır.

‘**Ali eş-Şe‘âlî**’nin çalışmaları gelenek ve modernitenin bir bileşimidir. *Vucûh ve uhrâ mut‘aba* isimli koleksiyonunda, kişi etrafında olup bitenlere şahittir ve her zaman yeni şeyler ortaya çıkarabilir. Bunları keşfederken aynı zamanda kendini de keşfeder. *İbka ‘ındî* şiirinde ise şair, yalnızlıktan kaynaklanan acıyı ve ıstırabı dile getirir.

Yazar için en büyük değer anavatanıdır. Buna *Lâ tuğâdir* şiirinde rastlanmaktadır.

2004 senesinde yayınlanan koleksiyonundaki *ed-Dîvan* isimli şiirinde Allah’a şu şekilde dua etmektedir:

“Ey Allahım, içinde bir sığınak bulduk.

Senden başka hiç kimse yoktur ki karanlıkları aydınlığa çıkarsın

Günah işlediğimizde,

Sana geri döndük.

Çünkü sadece seninle kendimizi günahlardan arındırabiliriz.

Ey Allahım, kötülüğü ve mutsuzluğu kov.

İnsanların şerlerinden ve nazarlarından bizi koru.”¹⁰⁴

2.1.1.1.4. Mensur Şiir/ Düzyazı Şiiri (eş-Şi‘ru’l-Mensûr)

¹⁰³ Pikulska, **a.g.e.**, s.49.

¹⁰⁴ Pikulska, **a.g.e.**, s.50-55.

Mensur şiir (Düzyazı şiiri), kafiyesiz şekilde yazılan şiirdir.¹⁰⁵ Bu terime ilk defa 1905 yılında Emîn er-Reyhânî'nin yazdığı bir şiir için Corci Zeydân'ın *el-Hilâl* dergisindeki yazısında rastlanmaktadır.¹⁰⁶ Roman ve kısa öykü yazarları okuyucaya etkiyi arttırabilmek için eserlerinde kısa bir paragraf halinde bu şiir türüne başvurmuşlardır.¹⁰⁷

Emirlik şairlerinden birçok temsilci düzyazı şiiri tercih etmiştir. Bunlardan en önemlileri: Zabiyye Hamîs el-Muslimânî, Hâlid el-Budûr, Esmâ ez-Zer'ûnî, Nucûm el-Gânim, el-Hanûf Muhammed'dir.

1958 senesinde Dubâi'de doğan **Zabiyye Hamîs el-Muslimânî**, 1984 yılında Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu'na katılmıştır. 2005'te edebî ve entelektüel çabalarından ötürü Dîvan el-'Arab tarafından ödüllendirilmiş, 2010'da ise Ac mân'daki Kültür Bakanlığı tarafından "Yılın Kültürel Kişiliği" olarak onurlandırılmıştır.¹⁰⁸ Hamîs'in şiirsel çıktısı zengin ve çeşitlidir, ancak bunun, onun çok yönlü faaliyetlerinin sadece bir bölümü olduğunu hatırlamak önemlidir. Birçok şiir koleksiyonunun yanı sıra kısa hikâyeleri, edebî ve gayri edebî çalışmaları bulunmaktadır. Eserleri Almanca, İspanyolca, İngilizce ve Fransızca da dâhil olmak üzere birçok dile çevrilmiştir.

2005 senesinde yayınlanan *Şağaf* adlı koleksiyonu yazarın kariyerinin en iyilerinden biri olarak kabul edilir. Şair hayatı boyunca kadın hakları için savaşmıştır. Bu koleksiyondaki şiirlerinde bu duruma sık rastlanır. Şair, erkeğin dönüşü için evde bekleyen anne ve eşin basmakalıp imajını reddeder. Kadının duygularında aktif olmasına, doğasını daha derin düşünmesine izin verir.

Şair, *Naḥve'l-ebed* koleksiyonundaki *Lâ Hudûd* şiirinde din ve ırktaki farklılıklar nedeniyle bir başkasını reddeden herkesi kınar ve tüm insanların kardeş olması gerektiğini vurgular:

¹⁰⁵ Özçetin, **a.g.e.**, s.56.

¹⁰⁶ Zafer Ceylan, "Modern Arap Edebiyatında İlk Serbest Şiir Deneyimleri", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi, 55/1, 2015, s.187.

¹⁰⁷ İbrâhîm Fethî, "Mu'cemü'l- Muştalahât el-Edebiyye", Tunus, 1986, s.219.

¹⁰⁸ (Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B8%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D8%AE%D9%85%D9%8A%D8%B3, 08 Mart 2021.

Yazar, insanın yabancılaşmasına, güvensiz ve mutsuz olmasına neden olan dünyadaki kötülük, acı, ıstırap ve zulmü *Dâru Ğurbe* şiirinde ele alır.¹⁰⁹

Hâlid el-Budûr, 1961'de Dubâi'de doğmuştur. Birleşik Arap Emirlikleri'nin modern şiir hareketinin en önemli isimlerinden biri olarak kabul edilir. Dubâi Kültür Konseyi'nin bir üyesi ve Emirlik Yazarlar Birliği'nin kurucu üyesidir. Emirlik kültürü ve mirası alanlarında bir dizi belgesel çekmiş, Birleşik Arap Emirlikleri ve Körfezin sözlü ve kültürel mirası üzerine bilimsel ve akademik forumlara misafir öğretim üyesi olarak katılmıştır. 2016 yılında Uluslararası Şiir Akademisi'nin onur üyesi seçilmiştir. İlk şiir koleksiyonu *Leyl* 1992'de Yûsuf el-Hâl Şiir Ödülünü kazanmıştır.¹¹⁰

2002'de yayınlanan *Şitâ* isimli koleksiyonunda şair, özlü, iyi niyetli formülasyonlar kullanarak insanı doğanın bir unsuru olarak tasvir eder. Zaman kavramı şiirlerinde önemli rol oynar. Bu kavramla çeşitli şekillerde bağlantılar kurar. Bu koleksiyondaki *Ba'de en yenâme'l-kelâmu* şiirinde şair, yalnızlık, acı ve boşluk hissini resmetmeye çalışır:

“Geceleyin,

Dünya sessizleştğinde

Rüzgârın sesinden başka hiçbir şey kalmadı.

[...]

Gözyaşı bir mumu söndürür,

Gece ağırlaşır

Ve ev

Ağlar.”¹¹¹

¹⁰⁹ Pikulska, **a.g.e.**, s.57-62.

¹¹⁰ (Çevrimiçi), <https://www.alsh3r.com/poets/view/5397>, 08 Mart 2021, (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%AE%D8%A7%D9%84%D8%AF_%D8%A7%D9%84%D8%A8%D8%AF%D9%88%D8%B1, 09 Mart 2021.

¹¹¹ Pikulska, **a.g.e.**, s.65.

El-Hanûf Muhammed Dubâi doğumlu Emirlik şairidir. Yazmaya on bir yaşında başlamış, on beş yaşında ilk eserini yayımlamıştır.¹¹⁶ Şiirleri aşk, ölüm, annelik gibi konuların yanı sıra kişinin kendini ve Allah'ı aramasını anlatır.

Şairler her zaman şiirin ne olduğunu tanımlamaya çalışmışlardır. Şiir, şairin ruhunu ele geçirir ve hatta bazen hayatını etkiler. Bu sadece bir neşe değil, aynı zamanda acıdır. Şair, şiirlerinin insanlar arasında bir anlayış aracı oluşturacağını umar. Bunu da *Müfredât* şiirinde dile getirmektedir:

“Bu özgür kelimeler,

Onları tutamıyorum ya da hapsedemiyorum.”

Şairin metinlerini okumak insan varoluşu, ölümü ve zamanın geçişi konusunda kişinin derinlemesine düşünmesini sağlar ve düşüncelerini geliştirir.¹¹⁷

2.1.2. Nesir

2.1.2.1. Roman

Birleşik Arap Emirlikleri'nde roman, Mısır ve Suriye gibi ülkelere kıyasla daha geç ortaya çıkmış ve Körfez bölgesindeki şiir hareketinin ağırlığıyla varlığını şekillendirememiştir.¹¹⁸ Birçok edebî yorumcu ve eleştirmen, Emirlik romanının yavaş gelişimini, romanın geleneksel olarak daha uzun ve modern edebiyattaki diğer türlerden daha karmaşık olmasına bağlamaktadır.

Râşid Abdullah en-Nuaymî'nin *Şâhinde* isimli romanı Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki ilk roman olarak kabul edilir.¹¹⁹ Roman yazarlığının yanında bir

¹¹⁶ (Çevrimiçi), <https://www.nce.gov.ae/ar/article/1253/%D8%A7%D9%84%D9%87%D9%86%D9%88%D9%81-%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF>, 08 Mart 2021.

¹¹⁷ Pikulska, **a.g.e.**, s.79-81.

¹¹⁸ Firâs Ahmed Şevâh, “el-Binâu'l-fenniyyu li'l-rivâyeti'l-imârâtiyyeti “rivâyetun min eyyi şey'in ħulikat” li'l-rivâiyyeti Meysâ el-Muheyri Nemûzecen”, el-Nîleyn Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018, Sudan, s.12.

¹¹⁹ Tijani, **a.g.m.**, s.133.

politikacı olan en-Nuaymî, 1937’de Acman’da dünyaya gelmiş ve 1977-2006 yılları arasında Birleşik Arap Emirlikleri Dışişleri Bakanı olarak görev yapmıştır.¹²⁰

İlk kez 1971’de yayımlanan roman, bölge halkının petrol öncesi geleneksel yaşam tarzını, özellikle hem deniz hem de çölle olan ilişkisini anlatır. Aynı zamanda roman, epik unsurlarla örtülü bir aşk hikâyesini ve güzelliğiyle insanları büyüleyen Şâhinde’nin başından geçenleri bize yansıtır.¹²¹

Emirlik romanının gelişmesine katkıda bulunan en önemli isimlerden biri de **Ali ebû er-Rîş**’tir. 1956 yılında Re’sülhayme’de doğan yazar şiir de yazmasına rağmen roman alanındaki başarısıyla tanınmaktadır. 1980’de yayınlanan *el-Îtîrâf* isimli romanı, Arap Yazarlar Birliği tarafından yirminci yüzyılın en önemli Arap romanı olarak seçilmiştir. 2008 yılında devlet başkanı Şeyh Halîfe bin Zâйд Âl Nehyân tarafından verilen Emirlik Bilim, Sanat ve Edebiyat Takdir Ödülüne layık görülmüştür.¹²²

1966 yılında Re’sülhayme’de dünyaya gelen **Şâni es-Suveydî**, önemli Emirlik yazarlarından biridir. En önemli eseri altı kere basılan *Dîzel* romanıdır. Kahraman, kısıtlayıcı sosyal gelenekleri reddeder ve yeni kültürü deneyimleyerek kendine bir yer bulmaya çalışır. İlk baskısı Daru’l-Cedîd tarafından 1994’te Beyrut’ta yayımlanan romanı, 2012’de William Hotkinz İngilizceye çevirmiştir.¹²³

Birleşik Arap Emirlikleri’nin önemli kadın romancılarından biri olan **Sâra el-Cervân**, 1969 yılında Acman’da dünyaya gelmiştir. 1991 Körfez Savaşı’ndan önce Birleşik Arap Emirlikleri silahlı kuvvetlerine asker olarak katılmış ve bu deneyimi bir kitabının ve oyunun temelini oluşturmuştur. Aynı zamanda silahlı kuvvetlerin dergisinde editörlük yapmıştır. 1992 yılında yayınladığı *Şecnu bint el-ğadri’l-ğazîn* eseriyle bir roman yayınlayan ilk Emirlik kadını olarak kabul edilmiştir. 2003’te en

¹²⁰ (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B1%D8%A7%D8%B4%D8%AF_%D8%B9%D8%A8%D8%AF_%D8%A7%D9%84%D9%84%D9%87_%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%B9%D9%8A%D9%85%D9%8A, 31 Mart 2021.

¹²¹ Tijani, **a.g.m.**, s.133

¹²² (Çevrimiçi), <https://www.nce.gov.ae/ar/article/295/ali-abu-rish>, 31 Mart 2021.

¹²³ (Çevrimiçi), <https://altibrah.ae/author/1293>, 31 Mart 2021; (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%AB%D8%A7%D9%86%D9%8A_%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%88%D9%8A%D8%AF%D9%8A, 31 Mart 2021.

iyi Emirlik Kitap Ödülü ve 2012'deki Uveys Ödülü dâhil olmak üzere birçok ödül kazanmıştır.¹²⁴

1987 yılında dünyaya gelen *Îman el-Yûsuf*, roman ve kısa öykü yazarıdır. 2015'te yayınlanan *Hârisu's-Şems* isimli romanı yedi dile çevrilmiş ve 2016'da Emirlik Roman Ödülü'ne layık görülmüştür. Ayrıca Iowa Üniversitesi'nde Uluslararası Yazarlar Programına katılmaya hak kazanan ilk Emirlikli'dir. Son birkaç yıl içinde Emirates Havayolu Edebiyat Festivali gibi birçok kültürel etkinliğe ve festivale katılmış ve Birleşik Arap Emirlikleri'ni İspanya, Paris, Kahire, ABD, Berlin gibi birçok ülkede temsil etmiştir.¹²⁵

2.1.2.2. Kısa Öykü

1798 yılında Napolyon'un Mısır'ı işgaliyle Arap dünyasında edebî açıdan yeni bir döneme girilmiş, birçok gelişmenin yaşandığı bu dönemde modern edebî türlerin tanınmasıyla öykü alanına olan ilgi de artmıştır. Ancak siyasi ve ekonomik müdahalelere maruz kalan Körfez ülkelerinde edebî hareketlilik, diğer ülkelere nazaran daha geç ortaya çıkmıştır.¹²⁶

Birleşik Arap Emirlikleri'nde edebî türler 1970'li yıllarda görülmeye başlanmıştır.

Önemli tarihçi ve eleştirmenler Emirlik kısa öyküsünün öncüsü olarak iki ismi kabul etmektedirler. Bunlar; *Abdullah Saqr* ve *Şeyha en-Nâhî*'dir.

Ülkedeki ilk öykü koleksiyonu ise Abdullah Saqr'ın 1974 yılında Abu Dabi'de kaleme aldığı *el-Haşebe* adlı mecmuasıdır.

Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki kısa öyküyle ilgili ayrıntılı bilgiler, tezimizin "*Birleşik Arap Emirlikleri'nde Kısa Öykü*" adlı üçüncü bölümünde verilecektir.

¹²⁴ (Çevrimiçi), <http://www.banipal.co.uk/contributors/821/sara-al-jarwan/>, 01 Nisan 2021, (Çevrimiçi), <https://www.literaturfestival.com/autoren-en/autoren-2012-en/sara-al-jarwan>, 01 Mart 2021.

¹²⁵ (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A5%D9%8A%D9%85%D8%A7%D9%86_%D8%A7%D9%84%D9%8A%D9%88%D8%B3%D9%81, 31 Mart 2021.

¹²⁶ Hüseyin Yazıcı, "Kuveyt'te Modern Öykü", Şarkiyat Mecmuası, Sayı:11, İstanbul, 2009, s.119-151.

2.2. TEMSİL TÜRÜ

2.2.1. Tiyatro

Birleşik Arap Emirlikleri'nde tiyatro gösterileri 1950'lerin sonunda komşu ülkelerden gelen Arap göçmenlerin yardımıyla başlamıştır.¹²⁷ Mısırlı yazar **Mahmud Ğanîm**'in 1955 yılında sahneye koyduğu *el-Muravvi 'ul-muġni* isimli oyun, Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki tiyatro hareketinin başlangıcı kabul edilir. Bir Emirlik yazarı tarafından yazılan ilk oyun ise *Nihâyet Şahyûn* ismiyle **Sulţân ibn Muhammed el-Ķâsimî**'ye aittir. İlk gösteriler, senaryo temelli dramadan daha çok doğaçlama içeren okul etkinliklerinin bir parçası olarak düzenlenmiştir. Bu sebeple gösteriler için Şârîka'daki el-Ķâsimiyye gibi okullar tercih edilmiştir. Ancak bunlar hem oyunculuk hem de prodüksiyon açısından amatör oldukları için gelişmemiştir. Eğitimli sanatçılar, uygun tesisler ve mali sponsorluk olmadan, bu tür çalışmaların gerçek anlamda profesyonel bir harekete dönüşmesi zor olduğundan tiyatronun gelişmesi için verimli bir zemin bulunmamıştır. 1960'larda, insanların ülkede kurulan edebiyat geleneğini daha yakından tanımaları ve edebiyatın içeriğine uyum sağlamalarıyla, yazarlara yönelik tutumlar değişmeye başlamış ve bu değişiklik, sahnede daha az doğaçlama yapılmasına ve senaryolara ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur.

1971'de Emirlikler arasında birliğin kurulmasının ardından Şeyh Zayid bin Sulţân Âl Nehyân'ın önderliğinde yeni hükümetin kültür bakanlıkları kurmaya başlamasıyla Emirlik tiyatrosuna büyük bir destek gelmiş ve bu destekle **el-Munşîf es-Suveysî**, **İbrâhîm Celâl**, **Fu'âd eş-Şaţfî**, **Şakr Raşûd** gibi yeni isimler ortaya çıkmıştır.¹²⁸ Aynı zamanda Kavâlîs ve el-Mesrah gibi yerel gazeteler Birleşik Arap Emirlikleri'nde tiyatronun gelişmesi ve yayılmasında son derece önemli rol oynamıştır. 1975'te bakanlık, performans standartlarını yükseltmek amacıyla Mısırlı aktör ve yönetmen **Zekî Tulaymât**'ı yerel sahneyi incelemeye davet etmiştir. Bulgular sonucunda, bakanlık tiyatro çalışmaları için bir bütçe ayırmış ve tiyatrolar inşa etmeye başlamıştır. Emirlik yönetmenleri ve oyun yazarları için erişilebilir bir kaynak sağlamak amacıyla bir Ulusal Tiyatro Topluluğu oluşturulmuştur. Aynı

¹²⁷ Tijani, a.g.m., s.129.

¹²⁸ Barbara Michalak- Pikulska, "Theatre in the United Arab Emirates", *Rocznik Orientalistyczny*, V.65, 2012, s. 13-20.

zamanda ülkenin ilk tiyatro dergisi olan er-Revle, ilk sayısını Temmuz 1979'da yayımlamıştır.¹²⁹

1980'lerde hâlihazırda 14 tiyatro topluluğu bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi Dubai'deki Ulusal Gençlik ve Sanat Tiyatrosu'dur.¹³⁰

Tiyatroya katılan ilk Emirlik kadınlarından biri olan **Su'âd Cevâd**, 1984 yılında bir grup genç girişimciyle beraber Abudabi kentinde *Mesrah Leylâ li't-Tıfl* isimli tiyatro grubunu kurmuşlardır.

1990 yılında Kültür ve Enformasyon Bakanlığı, BAE'nde tiyatroyu geliştirmek ve tanıtmak, yerel yetenekleri keşfetmek, desteklemek aynı zamanda yerel ve misafir uygulayıcılar arasında bir tiyatro diyalogu oluşturmak için *Şârika Tiyatro Günleri* adlı bir festival başlatmıştır.

Şârika'daki Ulusal Tiyatro 1976'da kurulmuş ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde tiyatro için en aktif yerlerden biri haline gelmiştir. Üyeleri arasında; **Ali Humeys**, **Muhammed Yûsuf**, **Şayf el-Ganîm**, **Abdullah el-Manâ'î** bulunmaktadır. Grubun en önemli görevi, Şârika'daki kültürel yaşamın yeniden canlandırılmasıdır. Yine aynı yıl, Dubâi Halk Sanatları ve Tiyatrosu Derneği'nin bir şubesi olarak kurulan Dubâi Halk Tiyatrosu, ilk performansını 1977'de sahnelemiştir. Temsilcileri arasında **İsmail Muhammed**, **Ahmed el-Enşârî**, **Cum'a Mûbârek**, **Semîra Ahmed**, **Munâ Hamza** ve **Fâtıma Muhammed** yer almaktadır. 1981 yılında kurulan Dubâi Ulusal Tiyatro'su tiyatro eserlerinin sahnelenmesinin yanı sıra edebî toplantılar ve çocuklara yönelik sunumlar organize etmiştir. Ümmülkayveyn Ulusal Tiyatrosu ise 1978 yılında kurulmuştur. Önde gelen temsilcileri arasında **Sa'îd Sâlim**, **Câsim Hâlfân**, **Sâlim Sayfe** ve **Seyf el-Ğavî** bulunmaktadır.¹³¹

Şüphesiz Emirlik tiyatrosu, bugün geçmişte olduğundan belirgin şekilde farklıdır. Yazılan ve üretilen dramaların hem nicelik hem de nitelik açısından belli

¹²⁹ (Çevrimiçi), <https://jbhsc.ae/%D8%A7%D9%84%D8%B1%D9%88%D9%84%D8%A9-%D8%A3%D9%88%D9%84-%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%A9-%D9%85%D8%B3%D8%B1%D8%AD%D9%8A%D8%A9-%D9%81%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA/>, 10 Temmuz 2021.

¹³⁰ Barbara Michalak-Pikulska, "Modern Literature of the United Arab Emirates", Jagiellonian University Press, Kraków, 2012, s.166,167.

¹³¹ Pikulska, **a.g.e.**, s.168-171.

bir olgunluk seviyesine ulaştığı aşikârdır. Son on yılın en ilginç dramaları arasında 1998 yılına ait **Cemâl Mağar**'ın *Kabru'l-Vâlî* vardır. Hikâye yağmurun uzun süredir yağmadığı bir köyde geçmektedir ve kuraklığın sebebi olarak kadın kahraman suçlanır. Köye, eşekleriyle getirdikleri suyu satarak kendilerini zenginleştirmek isteyen iki adam, eşeğin ölümü üzerine onu yakındaki bir ağacın altına gömerler. Köylülerin misafirlerle selamlaşmasıyla yağmur yağmaya başlaması üzerine köylüler misafirlerin cennetten gönderildiklerine ve gömülü hayvanın ise kutsal olduğuna inanırlar. Gelen kişiler, insanların saflığından yararlanmaya ve köyde kalmaya karar verirler, bu da birçok eğlenceli duruma neden olur.

Nâci el-Hay'ın 1990 yılında yazdığı ve yönettiği *Habbatu'r-Reml* oyunu aile içindeki sosyal ilişkileri yansıtır. Kahraman, ailesinin ölümünün ardından amcası tarafından alınan bir çocuktur. Onunla tek çatı altında yaşarken amcasının kızına aşık olur. Maddi bir güvenceye sahip olmadığı ve uygun bir sosyal pozisyonda bulunmadığı için kendisine güvenemez. Genç aşık vazgeçmez ve kendisine para kazanma fırsatı verecek Hindistan'a ticari bir yolculuk yapmaya karar verir. Ancak dönüş günü sevgilisinin düğün günüdür.

2002 senesinde **Ḥabib Ğulûm el-'Aṭṭâr**'ın *Ve Mâze Ba'du* adlı oyununun konusu ise ifade özgürlüğüdür. Siyasi nitelikteki makaleler nedeniyle işini kaybeden mutsuz ve yalnız bir gazeteciye anlatır. Bu olay onu hayal kırıklığına uğratar ve gençlik ideallerinden vazgeçmeye zorlar. Bir bilgisayar ve kâğıt yığınlarının olduğu bir odaya kendini kapatır. Eşini kaybettikten sonra kendini yalnız hisseder ve depresyona girer. Ölü karısı, oyunda kahramanın hayatında sürekli olarak bulunan kayıp vatani simgeler. Oda ise, bireyselliğini yitirdiği hapishanesi olur. Makaleler yazar ve mesleğinde ilerlemeye çalışan bir gazeteciye bu makaleleri satarak hayatını devam ettirir. Ḥabib Ğulûm el-'Aṭṭâr bu oyunuyla 2002 yılında ödüle layık görülmüştür. Yazar, Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki birçok yayıncı ve gazeteciye benzer şekilde, devlet içindeki olumsuz etkilerle savaşmanın en iyi yolunun yerel medyanın geliştirilmesi, modernizasyonu ve özgürce işleyişi olduğunu düşünmektedir.

Oyun yazarlarının eserlerinde teatral oyunlar, geleneksel toplumsal yaşamı tasvir eden olayların pasif bir açıklaması olmaktan çıkıp, daha çok insan sorununu ve çağdaş dünyadaki yerini bilinçli bir şekilde ele alır. Sadece oyun yazarlarının tematik kapsamı genişletmesiyle kalmamış, aynı zamanda kahramanların bireysel ve sosyal tutumlarının günümüzün getirdiği değişikliklere yönelik rollerinin farklılaşması da sebep olmuştur. Bu durum, *‘Umâr Ğubâş’*ın 2003 yılı *Şemmâ* oyununda ele alınmaktadır. Kahraman, yeni zenginleştirilmiş toplumun boyutlarını ve ihtişamını yansıtan yeni binaların ortaya çıkışıyla eski evlerin ve pazarların yıkımını gözlemlemektedir.

En başından beri sahnelenen prodüksiyonların, ekonomik değişimlere eşlik eden toplumsal ifade akımı ile bağlantılı olduğu görülür. Dramalar, yaşamın amacını ve bireysel aile bireylerinin durumunu geleneksel bir şekilde kavrayan bir toplum sunmuştur. Erkeklerden güç, zenginlik ve yüksek bir sosyal konum beklenirken, kadınlardan tam bir itaat, aile içi görevlerin vicdani bir şekilde yerine getirilmesi ve bir kadının bir eş ve anne olarak imajını pekiştirecek çok sayıda mirasçı beklenmektedir. Tiyatro yazarları, kendilerini çevreleyen gerçeklikten somut örnekler sunarken, topluma da talimat vermek isterler.

Yıllar içinde Emirlik tiyatro yazarlarının dramatik sanatlar için ifadenin mümkün olan her anlamında bir altyapı oluşturarak, kendi tarzlarını ve konularını geliştirdikleri, ekonomik ve sosyal değişimlerle birlikte çağdaş toplumu göstermeye çalıştıkları gözlemlenir.¹³²

2.3. DİĞER TÜRLER

2.3.1. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de içine alan bir evrede, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerini temel alarak, sanatsal nitelikli iletilerle hayal dünyalarını zenginleştiren ürünlerin genel adıdır.¹³³

¹³² Barbara Michalak Pikulska, "Theatre in the United Arab Emirates", *Rocznik Orientalistyczny*, V.65, 2012, s. 18-20.

¹³³ (Çevrimiçi), <https://coccukedebiyati.wordpress.com/cocuk-edebiyatinin-tanimi/>, 29 Haziran 2021.

Çocuk edebiyatı; çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyerek onların ruhsal ihtiyaçlarını gidermeyi, gelişmekte olan iç ve dış dünyalarına katkıda bulunmayı, kitabın bir eğlence ve bilgi kaynağı olduğunu göstererek çocuklara kitap sevgisini aşılamayı hedeflemektedir.¹³⁴

1900'lü yılların başında Mısır'da başlayan çocuk edebiyatı akımı kısa sürede diğer Arap ülkelerine de sıçramış, 1950'lerde Arap Körfezi ülkelerinde bazı bireysel çalışmalar ortaya çıkmıştır. 1970'lerde bu çalışmaların sayısının giderek artması ve 1979 yılının "Uluslararası Çocuk Yılı" olarak ilan edilmesiyle Arap Körfezi ülkeleri bilhassa Birleşik Arap Emirlikleri bu alanda önemli yatırımlar yapmaya başlamıştır.¹³⁵

Arap bireyinin olumlu özelliklerinden olan şefkat, asalet, cömertlik gibi duyguların gelişimini arzu eden Arap halkı, bunu, şiirler, atasözleri ve özlü sözler vesilesiyle ortaya koymuşlardır.¹³⁶ Bu sebeple Birleşik Arap Emirlikleri, ulusal, vatansever, eğitici, etik ve tanımlayıcı şarkılara, şiirlere ve marşlara odaklanan eğitim programları ve kurslar aracılığıyla çocuk şiirine önem vermektedir.¹³⁷

Mısırlı Yazar Maḥmūd Ḳâsım, Birleşik Arap Emirliklerinde çocuk edebiyatı ile ilgilenen yazar ve şairlerin sayısını on bir olarak belirterek *Buseyne Hıdır Mekkî, 'Abduhâdî Sa'dûn, Abdullah Sâlim el-Mezrû'î, Esmâ ez-Zer'ûnî, İntişâr es-Sa'dî, Kemâl el-'Atme, Maḥmūd 'Allâm, Munâ Ḥasan Muhammed, Muştafâ 'Izze Şabrih, Sâcide Nâzî, Rîmâ Aḥmed el-Mâlik* gibi isimlere yer vermiştir. Ancak bu isimler dışında 1995'te yayınladığı *el-'İlm li'l-Cemî'* adlı hikayesi ve 1999'te yayınladığı *Ḳışşatu'l-Etfâli'l-'Arabî* adlı araştırma yazısıyla *Muḥyiddin Mînû*, 1990 yılından beri Birleşik Arap Emirlikleri'nde ikamet eden, muhtelif dergi ve gazetelerdeki öykü ve makalelerin yanı sıra çocuk hikayeleri de yazan *'Izzet 'Umar* da bulunmaktadır.¹³⁸

¹³⁴ (Çevrimiçi), https://www.turkedebiyati.org/cocuk_edebiyati.html, 29 Haziran 2021.

¹³⁵ Yusuf Köşeli, "Körfez Arap Ülkelerinde Çocuk Edebiyatının Doğuşu ve Gelişimi", Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı:34, Ankara, 2012/1, s.119.

¹³⁶ Ahmet Özdemir, "Arap Çocuk Edebiyatının Çocuk Üzerindeki Etkisi", International Social Sciences Studies Journal, Vol:6, Issue:67, pp.3422-3428.

¹³⁷ (Çevrimiçi), <https://pulpit.alwatanvoice.com/content/print/172968.html>, 30 Haziran 2021.

¹³⁸ Yusuf Köşeli, "Arap Çocuk Edebiyatı", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2011, s.459-461.

28 Şubat 1979'da Abudabi Medya Şirketi tarafından Abudabi'de yayınlanan *Mâcid* isimli çizgi roman ve çocuk dergisi, Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki ilk çocuk dergisi olma özelliği taşımaktadır. 1979'dan 2019'un sonuna kadar haftalık olarak çarşamba günleri yayınlanan dergi, 2020 yılı itibariyle aylık olarak yayınlanmaya devam etmektedir. 2009 yılında ise okuyucuları arasındaki etkileşimi ve iletişimi kolaylaştırmayı amaçlayan dergi için yeni bir web sitesi yayına girmiştir. Dergi, ince bir sanatsal üslupla sunduğu konu ve hikâyelerin çeşitliliği ile ulusal kimliğe aidiyeti geliştirmeyi ve kültür ve bilgiyi yaymayı amaçlamaktadır. Bu dergi dışında, *Young Times* ve *Mekids* gibi İngilizce yayınlanan dergiler de bulunmaktadır.¹³⁹

Ülkedeki milli kimliğin tanıtılmasındaki en önemli araçlardan biri olan ve çocuğun dünyasını estetik yönden zenginleştiren çocuk tiyatrosu, Birleşik Arap Emirlikleri'nde **Abdullah el-Ustâd**, **Su'âd Cevâd** ve **Muhsin Muhammed** gibi bir grup girişimci genç sanatçı tarafından kurulan Mesrah Leylâ li't-Tıfl adlı tiyatro grubuyla ortaya çıkmıştır.¹⁴⁰ Bu grup, 1982 yılında “*Ena ve 'l- 'Ifrit*”, “*e't-Tuyûr*”, “*er-Rahme*” isimli üç çocuk tiyatro gösterisi sunmuştur. Öte yandan el-Mesrahu'l-Vaţanî, “*Tuyûru's-Sa'd*” ve “*el-Bi'ru'l-Mehcûr*” adlı oyunlarını sergilerken Mesrahu Hûrfekkân, “*Hârisû'l-Gâbe*” adlı oyunu sunmuştur.¹⁴¹

Çocuklar arasında okuma alışkanlığını teşvik etmeye, yeteneklerini ve çevrelerindeki dünyayı anlamalarına yardımcı olmanın yanı sıra hayal güçlerini harekete geçirmeye özel önem veren Birleşik Arap Emirlikleri, bunun için, Dubâi Halk Kütüphanesi şubelerinin çoğunda özel bir çocuk kütüphanesi oluşturmuştur.¹⁴² Bunun yanı sıra, Abudabi Çocuk Kütüphanesi'nde, hayal gücünü ve yaratıcılığı harekete geçirmek ve her yaştan çocuk için dinamik, etkileşimli eğitim sunmak için özel olarak tasarlanmış yenilikçi bir ortam bulunmaktadır.¹⁴³

2.3.2. Halk Edebiyatı

¹³⁹ (Çevrimiçi), [https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%A7%D8%AC%D8%AF_\(%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%A9\)](https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%A7%D8%AC%D8%AF_(%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%A9)), 30 Haziran 2021.

¹⁴⁰ Köşeli, **a.g.e.**, s.459.

¹⁴¹ (Çevrimiçi), <https://pulpit.alwatanvoice.com/content/print/172968.html>, 30 Haziran 2021.

¹⁴² (Çevrimiçi), <https://dubaiculture.gov.ae/en/Public-Library/Pages/Childrens-Library.aspx>, 1 Temmuz 2021.

¹⁴³ (Çevrimiçi), <https://fridaymagazine.ae/travel/destinations/abu-dhabi-children-s-library-new-modern-and-truly-a-must-visit-1.2304718>, 1 Temmuz 2021.

Halk edebiyatı (الأدب الشعبي), kaynağını halktan alan, sözlü ve anonim olarak ortaya çıkıp tarih boyunca gelişerek yazılı edebiyata da kaynaklık yapan bir edebiyat koludur. Başlangıçta destan, masal ve hikâye şeklinde sunulan edebî ürünler zamanla atasözü, ninni, mani, şarkı, türkü ve bilmece gibi türlerle zenginleşmiştir.¹⁴⁴

Halk edebiyatı yalnızca kimliğin bir parçası olduğu için değil, bir ulusun bakış açısını, bir topluluğun kültürünü ve gelişimini temsil ettiği için de vazgeçilmez bir mirastır.

Birleşik Arap Emirlikleri nüfusunun geniş bir kesimi, genel görünümünün yanı sıra sosyal faaliyetleri ile mirasa ve geleneksel kültüre büyük saygı duymaktadır. Bu, insanların giyinme, yeme, içme, selamlaşma biçiminde belirgindir. Halk lehçelerinde, halk kıyafetlerinde, geleneksel mutfaklarda, geleneksel sporlarda ve genel olarak insanların yaşam tarzlarında göze çarpmaktadır. Halk yaşamının tezahürleri genellikle eski nesillerle ilişkilendirilir, ancak, bu durum yaşlılarla sınırlı değildir. BAE'nde gençlerin ve yaşlıların, ulusal kültüre sıkı bir şekilde bağlı oldukları ve bununla ilgili etkinliklere rağbet gösterdikleri görülmektedir.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde halk edebiyatı nesiller boyu sözlü olarak aktarılmıştır. Halk şiirinin diğer halk anlatılarından daha popüler olmasının bir sonucu olarak, diğer halk anlatıları hakkında daha az araştırmaya rastlanmaktadır. Mevcut literatürde mitolojik ve hayalî hikâyeler üzerine çalışmalar ise nadiren bulunmaktadır.

1989 yılında Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi himayesinde resmi olarak kurulan ve 1990 yılında faaliyete geçen halkbilimi araştırma merkezi, 1992 yılı Aralık ayında kapatılmıştır. Ancak üniversite daha sonra bununla ilgili bir lisans programı açarak halkbilimi çalışmalarının durumunu iyileştirebilecek dersler vermeye başlamıştır. BAE Üniversitesi dışında kültürel mirasla ilgilenen birçok kurum ve kuruluş da bulunmaktadır.

Birleşik Arap Emirlikleri vatandaşları veya burada ikamet eden Arap vatandaşları tarafından halkbilimi ve kültürel miras üzerine yapılan bir dizi çalışma,

¹⁴⁴ Saim Sakaoğlu, “Halk Edebiyatı”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), İstanbul, 1997, C.15, s.345.

1970'lerin ortalarında ortaya çıkmaya başlamış ve 1990'larda zirveye ulaşmıştır. Bunun sebebi, ulusal egemenliğini kazanıp 1971'de federal bir devlet kuran Emirlik halkının, o dönemde artan onurları ve ulusal gururlarıdır. Bu tür duygular, kültürel mirasa hatırı sayılır bir ilgiyle yansıtılmıştır.

Halk edebiyatı ile ilgili akademik olarak yapılan çalışmalara Ğassan el-Hassan'ın *"eş-şi'r en-neba'î fi'l-Ḥalîc ve'l-Cezîra el-'Arabiyye"* adlı tezini örnek göstermek mümkündür. Bununla birlikte, Kültür Bakanlığı tarafından Said Selmân ebû Azra'nın *"eş-şi'ru's-şa'biyyi fî devleti'l-İmârât"* çalışması gibi neba'î şiiri başta olmak üzere farklı folklör türleri ile ilgili çeşitli çalışmalar yayımlanmıştır.

Halk şiiri, Birleşik Arap Emirlikleri toplumunda oldukça önemli bir yere sahiptir. Halk anlatılarından farklı olarak halk şiiri ile ilgili çalışmalara fazlasıyla rastlanmaktadır. Özellikle Nebatî şiiri, Körfez ülkelerinde ve BAE'nde yaygın olan halk şiir biçimidir.¹⁴⁵

Şiir gibi atasözleri de Birleşik Arap Emirlikleri toplumunda oldukça değerlidir ve toplumun tüm kesimleri arasında yaygın olarak kullanılmaktadır. Kıyı denizciliği gibi sosyal ortamların bir resmini genç nesillere sunan atasözleri, genel olarak hayata ve insan doğasına yönelik tutumları yansıtan değerlerle doludur.

Metafor ve benzetmelerin sanatsal bir şekilde kullanıldığı bilmece de sosyal çevreyi en doğru şekilde yansıtan halk edebiyatı türlerinden biridir.¹⁴⁶

¹⁴⁵ Sayyid Hamid Hurreiz, *Folklore and Folklife in the United Arab Emirates*, Routledge, 2013, s.30-38.

¹⁴⁶ Hurreiz, *a.g.e.*, s.71-85.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NDE KISA ÖYKÜ

3.1. Birleşik Arap Emirlikleri'nde Kısa Öykünün Doğuşu

Körfez ülkelerinin stratejik konumları nedeniyle tarih boyunca ekonomik, sosyal ve siyasi müdahalelere maruz kalması, Mısır, Suriye, Irak, Lübnan, Filistin gibi ülkelere kıyasla öykü, şiir, tiyatro ve diğer sanat türleri ile daha geç tanışmalarına sebebiyet vermiştir.¹⁴⁷ Birleşik Arap Emirlikleri'nde kısa öykü, yetmişlerin başında Arap Körfezi bölgesinin entelektüel, politik ve sosyal olarak gelişmesiyle ortaya çıkan bir sanat türüdür.¹⁴⁸ 1960'lı yıllarda çıkarılmaya başlanan petrolün getirdiği yeni hayat, sosyal bir değişime sebebiyet vermiş ve bu değişim, edebiyat dünyasına da zamanla etki etmiştir.¹⁴⁹

Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki ilk kısa öykü yazarı hakkında çeşitli tartışmalar bulunmaktadır. Ancak Abdülhamid Ahmed, Şâbit Malkâvî ve Muhyiddîn Mînu gibi önemli tarihçi ve eleştirmenler kısa öykünün öncüsü olarak iki ismi kabul etmektedir.¹⁵⁰

Bunlardan ilki 1952 senesinde Dubâi'de dünyaya gelen Abdullah Şakr'dır. Dubâi merkezli en-Naşr Spor Klubü bülteninde yayınlanan¹⁵¹ altmışların sonunda yazdığı “*Qulûb Lâ Terham*” adlı hikâyesiyle kısa öykü alanında ilk adımı atmıştır.¹⁵² Abdullah Şakr'ın 1974 yılında Abudabi'de kaleme aldığı “*el-Haşebe*” mecmuası ülkedeki ilk öykü koleksiyonu olma özelliği taşır. Ancak içerdiği konuların İngiliz otoritesine muhalif görülmesi sebebiyle hikâyeler yakılarak imha edilmiştir. Fakat

¹⁴⁷ (Çevrimiçi), Dr. Diyâ' es-Şidîkî, “el- Kışşatu'l Imârâtiyyetu'l Kaşîr (el-Vâkı'ıyyetu's-sıhriyyetu enmûzecen)”, 14 Eylül 2014, bkz. http://drdhiaalsidiki.blogspot.com/2014/09/blog-post_13.html, 04 Mart 2021.

¹⁴⁸ Muhammed Muhyiddîn Mînu, “Fennu'l-kışşati'l-kaşîrati- Muḥârâbât ulâ”, Dubâi, Mesâr li't-tibâ' ve'n-neşr, 2012, s.79.

¹⁴⁹ Hüseyin Yazıcı, *The Short Story in Modern Arabic Literature*, Cairo, General Egyptian Book Organization, 2004, s. 201.

¹⁵⁰ Olatunbosun İshaq Tijani, “Contemporary Emirati Literature: Its Historical Development and Forms”, *Journal of Arabic and Islamic Studies*, Sharjah, United Arab Emirates, vol:14, 2014, s.131.

¹⁵¹ Mînu, *a.g.e.*, s.79

¹⁵² Barbara Michalak-Pikulska, “Modern Literature of the United Arab Emirates”, Jagiellonian University Press, Kraków, 2012, s.103.

mecmua, 1975 yılında aynı adla Dubâi’de yeniden yayımlanmıştır.¹⁵³ Hikâyelerindeki zamanın anlık olmasıyla dikkatimizi çeken Abdullah Şaqr, belli bir süre sonra bu alanı terk ederek başka alanlara yönelmiştir.¹⁵⁴ Abdullah Şaqr, Emirlikler’in o zamanlar karşılaştığı özgürlük mücadelesi, sosyal sorunlar, kadın ve çocuklarla ilgili adaletsizlik gibi temel sorunlarına odaklanmıştır.¹⁵⁵

Emirlik kısa öyküsünün öncüsü kabul edilen ikinci isim ise, 1952 doğumlu Şârika’lı Şeyha Mubârek Seyf en-Nâhî’dir. Şârika’da 1986 senesinde yayınlanan “*Kullunâ... Kullunâ.. nuhibbu’l baħr*” adlı koleksiyonun içinde yer alan, 1970’te yazdığı “*er-Raħîl*” isimli hikâyesi, ülkedeki ilk kısa öykü olarak kabul edilmektedir.¹⁵⁶ Yazar, kadın erkek ilişkilerini ve evlilik hayatını konu edindiği hikâyesini gözden geçirip değiştirerek, 1992 senesinde içerisinde dokuz hikâyesinin bulunduğu “*er-Raħîl*” isimli ilk kısa hikâye koleksiyonunu yayımlamıştır.¹⁵⁷ Öyküyü özetlemek gerekirse; katı bir toplumda istediği hayatı özgürce yaşayamayan Alyan isimli genç kız, kendisinden bir yaş büyük olan Said isimli gence âşık olur. Said onu istemeye gelir ancak Alyan’ın babası kızını zengin bir adamla evlendirmek istediği için fakir olan Said’i reddeder. Nihayetinde Alyan bir gece evden kaçır ve Said’in evine gider ancak Said evde değildir. Said’in içinde olduğunu düşündüğü arabanın çıkardığı egzoz dumanlarının arkasında koşarken hızla gelen bir araç kıza çarpar. Herkes oraya toplanır ve Alyan sevdiği Said’le son kez vedalaşmak için başını kaldırır.

Birleşik Arap Emirlikleri’ndeki sosyal olguyu ve kadınların durumunu ele alan yazar, hikâyenin son paragrafıyla Alyan’ın durumunu şu sözlerle anlatır:

“Büyük bir güçlkle, giden sevgilisinin yoluna son bir kez bakmak ve ona bitkin-şaşkın bakışlarıyla eşlik etmek için başını kaldırdı. Oluk gibi gözyaşları yanaklarından aşağı döküldü. Son bir kez bakamadığı sevgilisine ağladı. Yüzü aynı anda hem sarardı hem gülümsedi. Artık onun için hayat yoktu, başarının takdir edilmediği başka bir dünya vardı. Yavaş yavaş gülümseyişi yok olmaya başladı.

¹⁵³ Tijani, **a.g.m.**, s.131.

¹⁵⁴ Yazıcı, **a.g.e.**, s.201.

¹⁵⁵ Pikulska, **a.g.e.**, s.107.

¹⁵⁶ Yazıcı, **a.g.e.**, s.201.

¹⁵⁷ Mînû, **a.g.e.**, s.81.

Bakışları büyüdü. İki kanadının olduğunu hissediyordu ve uçup gidene yetişmekten başka yapacak bir şeyi yoktu.”¹⁵⁸

Bu yıllarda kaleme alınan öykü çalışmaları arasında; “*Kullunâ.. Kullunâ.. nuhibbu'l baħr*” koleksiyonunda bulunan Muzaffer Hâc Muzaffer’e ait 1971 tarihli “*Zikrayât ve Emânî*”, Ali ‘Ubeyd’in 1972 tarihli “*Daħıyyetu’t-tama*”, Muhammed Ali el-Mirrî’nin 1974 tarihli “*Yevmun fî hayâti muvazzafin şağîrin*” adlı öyküleri yer almaktadır.¹⁵⁹ Aynı zamanda “*Min ecli veledî*” isimli öyküsüyle Abdulazîz Hâlîl ve “*el-Firâr*” isimli öyküsüyle Abdulhamid Ahmed bu yılların genç yeteneklerindendir.¹⁶⁰

1972-1975 yılları arasındaki dönemde, ülkedeki imkânların gelişmesi ile radyo, televizyon gibi yayın organları çoğalmış ve bu destekle, hikâye yazma girişimleri bir grup genç tarafından devam etmiştir. Emirlik yazarlarından genç kuşağın ilk edebî girişimleri “en-Naşr”, “el-Ehlî”, “eş-Şebâb”ve “ez-Zemâlik” dergilerinde yayımlanmıştır. 2 Aralık 1971 yılında gelen bağımsızlıkla beraber ülkede eğitim alanında gelişmeler yaşanmış¹⁶¹, 1976 yılında Şeyh Zâyd bin Sultân Âl Nehyân tarafından el-‘Ayn şehrinde kurulan Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi’yle kültürel kalkınma hız kazanmıştır. Bu üniversite, Birleşik Arap Emirlikleri’ndeki en eski üniversite olma özelliği taşır.¹⁶² Aynı zamanda bu dönemde, haftalık olarak yayımlanan “el-Aħbâr Dubey”, aylık olarak yayımlanan “el-Mecma” ve “el-İttiħâd” dergileri ortaya çıkmıştır.¹⁶³

1975-1979 seneleri arasında çok fazla yazılı eser verilmemesi sebebiyle kısa öykünün gelişimi sekteye uğramıştır. Bunun en önemli sebebi yazarların

¹⁵⁸ Yazıcı, **a.g.e.**, s.205.

¹⁵⁹ (Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D8%AA%D8%AD%D8%A7%D8%AF_%D9%83%D8%A%D8%A7%D8%A8_%D9%88%D8%A3%D8%AF%D8%A8%D8%A7%D8%A1_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA#%D8%A7%D8%B5%D8%AF%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA_%D8%A7%D9%84%D8%A7%D8%AA%D8%AD%D8%A7%D8%AF, 04 Mart 2021.

¹⁶⁰ Birleşik Arap Emirlikleri’nin önde gelen hikâyecileri için bkz. Er-Reşîd Bû Şe‘îr, Edebu’l-Halîci’l-‘Arabiyyi’l- Ĥadîsi ve’l- Mu‘âsırı, Dubâi, 2011, s. 110-114. ; Taha Vâdî, el-Ĥıṣṣatu Dîvânü’l -‘Arab, Kahire, Dâru Nûbar, 2001, s.142-144.

¹⁶¹ Pikulska, **a.g.e.**, s.97.

¹⁶² (Çevrimiçi), <https://www.uaeu.ac.ae/ar/about/>, 04 Mart 2021.

¹⁶³ Pikulska, **a.g.e.**, s.97.

yurtdışındaki eğitim ve çalışma koşulları sebebiyle yazmaya ara vermeleridir. Ticaretin gelişmesi de kültürde körelme ve zayıflığa sebebiyet vermiştir. Bu dönemde kültürel gelişmeden çok maddi kazanca önem verildiği aşikârdır.¹⁶⁴

3.1.1. Dönemin Belli Başlı Yazarları

3.1.1.1. Ali Abdulaziz eş-Şerhân (d.1950)

3.1.1.1.1. Hayatı

Abdulaziz eş-Şerhân, 1950 senesinde Umman Burnu üzerinde konumlanan Re'sülhayme'de dünyaya gelmiştir. 1976 yılında Bağdat Üniversitesi'nden İngiliz dilinde lisansını, 1983'te Washington'daki Amerikan Üniversitesi'nden dilbilim alanında yüksek lisansını elde etmiştir. 1988 yılında İngiltere'deki Essex Üniversitesi'nden sosyodilbilim felsefesi alanında doktora yapmıştır. Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi'nde profesör olarak çalışmış, 1997-2004 yılları arasında Eğitim ve Gençlik Bakanı olarak görev yapmıştır. Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu üyesidir.¹⁶⁵

3.1.1.1.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri

Yazarın çalışmaları, petrolün keşfi ve ihracatının ekonomik kalkınmayı hızlandırdığı 1960'ların başından beri Birleşik Arap Emirlikleri'nde meydana gelen sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlerle bağlantılı geniş bir konu yelpazesini kapsamaktadır. Bunların tümü, gereksiz ayrıntılara girmeden basit bir dille anlatılır.

Yazarın öyküleri fiziksel ve ruhsal acılarla doludur. Öykü kahramanlarının çoğunluğunu denizciler, inci avcılar, Bedeviler ve çiftçiler oluşturur. Kahramanlar genellikle umutsuzluğa kapılmış, maddi ve manevi sefilliğin pençesine düşmüş insanlardır.¹⁶⁶

Yazarın “eş-Şakâ” isimli öykü koleksiyonunun ilk baskısı 1977 senesinde, ikinci baskısı ise Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Birliği

¹⁶⁴ (Çevrimiçi), http://drdhiaalsidiki.blogspot.com/2014/09/blog-post_13.html, 10 Ocak 2022.

¹⁶⁵ (Çevrimiçi), <https://altibrah.ae/author/8260>, 06 Mart 2021.

¹⁶⁶ Pikulska, a.g.e., s.107.

tarafından 1992’de yayınlanmıştır.¹⁶⁷ Koleksiyona ismini veren öykü, aslında bize tüm kitabın teması ile ilgili ipuçları vermektedir. Öykü, çiftçilikle uğraşan bir baba, felçli bir anne ve yetişkin oğuldan oluşan fakir bir aileyi konu edinmektedir. Öykü, sıcaklığın hat safhalara ulaştığı Temmuz ayında geçer. Durmaksızın çalışan baba, hayata küsmüş ve düşünceli bir halde geç saatte eve varmaktadır. Oğlu sıkıntısı hakkında defalarca sorsa da baba acısını paylaşmaz. Oğul yine de vazgeçmez. Babasının kendisi ve annesi için çok şey yaptığını bilir. Bir şeyin ona eziyet ettiğinin farkındadır. Ertesi gün babası ona toprak sahibine çok büyük borçları olduğunu ve mahsuller iyi olmazsa her şeyini kaybedeceğini açıklar. Yapacak bir şey, gelecek hiçbir yardım yoktur. Geriye kalan tek şey ise umutsuzluktur. Ertesi gün baba tarlaya gider ve geri dönemez. Bunun yerine yaşlı adamın ölüm haberini getiren bir haberci gelir. Oğlunun gözleri yaşlarla dolar. Elçinin sözleri borçtan ve borcun kendisine aktarılmasından söz ederken oğlu öfkelenir. Sonunda şu sözleri söyler: Ölüm saatinde bile sadece parayı düşünüyorlar.

Çiftçilikle uğraşan evlat, öykünün başkahramanı ve anlatıcısıdır. Okuyucuyu zorlu dünyasına götürerek düşüncelerini ve içsel deneyimlerini okuyucuyla paylaşır.

Aynı zamanda yazar, 1989’da Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Birliği tarafından “*Tehavvulâtî ’l-luğati ’l-’arabiyyeti ’d-dêriceti*” başlıklı bir kitap yayımlamıştır. Çevirileri arasında ise, İranlı yazar Samed Behrancı’nin 1986 tarihli “*es-Semeketu ’ş-şagîratu*” başlıklı bir öyküsü vardır.¹⁶⁸

3.1.1.2. Şeyha Mubârek en-Nâhî (d.1952)

3.1.1.2.1. Hayatı

Klasik tarzda şiir yazan ünlü şair Mubârek en-Nâhî’nin kızı olan Şeyha Mubârek en-Nâhî, 1952 senesinde Şârîka’da dünyaya gelmiştir. Şeyha Mubârek en-Nâhî, ilk eğitimini bulunduğu şehirdeki okullarda almış, ardından Birleşik Arap

¹⁶⁷ (Çevrimiçi), <http://www.syrianstory.com/comment40.htm#%D8%A7%D9%84%D9%81%D8%B5%D9%84%D8%A7%D9%84%D8%AE%D8%A7%D9%85%D8%B3>, 29 Aralık 2021.

¹⁶⁸ (Çevrimiçi), <https://altibrah.ae/author/8260>, 06 Mart 2021.

Emirlikleri Üniversitesi'ne girerek 1985'te edebiyat alanında lisansını ve yine aynı üniversiteden 1987'de pedagoji alanında yüksek lisansını elde etmiştir. 1979'dan beri Eğitim ve Gençlik Bakanlığında çalışan en-Nâhî, öğretmenlik mesleğini de icra etmiş ve lisede müdürlük görevini üstlenmiştir.

Yazar, 1985 yılından beri kurgusal sanatı canlandırmaya katkıda bulunan Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu'nun bir üyesidir. Aynı zamanda, şimdiye kadar belirgin bir rol oynadığı Şârîka Kız Kulüpleri'ne başkanlık yapmaktadır. İlk kadın dergisi “*Şavtu'l-mer'e*”nin kurucularından biridir.

Yazar, 2010 senesinde Aile İşleri Yüksek Kurulu Plaketi ve Şeref Belgesi'ni, 2007 yılında Şârîka Bilgi ve Kültür Dairesi tarafından hikâye alanında Edebiyatta Başarı Plaketi'ni, 1997'de ise Halîfe bin Zâyid Öğretmen Ödülü' nû almıştır.¹⁶⁹

3.1.1.2.2. Edebi Kişiliği ve Eserleri

Şeyha en-Nâhî, Emirlik kadınlarının profilini eğitim ve gelişim yönünden yükseltmeyi amaçlamıştır. Bu sebeple sosyal kaygı ve kadınların statüsü yazarın hikâyelerinde ele aldığı konulardandır. Yazar, bireyi ve toplumu etkileyen kültürel, ekonomik ve politik dönüşümler ışığında boşanma sorunları, yüksek mehir, yabancı kadınlarla evlilik gibi kadınların kişiliğini etkileyen olumsuz sosyal olgulara dikkat çekmiştir. Bu konuyla ilgili düşüncelerini şu sözleriyle ifade etmiştir: “ Ben toplumumun kızıyım. Çevremle yaşıyorum ve onun ayrıntılarıyla etkileşimde bulunuyorum. Sahip olduğum güçlü hisler beni genellikle etrafımdakilerle iletişim kurmaya ve sempati duymaya itiyor. Bu yüzden onların kaygılarını hissediyor ve sorunlarını benimsiyorum.”¹⁷⁰

¹⁶⁹ (Çevrimiçi), <https://manhom.com/%D8%B4%D8%AE%D8%B5%D9%8A%D8%A7%D8%AA/%D8%B4%D9%8A%D8%AE%D8%A9-%D9%85%D8%A8%D8%A7%D8%B1%D9%83-%D8%B3%D9%8A%D9%81-%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%A7%D8%AE%D9%8A/>, 06 Mart 2021

¹⁷⁰ (Çevrimiçi), <https://www.alkhaleej.ae/%D8%AB%D9%82%D8%A7%D9%81%D8%A9/%D8%B4%D9%8A%D8%AE%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%A7%D8%AE%D9%8A-%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D8%AF%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%82%D8%B5%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%82%D8%B5%D9%8A%D8%B1%D8%A9>, 06 Mart 2021.

Yazarın 1992’de yayımlanan ilk koleksiyonu “*er-Raḥîl*” dokuz kısa hikâye içermektedir. Bunlar; “*er-Raḥîl*”, “*Ḥûyûtun mine’l-vehmi*”, “*Enâmilu ‘ala’l-eslâki*”, “*Ve kâne zâlike’l- yevm*”, “*Hışâr*”, “*Rihletu’ḍ-ḍiyâ*”, “*el-Ḳarârû’l-‘aḥîr*”, “*es-Şamtu’ş-şâhib*”, “*min zevâyâ’z-zâkira*”dır. Bu koleksiyondaki hikâyelerin tümü hayatın bir bölümünü betimleyen sosyal hikâyelerdir.

1997’de yayımlanan “*Riyâḥu’ş-Şimâl*” koleksiyonu on adet kısa hikâyeden oluşmaktadır. Bunlar; “*Ramâd*”, “*Ahzânu leyl*”, “*I’şâr*”, “*li’l-cudrâni âzênun*”, “*Lâ tekûn cellâden*”, “*Ḥuṭâmu’l-mehâvif*”, “*İnkisârât rûḥ*”, “*Huzmetu’l-elvân*”, “*Hevâcis*” ve “*Riyâḥu’ş-Şimâl*”dir. 2007 yılında ise “*el-‘Azîf ‘alâ evtârî’l- feraḥ*” koleksiyonu yayımlanmıştır.¹⁷¹

3.1.1.3. Muhammed Ahmed el-Mur (d.1955)

3.1.1.3.1. Hayatı

Yazar Muhammed Ahmed el-Mur, 1955 senesinde Dubâi’de doğmuştur. Sevgi ve samimiyet dolu bir ailede yetişen el-Mur, hayatının erken döneminde çalışmalarına başlamıştır. Lise eğitimini Birleşik Arap Emirliklerinde tamamladıktan sonra Newyork’taki Syracuse Üniversitesi siyaset bilimi bölümünden mezun olmuştur.¹⁷²

Yazar, Muhammed bin Râşid el-Mektûm Kütüphanesi Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı ve Muhammed bin Râşid Arap Dili Ödülü Mütevelli Heyeti Başkanıdır. 2004-2008 yılları arasında Dubâi Kültür Konseyi Başkanı olarak görev yapan yazar, 2006 senesinde edebiyat kategorisinde Birleşik Arap Emirlikleri Bilim, Sanat ve Edebiyat Ödülünü almıştır. 15 Kasım 2011’de Federal Ulusal Konsey Başkanı seçilerek konseye başkanlık eden ilk Emirlik yazarı olmuştur. 2011-2015 yılları arasında görevine devam etmiştir. Kendisi Zâyed Kitap Ödülü danışma kurulu

¹⁷¹ Mînû, a.g.e., s.92.; (Çevrimiçi), https://www.quranicthought.com/wp-content/uploads/post_attachments/5d888a955c103.pdf, 06 Temmuz 2021.

¹⁷² (Çevrimiçi), <https://www.alazahaheer.net/%D8%A7%D9%84%D9%83%D8%A7%D8%AA%D8%A8-%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B1/>, 05 Mart 2021.

üyeliğinin yanında birçok akademik kurum ve konseyin de üyesidir.¹⁷³ “el-Ḥalîc” , “el-Beyân” gazetelerinde ve “er-Riyâda ve’ş-Şebâb” dergisinde haftalık köşe yazıları yazmıştır.

Özellikle Birleşik Arap Emirlikleri ve Umman’daki doğal atmosferi ve mimari mirası tasvir eden Arap ve yabancı sanat eserlerini satın almakla ilgilenmektedir. Ayrıca Birleşik Arap Emirlikleri ve Umman’ın posta tarihine, İslami para birimlerine ve antikalara ilgi duyarak, hat sanatına da destek vermektedir.¹⁷⁴

3.1.1.3.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri

Muhammed el-Mur, Emirlik toplumundaki dönüşümleri çeşitli düzeylerde gözlemlemeye cesaret eden realist bir yazardır. Ancak bu durum, öyküsünün sanatsal biçimine yansımamıştır.¹⁷⁵ Hikâyeleri, Körfez’in kokusunu, renklerini, gülümsemelerini ve gözyaşlarını içerir. Okuyucu yazarla beraber Körfez evlerine misafir olur ve Arap insanını görür.

Kullandığı üslup ve tarzından ötürü alanında şöhret sahibi olan yazar, çoğu hikâyesinde anlatım dili olarak fasih Arapça kullanmaktadır. Ona göre günlük olaylar hikâyesine konu olmaya, olağan insanlar ise bu hikâyelerde kahraman olmaya uygundur. Hikâyelerini gerçekliğin ifade aracı olarak kullanmıştır. Hikâyelerinde karakterlerin psikolojik dünyalarını yorumlamaya özen gösterir. Olayları dar bir çerçevede değil, geniş kapsamlı bir biçimde ele almıştır.

1982 yılında ilk koleksiyonu olan “*Ḥubbun min nev’in eḥar*” , 1983-1989 yılları arasında ise on bir adet mecmua yayımlamıştır. Bunlar; “*es-şavtu’n-nâ’ım*”, “*Sihâbetu şayf*” , “*el-Furşatu’l-aḥîra*”, “*Yâsemîn*”, “*Mekânu’l-ḳalb*”, “*Şadâka*”, “*el-Mufâce’e*”, “*Ḳurretu’l-‘ayn*”, “*Ḥubûbe*”, “*Naşîb*” ve “*Şey’ün mine’l- ḥannân*”dır. Daha sonra el-Mur’un spor ve gençlik dergisinde yayınlanan

¹⁷³ (Çevrimiçi), <https://manhom.com/%D8%B4%D8%AE%D8%B5%D9%8A%D8%A7%D8%AA/%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B1/>, 06 Mart 2021.

¹⁷⁴ (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B1, 06 Mart 2021.

¹⁷⁵ Mînû, a.g.e., s.97.

makalelerinden oluşan seçmeler “‘*Acaibu’d- dünyâ maḳâlât fi’ş- şeḳâfeti ve’l- ḥayâti ve’l- muêneseti*” ismiyle yayımlanmıştır. “*Hikâyâtü Dubei*” adlı koleksiyonu “*Dubai Tales*” ismiyle, “*Ġamzetü Mona Lîsa*” ise “*The Wink of the Mona Lisa*” ismiyle İngilizceye çevrilmiştir.¹⁷⁶

Diğer Körfez yazarları gibi Muhammed el-Mur da kadının toplumdaki yerini ve rolünü sorgular. Bunu yazarın “*Şey’ün mine’l- ḥannân*” koleksiyonundaki “*el- Ķarâru’l- aḥîra*” kısa hikâyesinde gözlemlemek mümkündür.¹⁷⁷

3.1.1.4. Abdulhamid Ahmed (d.1957)

3.1.1.4.1. Hayatı

1957 senesinde Dubâi Cumeyra’da dünyaya gelen Abdulhamîd Ahmed, evli ve üç çocuk babasıdır. Öğretmenler Enstitüsü diplomasına ek olarak psikoloji alanında lisans derecesine sahiptir. Öğretmeninin yeteneğini keşfetmesi ve onu geliştirmesi için cesaretlendirmesiyle erken yaşlarda ifade yeteneğini fark etmiş ve bu alanda, hobi olarak yetmişlerden itibaren hikâye yazmaya başlamıştır.

Gazetecilik kariyerine 1979 yılında, Şârîka’da yayımlanan ve daha sonra baş editörlüğünü de yaptığı “el-Ezminetu’l ‘Arabiyye” dergisinde başlamıştır. 1982’den 1988’e kadar “el-İttiḥâd” gazetesinin Dubâi ve Kuzey Emirlik bürolarında kültürel işlerden sorumlu olarak çalışmış, ardından gazetenin Abudabi’deki merkezinde editör olarak devam etmiştir. 1988-2000 yılları arasında “el-Beyân” gazetesinde ekonomi departmanı başkanı, sonrasında ise genel yayın yönetmeni olarak çalışmıştır.¹⁷⁸

Bilim ve Kültür Cemiyeti üyesi olan yazar, birçok oturumda Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğuna başkanlık yapmıştır. Aynı

¹⁷⁶ (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B1, 06 Mart 2021.

¹⁷⁷ Pikulska, a.g.e., s.130.

¹⁷⁸ (Çevrimiçi), <https://www.diwanalarab.com/%D8%B9%D8%A8%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D8%AD%D9%85%D9%8A%D8%AF-%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF>, 06 Mart 2021.

zamanda Tüketicuyu Koruma Derneği ve Gazeteciler Cemiyeti üyesidir. Gerek mahalli gerekse uluslararası alanda olsun, pek çok konferans, kültür, bilim ve medya festivallerine katılarak devleti temsil etmiştir.

3.1.1.4.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri

Günlük hayatın gerçeklerini ve çeşitli açılarını keskin bir şekilde görme ve doğru bir şekilde gözlemleme becerisine sahip olan yazarın eserleri, her zaman ülkesinin ve yöresinin meselelerine olan eğilimini ve yoğun ilgisini göstermiştir. Abdulhamid Ahmed'in hikâyeleri, okuyucunun hikâye hakkındaki tasavvurlarının şekillenmesine yardımcı olan konu ve soruların çeşitliliğin yanı sıra, karakterleri ve her birinin boyutlarının zenginliği ile dikkat çekmiştir. Yazarın hayali dünyası sorunlar ve sorularla doludur. Eserlerindeki dil, benzetmeler ve metaforlar açısından zengindir. Açıklamalar sanatsaldır ve doğal özellikler taşır.

“*El-Bîdâru*” isimli koleksiyonunda Abdulhamid Ahmed, sosyal konulara değinmiş, hayatta kendilerine yer arayan kahramanların ana hatlarını bize sunmuş ve varoluşsal nitelikte sorular sormuştur. Aynı zamanda, çağdaş Emirlik toplumunda kadınların yeri ve rolleri konusuna değinmiştir.¹⁷⁹

Kısa hikâye koleksiyonları; 1987 yılında yayınlanan “*es-Sibâhatu fî ayney Ḥalic yeteveḥḥaş*”, “*el-Bîdâru*”, ve 1992’de yayınlanan “*‘Alâ ḥâffeti’n-nehâri*”dir.¹⁸⁰

3.1.1.5. ‘Abdu’r Rıdâ Hüseyin es-Sicvânî (d.1959)

3.1.1.5.1. Hayatı

Yazar, 1959’da Şârîka’nın el-Merîce bölgesinde dünyaya gelmiştir. Doğup büyüdüğü el-Merîce’nin Körfez’deki en eski yerleşim yeri olması sebebiyle yazar, tarihle ve denizle iç içe bir yaşam geçirmiştir. 1981 yılında Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi’nden Arap Dili ve Edebiyatı alanında lisans derecesini elde etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Halkla İlişkiler ve Eğitim Medyası Daire’sinin kurucusudur. Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu tarafından

¹⁷⁹ Pikulska, a.g.e., s.116-122.

¹⁸⁰ Mînû, a.g.e., s.94.

yayımlanan “Şu’ûnu Edebiyye” ve “Dirâsât” dergilerinin editörlüğünü üstlenmiştir. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkartılan “et-Terbiye” ve “Âfâku Terbeviye” dergilerinde de editörlük yapmıştır. Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğunun bir üyesidir. Yurtiçi ve yurtdışında birçok seminer, konferans ve edebî forumlara katılmıştır. Ülke çapında gazetelerde makale, hikâye, inceleme ve araştırma yazıları yazarak kültür alanının zenginleşmesine katkıda bulunmuştur.¹⁸¹

3.1.1.5.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri

Kısa hikâye denemelerine 1976 yazında başlamış, iki yıl sonra yani 1978 senesinde ilk kısa hikâye koleksiyonu olan “Zâlîke’z-zamân”ı yayımlamıştır. Akabinde 1981’de “Zelletu’l- ‘azêrî”, 1992’de “er-Rafdu”, 2001’de “İnhidêrun” ve “Hêtîfu’ş-şemsi”, 2003’te “Eşreatu’l-leyl”, 2011’de “Kulûbun min zehebin” ve 2013’de “ ‘Ummu’n-nusûr” isimli koleksiyonları yayımlanmıştır. Ayrıca 2001 senesinde “el-Beytu’l-‘azîm”, “el-Fellâhu’l-hayr” , “el- Hattâb”ve “Hayavênâtu’l-gabeti” isimli çocuk öyküleri yayımlanmıştır.¹⁸²

Ülkesine bağlı olan ve bunu eserlerine de yansıtan Sicvânî, “er-Rafdu” isimli koleksiyonunun ilk cümlelerinde şu sözleri sarfetmektedir:

“ Ülkem için... Çocukken oynadığımız, düşlediğimiz ve saraylarını hayal ettiğimiz topraklar... Bu mutlu rüyalar sonsuza kadar devam edecek... Ülkem, zaferin için sana kanımı ve ruhumu veririm.”¹⁸³

Yazar, ikamet ettiği yer nedeniyle denizle güçlü bir şekilde bağlantı içinde olmuştur. Bu da, hemen hemen her eserinde bulunan denizin detaylı ve güzel tasvirlerinde yansımasını bulur. Bu sebeple, deniz ve ona bağlı insanların hayatları en çok ele alınan konulardan biridir.¹⁸⁴ Aynı şekilde eserlerinde, insanların çektiği

¹⁸¹ (Çevrimiçi), <https://web.archive.org/web/20160601062256/http://www.albayan.ae/our-homes/mirrors/1187272648678-2007-08-17-1.781823>, 06 Mart 2021.

¹⁸² (Çevrimiçi), <https://web.archive.org/web/20140330215605/http://www.alkhaleej.ae/alkhaleej/page/be41c94b-4dba-4f16-a0f8-526ca1512776>, 06 Mart 2021.

¹⁸³ Pikulska, a.g.e., s.110.

¹⁸⁴ Detaylı bilgi için bkz. Bedir ‘Abdu’l Melik, el-Mekân fi’l- Kışşati’l- kaşîrati fi’l İmârât, Abudabi,1997.

acıların gerçekçi tasvirleri, sosyal adaletsizlik, aile ve toplum ilişkileri, kadının geleneksel Arap toplumundaki konumu ve sürekli değişen imajı, petrolün keşfiyle değişen toplum gibi sosyal konulara değinilmiştir. Yazarın satırlarında sıradan insanların günlük yaşamının çeşitli yönlerini görmek mümkündür.

Öykülerinde birçok sosyal çatışmayı bize sunan Sicvânî, hayatın farklı yönlerinden yakaladığı basit insanların acılarına ek, toplumda meydana gelen yeni olayları hikâye anlatımının gerçekçiliği ile ilişkilendirerek izler. Bu sebeple hikâyeler, sürekli değişen bir toplumda sosyal kaygılar ve günlük yansımalar çemberi etrafında döner.¹⁸⁵

3.2. Birleşik Arap Emirlikleri'nde Kısa Öykünün Gelişmesi

1979 senesi, sadece kısa öykü için değil modern şiir, tiyatro ve diğer alanlar için de önemli bir sene olmuştur. Bu yıl, asla durmayacak olan kültürel ve sosyal hareketin başlangıcına işaret etmektedir.¹⁸⁶ Bu tarihten itibaren Birleşik Arap Emirlikleri'nde öykü alanında hummalı bir faaliyet dikkat çekmektedir.¹⁸⁷ Özellikle genç mezunlar bu topluluk hareketinde bir role sahip olma ihtiyacı hissetmişler ve insanların edebiyata olan ilgilerini canlandırmak için seminer ve konferanslar düzenlemişlerdir. Bununla beraber genç sanatçıların eserlerini tanıtan kültürel sergiler ve çağdaş yazarların eserlerinin sunulduğu edebî akşamlar düzenlenmiştir.¹⁸⁸ 8 Mart 1979'da Şârîka'da İbni Mâcid Yayınevi tarafından haftalık siyasi, kültürel ve ekonomik bir dergi olarak yayınlanan el-Ezminetü'l-'Arabiyye Dergisi¹⁸⁹ ve 1980'de Dubâi merkezli el-Beyân Gazetesi¹⁹⁰ ile birlikte kültürel kalkınma hız kazanmış, yeni yazarların kendilerini gösterebilmeleri ve ifade edebilmeleri için fırsat kapısı olmuştur. Ayrıca, 1984 senesinde kurulan Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve

¹⁸⁵ (Çevrimiçi), <https://web.archive.org/web/20160601062256/http://www.albayan.ae/our-homes/mirrors/1187272648678-2007-08-17-1.781823>, 06 Mart 2021.

¹⁸⁶ (Çevrimiçi), Dr. Diyâ' es-Şidîkî, "el- Kışşatu'l Imârâtiyyetu'l Kaşîr (el-Vâkı'ıyyetu's-sıhriyyetu enmûzecen)", 14 Eylül 2014, bkz. http://drdhiaalsidiki.blogspot.com/2014/09/blog-post_13.html, 07 Mart 2021.

¹⁸⁷ Yazıcı, a.g.e., s.201.

¹⁸⁸ Pikulska, a.g.e., s.133.

¹⁸⁹ (Çevrimiçi), <http://www.arabtimes.com/osama/doc114.html>, 07 Mart 2021.

¹⁹⁰ (Çevrimiçi), [https://en.wikipedia.org/wiki/Al-Bayan_\(newspaper\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Al-Bayan_(newspaper)), 07 Mart 2021.

Edebiyatçıları Topluluğu tarafından üç ayda bir yayımlanan 1990 tarihli Dirâsât Dergisi¹⁹¹, sayfalarını yeni yazarlara açarak modern edebî türlerin yayılmasına yardımcı olmuştur.

Hiç şüphe yok ki, kısa öykü, sosyal gerçekliği anlamak, tezahürlerini ve değişkenlerini izlemek için en uygun edebî biçimdir. Bu dönemin kısa öykülerine sosyal konular hâkim olmuştur. Hikâyelerde insan özgürlüğü ve insanın toplumdaki yeri, petrolün keşfi, onun yarattığı olumsuzluklar, çelişkiler, çatışmalar ve bunun Emirlik halkının günlük yaşamına etkileri tartışılmaktadır.

Kısa öykü alanında bu dönemde birçok eserin ele alındığı görülmektedir. Muhammed Hasan el- Harbî'nin “*el-hurûcu ‘alâ veşmi’l-kabîleti*”, Abdulhamid Ahmed'in “*es-Sibâhatu fî ayney Halic yetevehhaş*”, Abdu'r Rıdâ es-Sicvânî'nin “*Zâlîke’z-zamân*”, Muhammed el-Mur'un, “*Hubbun min nev'in âhâr*”, “*el-Furşatu’l-ahîra*” ve “*Şadâka*”, Leylâ Ahmed'in “*el-Haymetu ve’l-mihricânu ve’l-vaţan*”, Nasîr Cubrân'ın “*Meyâdir*” ve “*Nâfûretu’ş-şezâyâ*”, Esmâ ez-Zer’ûnî'nin “*Hemsu’ş-şevâti*” adlı koleksiyonları bu dönemin önemli koleksiyonlarıdır.¹⁹²

Bu dönemde hızla büyüyen ve popülerleşen kısa öykü, farklı akımlarla karşımıza çıkmaktadır. Er-Reşîd bû-Şe’îr “*Medhal ‘ila’l-kışşati’l-kaşîrati’l-İmârâtiyyeti*” eserinde dört ana akımdan bahsetmektedir. Bunların ilki, Şeyha en-Nâhî, Abdulaziz eş-Şerhân ve Suâd el-‘Uraymî gibi isimlerin etkisinde kaldığı *romantizm akımı* iken ikincisi, Muhammed el-Mur ve Abdülhamid Ahmed gibi isimlerin etkilendiği *realizm akımı*dır. Diğer bir akım, Abdullah Şaqr, Meryem Cum’a Ferec ve Selma Maţar Sayf'ın eserlerinde yansıttığı *sembolizm*dir. Son akım ise, *egzistansiyalizm* yani varoluşçuluktur. Ali ebû er-Rîş'in çalışmaları ekseriyetle bu akımı temsil eder.¹⁹³

¹⁹¹ (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%A9_%D8%AF%D8%B1%D8%A7%D8%B3%D8%A7%D8%AA, 07 Mart 2021.

¹⁹² (Çevrimiçi), Dr. Diyâ’ es-Şidîkî, “el- Kışşatu’l İmârâtiyyetu’l Kaşîr (el-Vâkı’ıyyetu’s-sıhriyyetu enmûzecen)”, 14 Eylül 2014, bkz. http://drdhaalsidiki.blogspot.com/2014/09/blog-post_13.html, 07 Mart 2021.

¹⁹³ Tijani, a.g.m., s.132.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde kısa öykünün son dönemdeki durumuna göz atmak gerekirse, edebi ilginin roman ve şiir alanına yöneldiğini söylemek mümkündür. Kariyerlerine kısa öykü yazarak başlamış olan birçok Emirlik yazarının zamanla bu alanı terk ederek romana yöneldikleri gözlemlenmiştir. Hikâye ve roman yazarı Se'îd el-Bâdî son yıllarda roman ve şiir alanında birçok ödül töreni düzenlenirken kısa öykünün ihmal edildiğini vurgulamıştır. Kısa öykünün Birleşik Arap Emirlikleri edebiyatının anası olduğunu düşünen yazarlardan el-Mezrû'î bu durumla ilgili olarak bir röportajında “ “Zaman roman zamanıdır.” sözünü son zamanlarda çok sık duyuyorum ancak kişisel anlamda bu tür sınıflandırmalara katılmıyorum. Yayıncılık hareketinin romana yöneldiği doğrudur. Ancak bu, romanın diğer türlerden üstün olduğu anlamına gelmez. Çünkü aldığı biçim ne olursa olsun bakılması gereken şey yaratıcılıktır.” şeklinde açıklama yapmıştır.¹⁹⁴

3.2.1. Dönemin Belli Başlı Şahısları

3.2.1.1. İbrahim Mübârek (d.1952)

3.2.1.1.1.Hayatı

İbrahim Mübarek, 1952'de Dubâi'nin Cumeyra bölgesindeki Ummu Sukaym köyünde dünyaya gelmiştir. İnsanlarının deniz ve balık avı ile yaşamlarını sürdüğü bu köy, onun yaşamını fazlasıyla etkilemiştir. Yetmişli yıllarda ekonomik koşulların düzelmesiyle birlikte değişim rüzgârları estiğinde, İbrahim Mübârek'in içindeki inançlar onu gerçekliğini değiştirmek için eğitime gitme konusunda daha ısrarcı hale getirir. Psikoloji alanında lisansını elde eden Mübârek, yüksek lisansını eğitim alanında almıştır.

Yazmaya lise hayatında başlamış ve Dubâi'deki “en-Naşr” kulübüne katılmıştır. Amacı toplumu eğitmek ve bilinçlendirmek olan bu kulüpte kültür

¹⁹⁴ (Çevrimiçi), <https://www.alkhaleej.ae/%D9%85%D9%84%D8%AD%D9%82/%D8%A7%D9%84%D9%82%D8%B5%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%82%D8%B5%D9%8A%D8%B1%D8%A9-%D8%A3%D9%85%D9%91%D9%8F-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B1%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA%D9%8A>, 1 Şubat 2022.

komitesi oluşturmışlar ve çeşitli bültenler yayınlayarak bunları dağıtmaya çalışmışlardır.

Kariyerine müdür ve müfettiş olarak başlayan yazar, sonrasında Dubâi Eğitim Bölgesi'nde Eğitim İşleri Bölümü Başkanı ve Milli Eğitim Bakanlığı Kültür ve Sanat Faaliyetleri Daire Başkanı olarak çalışmıştır. Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu, Kültür ve Bilim Cemiyeti, Emirlik İzci Derneği ve Öğretmenler Cemiyeti üyesi olmasının yanı sıra, “el-İttihâd”, “el-Beyân” ve “Aḥvâl” dergilerinde yazarlık yapmıştır.

3.2.1.1.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri

“Evimizle deniz arasında sadece birkaç metre var ve bu köyde bir çocuk doğduğunda ilk duyduğu şey denizin sesidir.” sözleriyle ifade ettiği balıkçıların ve denizcilerin yaşadığı Cumeyrâ, yazarın hikâye yazımındaki ilk referansı olmuştur. Yaptığı sanata önem veren Mübârek, kısa hikâyenin derinliklerine inmek için Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi'nde Ahmed Râşid Şânî, Hâlid Bedr ve diğer isimlerle görüşmeler yapmıştır.

İbrahim Mübarek'in ilk hikâye girişimi, 1974'te yazdığı sosyal temalı hikâyesi “*Ḍarabâtu'l-muḍârib*”dir. 1987'de “*eṭ-Ṭuḥleb*”, 1991'de “*Uṣṣûru's-Şelc*” ve 1999'da “*Hân*” isimli üç koleksiyonu Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu tarafından yayımlanmıştır.¹⁹⁵

Eserlerini sade bir dille yazan Mübârek'in hikâyeleri resim ve sahnelerle doludur. Yazarın “*eṭ-Ṭuḥleb*” koleksiyonundaki “*Şitâ*” isimli kısa hikâyesinde İbrahim Mübarek'in bir balıkçının hayatını ele aldığını görmek mümkündür. Çeşitli tasvirlerle balıkçıları hayal etmemize yardımcı olan yazar, denize gitmeden önce ona çantasını hazırlayan iyi kalpli ve sevecen bir eşe işaret ediyor. Kadını bir deniz feneriyle karşılaştırmak, kadının ana karakter için ne kadar önemli olduğunu gösterir. Kadın, kahramanın yoğun duygularla bağlı olduğu, güvendiği ve her zaman kendisine geri döndüğü bir direktir. Yazar, ana karakterin içinde yaşadığı gerçekliği

¹⁹⁵ (Çevrimiçi),

<https://www.nce.gov.ae/ar/article/1686/%D8%A5%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%87%D9%8A%D9%85-%D9%85%D8%A8%D8%A7%D8%B1%D9%83>, 07 Mart 2021.

çok detaylı bir şekilde sunmaktadır. Yaptığı işin ne kadar zor olduğunu gösterir. Korkularını ve umutlarını son cümlelerde şu şekilde anlatmaktadır:

“Körfez kalbimi korku ve endişeyle dolduruyor. Eski zamanlarda cömertliğin kaynağıydı. Bugün ona isyan ilan ediyorum. Dün denize açılan en iyi arkadaşım hiç geri dönmedi... Seni seviyorum canım deniz, ama korkarım canavarın beni yutacak.”

Yazarın 1991’de yayınladığı koleksiyonuna ismini veren “‘*Uşfûru’s-Selc*” isimli kısa hikâyede ise Rusya’ya hayranlık dikkat çekmektedir. Yazar, doğanın güzelliklerinden çok etkilenmiş ve yazılarında da bunu ifade etmiştir.

İbrahim Mübarek ,“*Hân*” koleksiyonundaki bir hikâyesinde göçmenler konusunu ele almıştır. Hikâyenin ana karakteri yeni, değişen dünyada yerini bulmaya çalışan yaşlı bir adamdır. Hiçbir şey onda eskisi gibi değildir. Abudabi'den Dubâi'ye taksi yolculuğu sırasında bu yolu deveyle gezdiği zamanları anımsar. Değişen dünyayı gözlemlerken, bir zamanlar hayatında bir değeri olan her şeyin artık geçmişe ait olduğu hissini inkâr edemez. Yazar bize bunu şu sözlerle anlatır:

“Hayatında önemli olan her şey çoktan gitti. Sesler artık yoktu, sadece kumsalda oynayan dalgaların uğultusu, denizin üzerinde şarkı söyleyen martılar, küçük teknelerinde yelken açan denizcilerin ilahisi ...”¹⁹⁶

3.2.1.2. Nâşir ez-Zâhîrî (d.1960)

3.2.1.2.1. Hayatı

Gazeteci, film yapımcısı, fotoğrafçı ve yazar olan Nâşir ez-Zâhîrî, 1960 senesinde Abudabi’nin el-‘Ayn şehrinde dünyaya gelmiştir. İlkokulu el-‘Ayn’da, ortaokulu ise Abudabi’de tamamladıktan sonra Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi’nden Medya ve Fransız Edebiyatı alanlarında lisans derecesini elde etmiştir. Aynı zamanda Paris’teki Sarbonne Üniversitesi Fransız Medya Çalışmaları Enstitüsü’nde eğitim görmüştür.

Yazar, Arapça, İngilizce, İspanyolca ve Fransızca yayın yapan elektronik bir gazete olan Hudhud’un yayıncısı ve baş editörü, Dâru’l-Vatan dergisi ve el-İttihâd

¹⁹⁶ Pikulska, a.g.e., s.142-144.

gazetesinin ise baş editörüdür.¹⁹⁷ Çalışmaları Banipal dergisinde yayınlanan yazar, Emirlik Yazarlar Birliği Başkanı, Uluslararası Gazeteciler Organizasyonu Üyesi, UNESCO'nun “Gazetede bir kitap” projesinin Danışma Komitesi Üyesi, Arap Gazeteciliği Ödülü-Dubâi Mütevelli Heyeti Üyesidir.

Nâşir ez-Zâhîrî, belgesel film yapımcılığıyla ülkesinde ün kazanmıştır. Yüksek prodüksiyon maliyeti ile “Su, Palmiye Ağaçları ve Ailenin Masalı” isimli 142 dakikalık film, Birleşik Arap Emirlikleri'nin en uzun filmi olma özelliği taşır. Film yirmi uluslararası film festivalinde yer almış ve on altı farklı ödül kazanmıştır.¹⁹⁸

Hemâil Medya Vakfı tarafından 2010-2011 yılları arasında Yılın Kültürel Kişiliği Ödülü'ne, 2017 yılında ise Arap Gazetecilik Ödülü'ne layık görülmüştür.¹⁹⁹

3.2.1.2.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri

Erken yaşlarda babasını kaybeden Nâşir ez-Zâhîrî, yaşadığı bu kayıp sonrası yalnızlık hissiyle yazmaya yönelmiştir. Nâşir ez-Zâhîrî, kurgusal yaşamında önemli bir değişim oluşturan Rus edebiyatını okuduktan sonra Fransız edebiyatına ve Latin Amerika edebiyatına ilgi duymuştur. 1981 yılında ilk hikâyelerini yazmaya başlamış ve 1986'da “*Hasûni'l-Havây*” adlı ilk hikâyesini yayınlamıştır. Yirmi ikiden fazla ülke gezen yazar, seyahat ettiği ülkelere ilişkin gözlemlerini “*Tezkiratu seferin*” başlığı altında aylık makaleler aracılığıyla dile getirmiştir.

1990 yılında, “*Indemâ tedfunu en-naîl*”, 1995 yılında “*Huṭvetun li'l-hayâti.. Huṭûtân li'l-mevti*” isimli kısa hikâye koleksiyonu, 1998 yılında ise Bedir Abdulmelik ile beraber hazırladığı, Körfez kısa öykülerinden seçmeler içeren “*Eşvâtuhum- Kışaşun mine'l- Ḥalîc*” isimli kitabı yayınlanmıştır. 2005 yılında

¹⁹⁷ (Çevrimiçi), http://thefilmreporter.com/newstar/Nasser_Aldhaheri_TheReal_Desert_Filmmaker.htm, 10 Nisan 2021.

¹⁹⁸ (Çevrimiçi), http://thefilmreporter.com/newstar/Nasser_Aldhaheri_TheReal_Desert_Filmmaker.htm, 10 Nisan 2021.

¹⁹⁹ (Çevrimiçi), <https://manhom.com/%D8%B4%D8%AE%D8%B5%D9%8A%D8%A7%D8%AA/%D9%86%D8%A7%D8%B5%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D8%B8%D8%A7%D9%87%D8%B1%D9%8A/>, 10 Nisan 2021.

yayınladığı “*Hâlât mine’ l- leyli yağşâhê en-nehâr*” isimli koleksiyonundan sonra 16 kısa öyküden oluşan, insanın endişelerini ve mücadelelerini dile getirdiği “*Munte’ile’l-mulh ve Kefâhü Ramêd*” isimli koleksiyonunu 2011 yılında yayınlamıştır. Yazarın bazı hikâyeleri İngilizce, Rusça ve Fransızcaya çevrilmiştir.²⁰⁰

3.2.1.3. Leylâ Ahmed (d.1960)

3.2.1.3.1. Hayatı

Yazarın asıl ismi Şeyha Râşid’tir. 1960 senesinde dünyaya gelmiştir. Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu üyesidir.

3.2.1.3.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri

Leylâ Ahmed hikâyelerinde sosyal sorunlar ve nesiller arası çatışmalara değinmiştir. Yazar, yerel ve Arap toplumundaki kişilik dönüşümlerini izler, çelişkilerini tasvir eder ve kısa öykünün sanatsal inşası yolunda cesaret ve netlikle ortaya çıkmaya çalışır.

1984 yılında Abu Dabi’de yayınlanan “*el-Haymetu ve’l mihricânu ve’l-vaṭanu*” isimli koleksiyonunda Leyla Ahmed’in anlayışına göre soyut bir kavram olup insanlar aracılığıyla temsil edilen vatan sembolizmine başvurulur. İçlerinde ne kadar çok sevgi ve toplum bilinci varsa, vatan kelimesi o kadar büyük önem taşır. Bölünmeler ve karşılıklı uyumsuzluklar, ortak menfaatin zedelenmesine ve zayıflamasına sebebiyet verir.

Ekonomik değişiklikler sadece geleneksel değerlerin yeniden şekillenmesini etkilemekle kalmayıp, çok sayıda yabancı akınıyla istikrarlı olan sosyal yapıyı da alt üst etmiştir. Bu durum, “*Râ’ihātun*” hikâyesinde doğrudan ele alınmaktadır. Kadın kahraman başlangıçta çocuğunu yabancı bir dadiya teslim etmenin sonuçları hakkında düşünmez. Ancak, oğlu üzerindeki etkisinin zayıfladığını oldukça hızlı bir şekilde fark eder. Yazar, çocukların ebeveynlerinin sadece dünyevî mülkleri

²⁰⁰ (Çevrimiçi), <https://www.goodreads.com/author/show/6436879.>, 11 Nisan 2021.

olmadığını aynı zamanda çocuğun kimliğini oluşturmada dil, gelenek ve değerlerin de büyük etkisinin olduğunu bu kısa hikâyesinde bize göstermektedir.²⁰¹

3.2.1.4. Esmâ ez-Zer‘ûnî (d.1961)

3.2.1.4.1. Hayatı

Körfez ve Birleşik Arap Emirlikleri kültürüne büyük katkı sağlayan Esmâ ez-Zer‘ûnî, 1961 senesinde Şârika’da dünyaya gelmiş²⁰², 1988 yılında Eğitim Çalışmaları bölümünden mezun olmuştur.²⁰³ Yükseköğrenimini kütüphanecilik alanında yapmıştır.

Esmâ ez-Zer‘ûnî, yazmaya başlama serüvenini bir röportajında şu sözlerle ifade etmektedir: “ İlkokulda yazmaya başladım. Serbest yazı derslerinden gerçekten çok zevk alırdım. Bir keresinde, ‘Âlemu’l-Fenn isimli bir Kuveyt dergisine bir hikâye göndermiştim. Ayrıca düzenli olarak radyo dinlerdim ve radyo istasyonlarına da kısa hikâyeler gönderirdim. Çocukken babamın defterlerine yazardım. Benim yazılarımı görür ve gülerdi. Asla soru sormazdı ve beni her zaman cesaretlendirirdi. İlk çocuk hikâyelerimi 1992’de, kısa hikâye koleksiyonumu ise 1994’te yayınladım ve hikâyelerim Birleşik Arap Emirlikleri okul müfredatlarına dâhil edildi.”²⁰⁴

Esmâ ez-Zer‘ûnî, BAE Yazar ve Edebiyatçılar Birliği Yönetim Kurulu üyesidir ve başkan yardımcılığı görevini üstlenmektedir. Aynı zamanda Arap Yazarlar Birliği üyesi de olan yazar, Emirlik Kadın Yazarlar Derneği Yönetim Kurulu üyesi ve Arap Dilini Koruma Derneği üyesidir. Aralık 2012’den Nisan 2015’e kadar el-Ru’ye Gazetesi’nde haftalık makaleler yayınlamıştır. Dirâsât dergisi eski yayın yönetmeni, Beytü’s-serd dergisinin ise şu anki genel yayın yönetmenidir. Yazar aynı zamanda çocuklara yönelik birçok hikâye yayınlamıştır.

²⁰¹ Barbara Michalak- Pikulska, “ Modern Emirati Literature Written by Woman Writers”, Studia Litteraria Universitatis Jagellonicae Cracoviensis, Krakowie, 2013, Volume 8, Issue 4, s.149-151.

²⁰² (Çevrimiçi),

<https://www.kataranovels.com/novelist/%D8%A3%D8%B3%D9%85%D8%A7%D8%A1-%D8%A7%D9%84%D8%B2%D8%B1%D8%B9%D9%88%D9%86%D9%8A/>, 12 Nisan 2021.

²⁰³ Barbara Michalak- Pikuska, “ Modern Literature of the United Arab Emirates”, Jagiellonian University Press, Kraków, 2012, s.185.

²⁰⁴ (Çevrimiçi), <https://www.mahraalmehairi.com/brownbook>, 14 Nisan 2021.

Yazar, 1996 yılında çocuk yazını alanında Şârika Kültür ve Enformasyon Dairesi'nden Onur Ödülü, 2009 yılında edebî yaratıcılık alanında en iyi yerel kitap kategorisinde Şârika Kitap Fuarı Ödülü ve 2011 yılında Şeyha Şemse bint Suheyl Ödülü kazanmıştır.²⁰⁵

3.2.1.4.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri

Şiir, roman, çocuk öyküleri ve kısa öykü alanında eserler veren Esmâ ez-Zer'ûnî, "*Hemsü's-şevâtı'ı*" isimli ilk öykü koleksiyonunu 1995 yılında yayımlamıştır. Ardından 2009 yılında "*Merzûkun ve muznetun ve kışaşun uhrâ*" isimli öykü koleksiyonunu, 2010 yılında ise "*Hemsü's-şevâtı'ı'l-fâriğati*" isimli öykü koleksiyonunu yayımlamıştır.²⁰⁶

"*Hemsü's-Şevâtı'ı'l-Fâriğati*" isimli öykü koleksiyonunda yazar, Arap toplumunun hayatından gerçekçi görüntüleri özetlemekte ve sevgi, gençlik ve yaşlılık gibi insan varlığının temel sorunlarıyla yüzleşmektedir. Esmâ ez-Zer'ûnî'nin kısa öykülerinde, bireyi tanımlayan, gelişimlerinin yönünü ve değerlerinin hiyerarşisini belirleyen çevredir. Ana karakterleri hem bireylerdir hem de aynı anda çeşitli ortamların tipik temsilcileridir.

Esmâ ez-Zer'ûnî, ana karakterlerinin kişiliklerine nüfuz eder ve eşlerin davranışlarını analiz eder. Anlatıcı sadece ana karakterlerin ne hissettiğini ve düşündüğünü bilmekle kalmaz, aynı zamanda aile ve çevrelerindeki dünyayla ilişkilerinin nereden geldiğini de bilir. Ana karakterlerin bu psikolojik analizi, Arap toplumunun toplu portrelerinin temelini oluşturan karakter ve tutumlar mozaikini oluşturur.²⁰⁷

3.2.1.5. Selmâ Maţar Seyf (d.1962)

3.2.1.5.1. Hayatı

²⁰⁵ (Çevrimiçi), <https://ye-voice.com/news98061.html>, 15 Nisan 2021.

²⁰⁶ (Çevrimiçi), <https://www.kataranovels.com/novelist/%D8%A3%D8%B3%D9%85%D8%A7%D8%A1-%D8%A7%D9%84%D8%B2%D8%B1%D8%B9%D9%88%D9%86%D9%8A/>, 15 Nisan 2021.

²⁰⁷ Pikulska, a.g.e., s.148-150.

Önemli kadın yazarlardan biri olan Selmâ Maţar Seyf'in asıl ismi Meryem Ebû Şehâb'tır. 1962 yılında Ac mân'da dünyaya gelmiştir. Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi'nden kimya alanında lisansını elde etmiştir. Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu üyesidir. Yerel gazete ve dergilerde birçok öykü ve makaleleri yayınlanmıştır.²⁰⁸

3.2.1.5.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri

Selmâ Matar Seyf'in ilk kısa öykü koleksiyonu olan “*Uşbe*” Beyrut'taki Daru'l Kelime tarafından 1988 yılında yayınlanmıştır. Ardından 1991 yılında Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu tarafından “*Hêcir*” koleksiyonu yayınlanmıştır. Meryem Cum'a Ferec ve Emine Abdullah ile beraber çıkardıkları “*en-Neşîd*” adlı koleksiyonları ise 1987 yılında yayınlanmıştır.²⁰⁹

Kadınlar, Selma Matar'ın kısa öykülerindeki merkezi figürdür. Kadın, bu ilişkilerin şekillenmesinde önemli bir etkiye sahiptir, ancak aynı zamanda dış etkilere de maruz kalır. Yazar, kahramanın kendisini nesiller tarafından yeniden üretilen davranış modellerine tabi olmak zorunda olduğu durumu vurgular. Bu konudaki geleneklerle diyalog kurma girişimi, kadınların çoğunlukla tek başlarına yürütmek zorunda oldukları mücadeleyle sıkı bir şekilde bağlantılıdır. Aileden kaçış, babaya direnme ve hatta intihara teşebbüs bile Emirlik kadın yazarının eserlerinde kendini tekrar eden motiflerdir. Gelenekle ve yeniden üretilen sosyal davranış modelleriyle bir diyalog oluşturur.²¹⁰

Yazarın “*en-Neşîd*” adlı kısa hikâyesinde kahraman dış dünyadan izole edilmiş bir kadın örneğidir. Hikâye, kadının sırrını öğrenme konusunda ısrarcı olan çocuğun bu sırrı öğrenmesiyle kadının ortaya çıkan ilginç öyküsünü konu edinir. Mutaassıp bir çevrede farklı bir konuyu işleyen öyküde, Selmâ Matar Seyf'in gerçeğe ne kadar bağlı kaldığını anlamak güçtür.²¹¹

“*el-'Urs*” hikâyesinde ise kadınların satılacak bir eşya muamelesi görmesi konusu dikkat çekmektedir. Hamâme, beş kez evlendirilmesine rağmen gelecekteki

²⁰⁸ (Çevrimiçi), <https://altibrah.ae/author/6600>, 09 Mart 2021.

²⁰⁹ Mînu, a.g.e., s.92.

²¹⁰ Pikulska, a.g.e., s.134.

²¹¹ Yazıcı, a.g.e., s.202.

eşinin kim olacağına karar verme hakkı kendisine hiç verilmemiştir. Burada kahramanın adı dikkate değerdir. “Hamâme” güvercin anlamına gelir. Aslında barış ve uzlaşmayla özdeşleşen kahramanımız Hamâme’nin, toplumu yöneten kuralların masum bir kurbanı haline geldiği görülmüştür.

Selmâ Matar hikâyelerini çoğu zaman, olumsuz fenomenlerle dolu gerçekliğin, kişinin kendi sorunlarının üstesinden gelmek için ısrarlı bir girişimle karşı karşıya kaldığı bir şema üzerine inşa eder. Yazarın hikâyeleri derin bir lirik niteliğe sahiptir. Şiir, anlatıyı geliştirmede yalnız değildir ancak vazgeçilmez bir parçayı oluşturur.²¹²

3.2.1.6. Bâsime Muhammed Yûnis (d.1964)

3.2.1.6.1. Hayatı

1964 senesinde doğan Bâsime Muhammed Yûnis, 1986’da Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi’nden İngiliz Dili ve Edebiyatı lisansını almış, 1987’de ise NCR Enstitüsü’nden Bilgisayar Programlama diplomasını elde etmiştir. 1993’te Beyrut Arap Üniversitesi’nden hukuk alanında diplomasını aldıktan sonra 2008 yılında İngiltere’deki Birmingham Üniversitesi’nde Uluslararası Eğitim Yönetimi ve Politikası alanında yüksek lisans yapmıştır. Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu, Arap Yazarlar Birliği, Hukukçular Derneği ve Kültür ve Bilim Cemiyeti üyesidir.²¹³

Yazar, 1987-1992 yılları arasında banka görevlisi olarak çalışmış, 1992-1998 yılları arasında İngilizce öğretmenliği ve ikinci dil olarak Arapça öğretmenliği yapmıştır.

“eş-Şadâ” dergisinde köşe yazarlığı yapan Bâsime Yûnis, aynı zamanda hukuki tercümanlık da yapmıştır. Birleşik Arap Emirlikleri Kültür, Gençlik ve Toplumsal Kalkınma Bakanlığı’nda Yazarlık, Yayıncılık ve Çeviri Departmanı Başkanı olarak görev yapmıştır. Yazar aynı zamanda Birleşik Arap Emirlikleri’nde

²¹² Pikulska, **a.g.e.**, s.135.

²¹³ (Çevrimiçi),

<https://www.nce.gov.ae/ar/article/1818/%D8%A8%D8%A7%D8%B3%D9%85%D8%A9-%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D9%8A%D9%88%D9%86%D8%B3>, 07 Mart 2021.

ve diğer ülkelerde birçok hikâye gecesine katılım sağlamış, kısa öykünün nasıl yazılacağı, teknikleri ve önemi üzerine birçok edebî atölye çalışması hazırlamış ve sunmuştur.

Kısa hikâye yazarlığı dışında roman ve tiyatro alanında da faaliyet gösteren Bâsime Yûnis birçok ödüle layık görülmüştür. Aldığı ödüllerden bazıları; 1989'da Arap Gençlik Kulübü Ödülü, 1987'de "*Hikâyetu Zehrâ*" ve "*el-Mezâdu*" adlı hikâyeleriyle Abudabi Televizyon Ödülü, Gânem Ğubâş Kısa Hikâye Ödülü, 1992'de "*Hecîr*" isimli kısa öykü koleksiyonuyla Dr. Suad es-Şabâh Arap Gençleri Arasında Edebî ve Fikri Yaratıcılık Ödülü, 2000'de "eş-Şadâ" dergisinin düzenlediği kısa öykü yarışmasında "*el-Mevtâ ya'terifûne*" hikâyesiyle birincilik, 2005'te "*Bahâran*", 2006'da "*el-Hatâyâ*", 2007'de "*Ķalbun fî'l- mâ*", 2008'de "*er-Racül*", 2009'da "*Ķaybûbe*" isimli tiyatro yazılarıyla Şârîka Tiyatro Yazarlığı Ödülü'dür.

3.2.1.6.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri

1987'de Dubâi Yayınevi tarafından yayımlanan "*Azâb*" isimli koleksiyonu 21 kısa öyküden oluşmaktadır. Yazar koleksiyonunda erkek çocukların kız çocuklara yeğlenmesi gibi pek çok sosyal yaraya parmak basmıştır. Bu koleksiyondaki "*Azâb*" kısa hikâyesi Dubâi Televizyonu tarafından "*Ebî...Afven*" ismiyle televizyon dizisine dönüştürülmüştür. 1988'teki "*İġtiyâlu 'unşâ*" isimli koleksiyon ise 11 adet kısa hikâyeden oluşmaktadır. Tüm hikâyeler yerel ve milli dergilerde yayımlanmıştır. Yazarın 1989 yılında yayınladığı "*Tarîķ'ile'l-hayâti*" koleksiyonu her gün gelişen bir toplumda insan kaygılarını ve insanların gündelik sorunlarını ele alan 15 kısa öykü içermektedir. Bu koleksiyondaki "*Î'lân*" isimli kısa hikâyesi yazara 1987'de Arap Gençlik Kulübü yarışmasında ikincilik, "*İstiġâse*" isimli kısa hikâyesi ise 1988'de Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu yarışmasında onur ödülü kazandırmıştır. Aynı şekilde tüm kısa hikâyeleri yerel ve milli dergilerde yayımlanmıştır. 1992'de yayımlanan "*Hecîr*" koleksiyonu 13 hikâyeden oluşmaktadır. 2000 yılında ise içinde çeşitli konuların yer aldığı ve yazarın dünya görüşünü yansıtan "*Rucûletun ġayru mu'lenetin*" isimli eseri yayımlanmıştır. 2004'te Şârîka Kültür ve Enformasyon Bakanlığı tarafından yayımlanan ve sosyal realitelerin tartışıldığı 13 kısa hikâyeden oluşan "*Mâzâ lev mâte zıllî*"

koleksiyonundaki aynı ismi taşıyan hikâyesi kısa filme dönüştürülmüştür. 2006 yılında Birleşik Arap Emirlikleri Yazarları ve Edebiyatçıları Topluluğu tarafından yayımlanan “ ‘*Alâkatun Haţıratun*” koleksiyonu bir gün tehlikeli olabilecek ilişki türlerini göstermeyi amaçlamaktadır. Yazarın kısa hikâye koleksiyonları dışında birçok tiyatro ve roman çalışmaları da bulunmaktadır.²¹⁴

Hikâyelerinde insanların çektiği acılardan ve Emirlik vatandaşlarının günlük yaşantılarından yansımalar gösteren Bâsime Yûnis, kadın-erkek arasındaki karmaşık ilişkiler üzerinde de durarak kadın ve erkek için eşit haklar talep etmektedir.²¹⁵

3.2.1.7. Fâtıma Sulţân el-Mezrû‘î (d.1985)

3.2.1.7.1. Hayatı

6 Haziran 1985’te Abudabi’de dünyaya gelen Fâtıma el-Mezrû‘î, on yedi yaşında yazmaya başlamıştır. 2004 yılında Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi’nden Tarih ve Arkeoloji alanında lisans derecesini almış, Siyaset Bilimi üzerine de ihtisas yapmıştır.²¹⁶ Kısa öykü dışında roman, makale, tiyatro ve senaryo çalışmaları da bulunmaktadır. Çalışmaları pek çok internet sitesinin yanı sıra Körfez dergi ve gazetelerinde de yayımlanmıştır. 2012 senesinden itibaren Şârika’daki Yüksek Aile Konseyi’ne bağlı “Merâmî” dergisinde ve “Bint el-Hâlîc” dergisinde aylık olarak makale yazmaktadır. Aynı şekilde “er-Ru’ye” gazetesinde günlük köşe yazarlığı, “Erâ” dergisinde haftalık makale yazarlığı, Emirlik Kültür ve “et-Turâş” dergilerinde de aylık köşe yazarlığı yapmaktadır.²¹⁷

Yazar, 2001 yılında “*Leyletu’l-‘id*” isimli koleksiyonuyla Şârika Kız Kulüpleri Ödülü ve Emirlik Yazarına Edebiyatta Teşvik Ödülüne, 2004 yılında “*Enfâsun Mut‘abetun*” hikâyesiyle Gânim Ğubâş Teşvik Ödülüne layık görülmüş,

²¹⁴ (Çevrimiçi),

https://www.marefa.org/%D8%A8%D8%A7%D8%B3%D9%85%D8%A9_%D9%8A%D9%88%D9%86%D8%B3#.D8.A7.D9.84.D8.AC.D9.88.D8.A7.D8.A6.D8.B2_.D8.A7.D9.84.D8.A3.D8.AF.D8.A8.D9.8A.D8.A9, 07 Mart 2021.

²¹⁵ Pikulska, **a.g.e.**, s.138,139.

²¹⁶ (Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%81%D8%A7%D8%B7%D9%85%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B2%D8%B1%D9%88%D8%B9%D9%8A#%D8%AD%D9%8A%D8%A7%D8%AA%D9%87%D8%A7_%D9%88%D9%85%D8%B4%D9%88%D8%A7%D8%B1%D9%87%D8%A7, 07 Mart 2021.

²¹⁷ (Çevrimiçi), <https://www.falmazrui.com/--c983>, 08 Mart 2021.

2007 yılında Tiyatrocular Derneğinin düzenlediği oyun yazarlığı yarışmasında “*Ṭinun ve Zücâcun*” isimli oyunuyla birincilik elde etmiştir. 2009 yılında Abudabi Kültür, Gençlik ve Toplumsal Kalkınma Bakanlığı tarafından düzenlenen çocuk hikâyeleri yarışmasında “*Zâkiratu’l-Hikâyâ*” isimli koleksiyonuyla onur ödülü kazanmış, 2010 yılında Uluslararası Abu Dabi Film Festivali’ndeki senaryo yarışmasında “*el-İhtifâ’u*” senaryosuyla üçüncülük elde etmiştir.²¹⁸

3.2.1.7.2. Edebî Kişiliği ve Eserleri

Faṭıma el-Mezru‘î’nin 2003 yılında yayınladığı “*Leyletu’l-‘id*” isimli ilk öykü koleksiyonunda çeşitli kadın imgelerinden oluşan bir palet görmek mümkündür. Örneğin “*Aşâfiru’l-mesâ*” öyküsünde hastalıktan muzdarip bir kızın hayatından acı ve üzüntü dolu kesitleri gösterirken, “*Necmu’ş-Şimâl*” hikâyesinde kendi ailesi ve ülkesi için canını veren bir kadın figürü yer almaktadır.

Yazarın 2008 yılında Kültür ve Miras Kurulu tarafından yayımlanan “*Vechu ermeletin fâtinetin*” isimli koleksiyonunda sıradan insanların yaşamları, alışkanlıkları ve umutları sunulmuştur. Bu koleksiyondaki “*Vilâdetu cesedin*” öyküsü, ailesini geçindirmek için sokaklarda gazete satan fakir bir adamın hikâyesini bize sunar. Yazar, restoranlardan çıkan ve lüks arabalarda gezen zenginleri inceleyen fakir adamı şu sözlerle anlatır:

“ Lokantadan paket dolusu sandviçle ayrıldı. Eleştirel bir gözle bu yağ kütlesine baktı ve şöyle dedi: Tıka basa dolu mideleriyle nasıl da reziller...”

Henüz hiçbir şey yemediğini ve sattığı gazetelerden sadece bir somun ekmek alabileceğini hatırladı. Sadece fakirlerin yediği ekmek...”

Aynı şekilde fakirlik konusu bir sonraki hikâyesi “*Beytu’d-dumâ*”da da ele alınmıştır. Ancak yazarın burada farklı maddi statüye sahip ailelerden gelen çocuklar örneğiyle zengin ve fakir karşılaştırmasına odaklandığı görülmektedir.

“*Indemâ ye’ti’l-mesâ*” hikâyesi ise farklı bir konuyla karşımıza çıkar: On iki yaşındaki ana karakter bankta oturan ve gazete okuyan bir adam görür.

²¹⁸ (Çevrimiçi), https://www.diwanalarab.com/spip.php?page=article&id_article=28804, 08 Mart 2021.

Çevresinde neler olduğunu bilmeden bilgiye dalan bu garip adam onun ilgisini çeker. Her ne kadar onunla tanışıp muhabbet etmek istese de babası izin vermez. Yıllarca ailesinin evinden uzakta yaşadktan ve üniversiteden mezun olduktan sonra geri döner. Ne yazık ki yabancıyı bulamaz. Bu durum onu üzse de asla tanıyamadığı adamın izinden gitmeye karar verir. Ana karakter başından geçenleri şu sözlerle anlatır:

“Bank boştu. Onun hakkında sordum. İnsanlar onu uzun zamandır görmediklerini söylediler. Hatta bazıları onun varlığından bile şüphe ediyordu. Bankının beni çağırdığını hissettim. Akşam olunca, eski bir satıcıdan aldığım bir yığın gazeteyle banka oturdum ve dikkatle okumaya başladım.”

Ana karakter, yaşlı adamı gözlemlediği gibi ona bakan küçük bir çocuğu fark eder. Yazar, bu hikâyeye dayanarak tarihin kendini tekrar etmeyi sevdiğini vurgular.

Koleksiyona ismini veren “*Vechu ermeletin fâtinetin*” başlıklı hikâyesi ise, güzel bir dul ve iki çocuğunun hikâyesini anlatmaktadır.²¹⁹

Aynı zamanda tarihe de ilgi duyan yazar bunu şu sözlerle ifade etmektedir: “Gerek okul gerekse üniversitedeki çalışmalarım boyunca tarih alanı bana çekici geldi. Duyduğum veya okuduğum tarihî hikâyeler hevesimi uyandırdı ve beni onlar hakkında yazmaya teşvik etti.”²²⁰

²¹⁹ Pikulska, **a.g.e.**, s.152-156.

²²⁰ (Çevrimiçi), <https://pulpit.alwatanvoice.com/articles/2016/05/01/402244.html>, 09 Mart 2021.

SONUÇ

1971 yılında İngiltere'nin Basra Körfezi'nden çekilmesi üzerine, Abudabi, Dubâi, Şârîka, Ac mân, Ümmülkayveyn ve Füceyre Emirliklerinden oluşan altı emirliğin bir araya gelmesiyle 2 Aralık 1971'de kurulan Birleşik Arap Emirlikleri, Re'sülhayme'nin de 10 Şubat 1972'de katılmasıyla, yedi emirliğin oluşturduğu bir federasyon haline gelmiştir.

Doğuda Umman ve Umman körfezi, güneyde ve güneybatıda Suudi Arabistan, kuzeybatıda Katar, kuzeyde de Basra körfeziyle çevrili olan Birleşik Arap Emirlikleri, ekonomik sektörlerdeki hızlı büyüme sonucu önemli bir nüfus artışına tanık olmuş bu da ülkedeki etnik ve dini grupların çeşitlenmesine sebebiyet vermiştir.

Çağdaş Emirlik edebiyatının diğer Körfez ve Arap edebiyatındaki muadillerinden daha düşük olmadığını savunduğumuz çalışmamızda, Körfez edebiyatı hakkında yapılan çalışmaların sınırlılığından hareketle yapılan araştırmadan elde edilen bulgular ve sonuçlar ışığında Birleşik Arap Emirlikleri'nin edebi ve kültürel faaliyetleri ve bilhassa kısa öykü alanı hakkında bilgi sahibi olunması hedeflenmiştir. Yeterli belgelenmiş kanıt olmaması nedeniyle Arap uygarlığının klasik döneminde şu anda BAE olarak bilinen bölgede edebiyatın başlangıcını tanımlamak zordur. Bu sebeple, çalışmamızda Birleşik Arap Emirlikleri vatandaşları tarafından son elli yılda üretilen literatürün gelişimi izlenmiştir.

Ülkedeki edebî ve kültürel tarihi incelemek gerekirse; Birleşik Arap Emirlikleri'nde ilk gazete, 1969 yılında çıkarılan “el-İttihâd” gazetesi iken 1970'de ilk günlük Arap gazetesi olma özelliğini taşıyan “el-Halîc” gazetesi onu takip etmiştir. İlk İngilizce gazete olan “Gulf Times” ise 1978 yılında piyasaya sürülmüştür. Birleşik Arap Emirlikleri'nde ilk ve önde gelen yayıncılık şirketi 1979'da Ian Fairservice tarafından kurulan Motivate Publishing'dir. Körfez'deki ilk dergi olan ve halen bölgenin en çok satan dergisi “What's On” u 1979'da çıkarmıştır. Birleşik Arap Emirlikleri, ülkede yaygın olarak konuşulan dillerde yayın yapan

çeşitli istasyonlar ile hizmet vermektedir. İlk radyo “Abudabi Radyosu” yayın hayatına 1966 yılında başlamıştır. 1969’da Birleşik Arap Emirlikleri’nin ilk televizyon kanalı olan “Abudabi Televizyonu” açılmış, takip eden yıllarda, başta 1997’de hizmete giren ve gurbetçileri hedef alan “Kanal 33” başta olmak üzere birçok istasyon ve kanal faaliyete geçmiştir.

Birleşik Arap Emirlikleri’nde eğitim sisteminin, çeşitli aşamalardan geçerek bugünkü haline ulaştığı görülmektedir. Muṭava‘ öğretisiyle başlayan eğitim hareketi, 1907’den 1953’e kadar olan zaman dilimini kapsayan Yarı Düzenli Eğitim sistemiyle devam etmiştir. 1912 senesinde Dubai’deki ilk yarı düzenli okul olma özelliğini taşıyan Ahmediyye okulu, bölgede eğitim ve öğretim düşüncesinin oluşturulmasındaki öncü rolü nedeniyle tarihi bir öneme sahiptir. Birleşik Arap Emirlikleri’nde örgün modern eğitim, 1953/1954 senesinde başlamıştır. İlk modern okul, Şeyh Ali el-Mahmûd’un oğlu Şeyh Muhammed el-Mahmûd tarafından kurulan “el- Kâsimiyye” okuludur.

Birleşik Arap Emirlikleri’nde ilk kütüphane 1963 yılında Dubai’nin el-Ras bölgesinde inşa edilmiştir. Abudabi’deki milli kütüphane ise 1981 yılında kurulmuştur. Şârika Halk Kütüphanesi, Şârika hükümdarı Şeyh Sultân bin Sakr el-Kâsimî tarafından özel bir kütüphane olarak kurulduğu ve “Kâsimî Kütüphanesi” adının verildiği 1925 yılına dayanmaktadır.

Bağımsızlık sonrası siyasi ve sosyal alandaki değişim, edebî hareketi de beraberinde getirmiştir. Çalışmamızın ikinci bölümünde Birleşik Arap Emirlikleri’ndeki diğer edebî türlerin gelişim süreci genel anlamda ele alınmış ve önemli şahsiyetlerinden kısaca bahsedilmiştir. Emirlik yazarlarının edebiyat ortamını, petrol öncesi dönemde halkın sosyal ve kültürel yaşamını yansıtmak ve ülkenin son elli yılda tanık olduğu sosyo- ekonomik değişimleri ifade etmek için kullandıkları gözlemlenmektedir.

Nebaî şii, klasik edebî kurallara göre yazılan şiirin aksine Arap Yarımadası’nın lehçelerinden türetilen yerel şiiirdir. Özellikle devlet başkanı Şeyh Zayid bin Sultân Âl-Nehyan ve Dubâi hükümdarı Şeyh Muhammed bin Raşit dâhil

olmak üzere birçok şeyh tarafından yazıldığı için Birleşik Arap Emirlikleri'nde popülerliğini sürdürmektedir. Bunun yanında Emirlik şairleri klasik, serbest ve nesir tarzda şiirlerini yazmışlardır.

Râşid Abdullah el-Nuaymî'nin “Şâhende” isimli romanı Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki ilk roman olarak kabul edilir. Emirlik romanının gelişmesine katkıda bulunan en önemli isimler; Ali ebû er-Rîş, Şâni es-Suveydî, Sâra el-Cervân, İman el-Yusuf tur.

İlk Emirlik oyun yazarları Cum'a Ğarîb ve Vaşık es-Sâmira'î'dir. Yeni hükümetin kültür bakanlıkları kurmaya başlamasıyla Emirlik tiyatrosuna büyük bir destek gelmiş ve bu destekle el-Munşîf es-Suveysî, İbrâhîm Celâl, Fu'âd eş-Şattî, Şakr Raşûd gibi yeni isimler ortaya çıkmıştır.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde kısa öykü, yetmişlerin başında Arap körfezi bölgesinin entelektüel, politik ve sosyal olarak gelişmesiyle ortaya çıkan bir sanat türüdür. Emirlik yazarlarının edebiyat ortamını, ya petrol öncesi dönemdeki halkının sosyal ve kültürel yaşamını yansıtmak ya da ülkenin son kırk yılda tanık olduğu sosyo-ekonomik ve kentsel dönüşümleri temsil etmek için kullandıkları gözlemlenir. Önemli tarihçi ve eleştirmenler Emirlik kısa öyküsünün öncüsü olarak iki ismi kabul etmektedirler. Bunlar; Abdullah Sakr ve Şeyha en-Nâhî'dir. 1972- 1975 yılları arasındaki dönemde, ülkedeki imkânların gelişmesi ile radyo, televizyon gibi yayın organları çoğalmış ve bu destekle, hikâye yazma girişimleri hız kazanmıştır. Ancak 1975-1979 seneleri arasında yazarların yurtdışındaki eğitim ve çalışma koşulları sebebiyle yazmaya ara vermelerinden ötürü çok fazla yazılı eser verilmemiştir. 1979 senesinden itibaren ise Birleşik Arap Emirlikleri'nde öykü alanında hummalı bir faaliyet dikkat çekmektedir.

Çalışmamızda, Birleşik Arap Edebiyatı'nda kısa öykü türünün doğuşunu ve gelişimini izleyebilmek için, bazı önemli yazarların hayatları, edebî kişilikleri ve eserleri ele alınmış, kimi kısa hikâyelerine dair bilgilere yer verilmiştir.

KAYNAKÇA

‘Abdu’l Melik,

Bedir: **el-Mekân fi’l- kışşati’l-kaşîrati fi’l-İmârât**, Menşûratu’l-Mecme‘ı eş-Şekâfiyyi, Abudabi,1997.

Aly, Enjy, vd.: “The Development of Education in the UAE”, Presented to Abu Dhabi University-Abu Dhabi in Partial Fulfillment of the Requirements for Education in the UAE, UAE, 2018.

Alhebsi, Ali,

Waller, Lee ve

Pettaway, Lincoln: “A History of Education in the United Arab Emirates and Trucial Sheikdoms”, **The Global eLearning Journal**, C.4, Sayı:1, Ra’sulhayme, UAE, 2015.

Aslan, Asiye: “Birleşik Arap Emirlikleri: Ülke Analizi”, **Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:4, 2016.

Aytaş, Gıyasettin: “Edebî Türlerden Yararlanma”, **Milli Eğitim Dergisi**, 2006, C. 34/169.

Bilge, Mustafa L. : “Birleşik Arap Emirlikleri” , **TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)**, C.6, İstanbul, 1992.

Bilge, Mustafa L.: “Ebûzabî”, **TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)**, C.10, İstanbul, 1994.

Bilge, Mustafa L.: “Dübey”, **TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)**, C.10, İstanbul, 1994.

Bilge, Mustafa L.: “Şârika”, **TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)**, C.38, İstanbul, 2010.

Bilge, Mustafa L. : “Acmân”, **TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)**, C.1, İstanbul 1988.

Bilge, Mustafa L.: “Ümmülkayveyn”, **TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)**, C.42, İstanbul, 2012.

Bilge, Mustafa L.: “Re’sulhayme”, **TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)**, C.35, İstanbul, 2008.

Bû Şe‘îr, Er-Reşîd: **Edebu’l-Ḥalîci’l- ‘Arabiyyi’l- Ḥadîsi ve’l- Mu’âsiri**, Dubâi, 2011.

Ceylan, Zafer: “Modern Arap Edebiyatında İlk Serbest Şiir Deneyimleri”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi**, 55/1, 2015.

Çetin, Nihad M. : **Eski Arap Şiiri**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1973.

Durmuş, İsmail: “Şiir”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)**, C.39, İstanbul, 2010.

el-Kasimî, Şeyha

Reed Abdullah : “Translating Emirati Poetry”, A Thesis Presented to the Faculty of the American University of Sharjah College of Arts and Sciences in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts in (English/Arabic/English) Translation and Interpreting, Sharjah, United Arab Emirates, 2017.

Fethî, İbrahim: “**Mu‘cemü’l- Muştalahât el-Edebiyye**”, Tunus, 1986.

Ghanem,

Shihab M.: “Poetry in the UAE”, **United Arab Emirates: A New Perspective**, İbrahim al-Abed, Peter Hellyer, Trident Press Ltd, London, 2001.

Hurreiz,

Sayyid Hamid: **Folklore and Folklife in the United Arab Emirates**,
Routledge, 2013.

Kazan, Ramazan: “Arap Edebiyatında Serbest Şiirin İlk Örneklerinden: Bedr Şâkir es- Seyyâb’ın “Unşûdetu’l-Matar/Yağmurun Türküsü” Adlı Şiiri” **Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 34, 2015.

Köşeli, Yusuf : “Körfez Arap Ülkelerinde Çocuk Edebiyatının Doğuşu ve Gelişimi”,**Nüşa Şarkiyat Araştırmaları Dergisi**, Sayı:34, Ankara, 2012/1.

Köşeli, Yusuf: “Arap Çocuk Edebiyatı”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Erzurum, 2011.

Lopes ,Ana Luísa

de Sousa Castro: “Representações literárias da mulher árabe (Contributos a partir da literatura emergente dos Emirados Árabes Unidos)”, Dissertação realizada no âmbito do Mestrado em Estudos Literários, Culturais e Interartes, Faculdade de Letras da Universidade do Porto, Portugal, 2015.

Mavodza, Judith,

Sengati-Zimba, Mary,

ve Abu Eid, Emad: “Innovative Public Libraries in United Arab Emirates: Taking library services in public spaces”, **IFLA WLIC 2015 Conference-in Session 147-Asia and Oceania**, Vol.81, Cape Town, South Africa, August 2015.

Michalak- Pikulska,

Barbara: “Modern Literature of the United Arab Emirates”, **Jagiellonian University Press**, Kraków, 2012.

Michalak-Pikulska,

Barbara: “Theatre in the United Arab Emirates”, **Rocznik Orientalistyczny**, V.65, 2012.

Michalak-Pikulska,

Barbara: “Modern Emirati Literature Written by Woman Writers”, **Studia Litteraria Universitatis Iagellonicae Cracoviensis**, Volume 8, Issue 4, Kraków, 2013.

Mînû, Muhammed

Muhyiddîn: **Fennu'l-kışşati'l-kaşîrati- Muḳârâbât ûlâ**, Dubâi, Mesâr li't-ṭibâ' ve'n-neşr, Dubâi, 2012.

Özçetin, Merve: Arap Şiirinde Vahdetu'l-Kaside Meselesi, Konya, **Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

Özdemir, Ahmet: “Arap Çocuk Edebiyatının Çocuk Üzerindeki Etkisi”, **International Social Sciences Studies Journal**, Vol:6, Issue:67, 2020.

Sakaoğlu, Saim: “Halk Edebiyatı”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)**, C.15, İstanbul, 1997.

Şevâh, Firâs

Ahmed: “el-Binâu'l-fenniyyu li'l-rivâyeti'l-İmârâtiyyeti “rivâyetun min eyyi şey'in ḥulikat” li'l-rivâiyyeti Meysâ el-Muheyri Nemûzecen”, el-Nîleyn Üniversitesi, **Yüksek Lisans Tezi**, Sudan, 2018.

Tijani, Olatunbosun

İshak: “Contemporary Emirati Literature: Its Historical Development and Forms”, **Journal of Arabic and Islamic Studies**, United Arab Emirates, vol:14, Sharjah, 2014.

Vâdî, Taha: **el-Kışşatu Dîvânu'l – ‘Arab**, Dâru Nûbar, Kahire, 2001.

Yazıcı, Hüseyin: **The Short Story in Modern Arabic Literature**, General Egyptian Book Organization, Cairo, 2004.

Yazıcı, Hüseyin: “Kuveyt’te Modern Öykü”, **Şarkiyat Mecmuası**, Sayı:11, İstanbul, 2009.

ELEKTRONİK KAYNAKÇA

(Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/United_Arab_Emirates#Geography, 01 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AA%D8%AD%D8%AF%D8%A9#%D8%A7%D9%84%D8%AC%D8%BA%D8%B1%D8%A7%D9%81%D9%8A%D8%A7, 01 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.tetsiad.org/files/raporlar/bae.pdf>, 01 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.worldometers.info/world-population/united-arab-emirates-population/>, 22 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.dubai-online.com/essential/uae-population-and-demographics/>, 22 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.loc.gov/rr/frd/cs/profiles/UAE.pdf>, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://tr.wikipedia.org/wiki/Birle%C5%9Fik_Arap_Emirlikleri#Tarih, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.mfa.gov.tr/birlesik-arap-emirlikleri-siyasi-gorunumu.tr.mfa>, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.scad.gov.ae/en/pages/statistics.aspx?topicid=24>, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://tr.wikipedia.org/wiki/Halife_bin_Zaid_el-Nehyan, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://tr.wikipedia.org/wiki/Abu_Dabi_Emirli%C4%9Fi, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A9_%D8%AF%D8%A8%D9%8A, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://tr.wikipedia.org/wiki/Muhammed_bin_Ra%C5%9Fid_el-Mektum, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Emirate_of_Sharjah, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://tr.wikipedia.org/wiki/Sultan_bin_Muhammed_el-Kas%C4%B1m%C3%AE, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Emirate_of_Ajman, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%AD%D9%85%D9%8A%D8%AF_%D8%A8%D9%86_%D8%B1%D8%A7%D8%B4%D8%AF_%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%B9%D9%8A%D9%85%D9%8A, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://u.ae/en/about-the-uae/the-seven-emirates/umm-al-quwain>, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Emirate_of_Umm_Al_Quwain#Etymology, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://tr.wikipedia.org/wiki/Umm%C3%BCl-Kayveyn>, 02 Mart 2021

(Çevrimiçi), <https://u.ae/en/about-the-uae/the-seven-emirates/fujairah>, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Emirate_of_Fujairah, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A9_%D8%B1%D8%A3%D8%B3_%D8%A7%D9%84%D8%AE%D9%8A%D9%85%D8%A9, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%B9%D9%84%D8>

[%A7%D9%85 %D9%81%D9%8A %D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA](#), 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), [UAE's Media Landscape: An Overview - Fanack Chronicle](#), 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_newspapers_in_the_United_Arab_Emirates, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://motivatemedia.com/about-us/>, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
<https://web.archive.org/web/20160116231537/http://uaepedia.ae/index.php/%D8%A7%D8%B1%D9%8A%D8%AE %D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%B9%D9%84%D8%A7%D9%85 %D9%88%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%86%D9%88%D9%86>, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://gulfnews.com/going-out/society/evolution-of-radio-in-the-uae-1.1290655>, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
<https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%B9%D9%84%D8%A7%D9%85 %D9%81%D9%8A %D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA>, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
https://en.wikipedia.org/wiki/Mass_media_in_the_United_Arab_Emirates, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Television_in_the_United_Arab_Emirates, 02 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Football_in_the_United_Arab_Emirates, 03 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%B1%D9%8A%D8%A7%D8%B6%D8%A9_%D9%81%D9%8A_%D8%AF%D9%88%D9%84%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AA%D8%AD%D8%AF%D8%A9#%D8%A7%D9%84%D9%83%D8%B1%D9%8A%D9%83%D9%8A%D8%AA, 03 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B3%D8%A8%D8%A7%D9%82_%D8%A7%D9%84%D9%87%D8%AC%D9%86, 03 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%B1%D9%8A%D8%A7%D8%B6%D8%A9_%D9%81%D9%8A_%D8%AF%D9%88%D9%84%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AA%D8%AD%D8%AF%D8%A9, 03 Mart 2021

(Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D8%B1%D9%8A%D8%A7%D8%B6%D8%A9_%D9%81%D9%8A_%D8%AF%D9%88%D9%84%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AA%D8%AD%D8%AF%D8%A9, 03 Mart 2021

(Çevrimiçi), <https://gulfnews.com/uae/the-uae-writers-union-1.1124627>, 23 Haziran 2021

(Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D8%AA%D8%AD%D8%A7%D8%AF_%D9%83%D8%AA%D8%A7%D8%A8_%D9%88%D8%A3%D8%AF%D8%A8%D8%A7%D8%A1_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA, 23 Haziran 2021

(Çevrimiçi), https://ewu.ae/?page_id=2025, 23 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.elfdubai.org/en/menu-about>, 23 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.emirateslitfest.com/about/about-the-festival/>, 23 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), https://en.wikipedia.org/wiki/Emirates_Literature_Foundation, 23 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.epa.org.ae/About-EPA.aspx>, 3 Aralık 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.epa.org.ae/UAE-Reads.aspx>, 3 Aralık 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.visitsharjah.com/events/sharjah-international-book-fair/>, 3 Aralık 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.alowais.com/%d8%a7%d9%84%d9%85%d8%a4%d8%b3%d8%b3%d8%a9/>, 24 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://admaf.org/the-foundation/>, 24 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://torath.gov.ae/details/%D8%B9%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%A7%D8%AF%D9%8A>, 24 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://nce.gov.ae/en/article/698/emirates-heritage-club>, 24 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://uaeja.org/ar/pages/6/%D8%B9%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9%85%D8%B9%D9%8A%D8%A9>, 25 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://arabiclanguageprot.wixsite.com/mysite/mn-nhn>, 25 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://arabiclanguageprot.wixsite.com/mysite/ahdafna>, 25 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://uaebby.org.ae/en/about-us/uaebby/>, 29 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://uaebby.org.ae/en/about-us/our-mission/>, 29 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://sheikhmohammed.ae/en-us/nabatipoetry>, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://en.wikipedia.org/wiki/Nabati>, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.bayut.com/mybayut/nabati-poetry-uae/>, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
<https://www.nce.gov.ae/ar/article/1688/%D8%A5%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%87%D9%8A%D9%85-%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%A5%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%87%D9%8A%D9%85>, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B5%D8%A7%D9%84%D8%AD%D8%A9_%D8%BA%D8%A7%D8%A8%D8%B4, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://web.archive.org/web/20201107082544/https://kfarbou-magazine.com/issue/3238>, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.nce.gov.ae/ar/article/318/%D8%B9%D8%A8%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D9%83%D8%B1%D9%8A%D9%85-%D9%85%D8%B9%D8%AA%D9%88%D9%82>, 07 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
<https://www.nce.gov.ae/ar/article/1285/%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%B1%D8%A7%D8%B4%D8%AF-%D8%AB%D8%A7%D9%86%D9%8A>, 07 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF_%D8%B1%D8%A7%D8%B4%D8%AF_%D8%AB%D8%A7%D9%86%D9%8A, 07 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.nce.gov.ae/en/article/1419/khulood-al-mualla>, 08 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

<https://web.archive.org/web/20160811120739/http://www.alarab.co.uk/m/?id=31242>, 08 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.nce.gov.ae/en/article/1419/khulood-al-mualla>, 08 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B8%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D8%AE%D9%85%D9%8A%D8%B3, 08 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.alsh3r.com/poets/view/5397>, 08 Mart 2021, (Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%AE%D8%A7%D9%84%D8%AF_%D8%A7%D9%84%D8%A8%D8%AF%D9%88%D8%B1, 09 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

<https://www.kataranovels.com/novelist/%D8%A3%D8%B3%D9%85%D8%A7%D8%A1-%D8%A7%D9%84%D8%B2%D8%B1%D8%B9%D9%88%D9%86%D9%8A/#:~:text=%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%B3%D9%85%20%D8%A7%D9%84%D9%83%D8%A7%D9%85%D9%84%3A%20%D8%A3%D8%B3%D9%85%D8%A7%D8%A1%20%D8%A7%D9%84%D8%B2%D8%B1%D8%B9%D9%88%D9%86%D9%8A&text=%D8%B3%D9%81%D9%8A%D8%B1%D8%A9%20%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%B3%20%D8%A7%D9%84%>, 08 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

<https://www.nce.gov.ae/ar/article/1359/%D8%A3%D8%B3%D9%85%D8%A7%D8%A1-%D8%B9%D9%84%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%B2%D8%B1%D8%B9%D9%88%D9%86%D9%8A>, 08

Mart 2021.

(Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%86%D8%AC%D9%88%D9%85_%D8%A7%D9%84%D8%BA%D8%A7%D9%86%D9%85, 08 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

<https://www.nce.gov.ae/ar/article/1253/%D8%A7%D9%84%D9%87%D9%86%D9%88%D9%81-%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF>, 08 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B1%D8%A7%D8%B4%D8%AF_%D8%B9%D8%A8%D8%AF_%D8%A7%D9%84%D9%84%D9%87_%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%B9%D9%8A%D9%85%D9%8A, 31 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.nce.gov.ae/ar/article/295/ali-abu-rish>, 31 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://altibrah.ae/author/1293>, 31 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%AB%D8%A7%D9%86%D9%8A_%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%88%D9%8A%D8%AF%D9%8A, 31 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <http://www.banipal.co.uk/contributors/821/sara-al-jarwan/>, 01 Nisan 2021,

(Çevrimiçi), <https://www.literaturfestival.com/autoren-en/autoren-2012-en/sara-al-jarwan>, 01 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A5%D9%8A%D9%85%D8%A7%D9%86_%D8%A7%D9%84%D9%8A%D9%88%D8%B3%D9%81, 31 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

<https://jbhsc.ae/%D8%A7%D9%84%D8%B1%D9%88%D9%84%D8%A9-%D8%A3%D9%88%D9%84-%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%A9-%D9%85%D8%B3%D8%B1%D8%AD%D9%8A%D8%A9-%D9%81%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA/>, 10 Temmuz 2021.

(Çevrimiçi), <https://coccukedebiyati.wordpress.com/cocuk-edebiyatinin-tanimi/>, 29 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), https://www.turkedebiyati.org/cocuk_edebiyati.html, 29 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://pulpit.alwatanvoice.com/content/print/172968.html>, 30 Haziran 2021.

(Çevrimiçi),

[https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%A7%D8%AC%D8%AF_\(%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%A9\)](https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%A7%D8%AC%D8%AF_(%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%A9)), 30 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://pulpit.alwatanvoice.com/content/print/172968.html>, 30 Haziran 2021.

(Çevrimiçi), <https://dubaiculture.gov.ae/en/Public-Library/Pages/Childrens-Library.aspx>, 1 Temmuz 2021.

(Çevrimiçi), <https://fridaymagazine.ae/travel/destinations/abu-dhabi-children-s-library-new-modern-and-truly-a-must-visit-1.2304718>, 1 Temmuz 2021.

(Çevrimiçi), http://drdhiaalsidiki.blogspot.com/2014/09/blog-post_13.html, 04 Mart 2021.

(Çevrimiçi),

https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D8%AA%D8%AD%D8%A7%D8%AF_%D8%A7%D9%84%D9%8A%D9%88%D8%B3%D9%81

[D9%83%D8%AA%D8%A7%D8%A8_%D9%88%D8%A3%D8%AF%D8%A8%D8%A7%D8%A1_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA#%D8%A7%D8%B5%D8%AF%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%AA_%D8%A7%D9%84%D8%A7%D8%AA%D8%AD%D8%A7%D8%AF,](#) 04 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.uaeu.ac.ae/ar/about/>, 04 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://altibrah.ae/author/8260>, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
<https://manhom.com/%D8%B4%D8%AE%D8%B5%D9%8A%D8%A7%D8%AA/%D8%B4%D9%8A%D8%AE%D8%A9-%D9%85%D8%A8%D8%A7%D8%B1%D9%83-%D8%B3%D9%8A%D9%81-%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%A7%D8%AE%D9%8A/>, 06 Mart 2021

(Çevrimiçi),
<https://www.alkhaleej.ae/%D8%AB%D9%82%D8%A7%D9%81%D8%A9/%D8%B4%D9%8A%D8%AE%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%A7%D8%AE%D9%8A-%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D8%AF%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%82%D8%B5%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%82%D8%B5%D9%8A%D8%B1%D8%A9>, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://www.quranicthought.com/wp-content/uploads/post_attachments/5d888a955c103.pdf, 06 Temmuz 2021.

(Çevrimiçi),
<https://www.alazaheer.net/%D8%A7%D9%84%D9%83%D8%A7%D8%AA%D8%A8-%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B1/>, 05 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
<https://manhom.com/%D8%B4%D8%AE%D8%B5%D9%8A%D8%A7%D8%AA/%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B1/>, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B1, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B1, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.diwanalarab.com/%D8%B9%D8%A8%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D8%AD%D9%85%D9%8A%D8%AF-%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF>, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://web.archive.org/web/20160601062256/http://www.albayan.ae/our-homes/mirrors/1187272648678-2007-08-17-1.781823>, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://web.archive.org/web/20140330215605/http://www.alkhaleej.ae/alkhaleej/page/be41c94b-4dba-4f16-a0f8-526ca1512776>, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://web.archive.org/web/20160601062256/http://www.albayan.ae/our-homes/mirrors/1187272648678-2007-08-17-1.781823>, 06 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <http://www.arabtimes.com/osama/doc114.html>, 07 Mart 2021.

(Çevrimiçi), [https://en.wikipedia.org/wiki/Al-Bayan_\(newspaper\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Al-Bayan_(newspaper)), 07 Mart 2021.

(Çevrimiçi), https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%A9_%D8%AF%D8%B1%D8%A7%D8%B3%D8%A7%D8%AA, 07 Mart 2021.

(Çevrimiçi), Dr. Dîyâ' es-Sîdîkî, “el- Kıssatu'l Imârâtiyyetu'l Kaşîr (el-Vâkı'ıyyetu's-sıhriyyetu enmûzecen)”, 14 Eylül 2014, bkz. http://drdhaalsidiki.blogspot.com/2014/09/blog-post_13.html, 07 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.nce.gov.ae/ar/article/1686/%D8%A5%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%87%D9%8A%D9%85-%D9%85%D8%A8%D8%A7%D8%B1%D9%83>, 07 Mart 2021.

(Çevrimiçi), http://thefilmreporter.com/newstar/Nasser_Aldhaheri_TheReal_Desert_Filmmaker.htm, 10 Nisan 2021.

(Çevrimiçi), http://thefilmreporter.com/newstar/Nasser_Aldhaheri_TheReal_Desert_Filmmaker.htm, 10 Nisan 2021.

(Çevrimiçi), <https://manhom.com/%D8%B4%D8%AE%D8%B5%D9%8A%D8%A7%D8%AA/%D9%86%D8%A7%D8%B5%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D8%B8%D8%A7%D9%87%D8%B1%D9%8A/>, 10 Nisan 2021.

(Çevrimiçi), https://www.goodreads.com/author/show/6436879._, 11 Nisan 2021.

(Çevrimiçi),
<https://www.kataranovels.com/novelist/%D8%A3%D8%B3%D9%85%D8%A7%D8%A1-%D8%A7%D9%84%D8%B2%D8%B1%D8%B9%D9%88%D9%86%D9%8A/>, 12 Nisan 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.mahraalmehairi.com/brownbook>, 14 Nisan 2021.

(Çevrimiçi), <https://ye-voice.com/news98061.html>, 15 Nisan 2021.

(Çevrimiçi),
<https://www.kataranovels.com/novelist/%D8%A3%D8%B3%D9%85%D8%A7%D8%A1-%D8%A7%D9%84%D8%B2%D8%B1%D8%B9%D9%88%D9%86%D9%8A/>, 15 Nisan 2021.

(Çevrimiçi), <https://altibrah.ae/author/6600>, 09 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
<https://www.nce.gov.ae/ar/article/1818/%D8%A8%D8%A7%D8%B3%D9%85%D8%A9-%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D9%8A%D9%88%D9%86%D8%B3>, 07 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
https://www.marefa.org/%D8%A8%D8%A7%D8%B3%D9%85%D8%A9_%D9%8A%D9%88%D9%86%D8%B3#.D8.A7.D9.84.D8.AC.D9.88.D8.A7.D8.A6.D8.B2_.D8.A7.D9.84.D8.A3.D8.AF.D8.A8.D9.8A.D8.A9, 07 Mart 2021.

(Çevrimiçi),
https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%81%D8%A7%D8%B7%D9%85%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B2%D8%B1%D9%88%D8%B9%D9%8A#%D8%AD%D9%8A%D8%A7%D8%AA%D9%87%D8%A7_%D9%88%D9%85%D8%B4%D9%88%D8%A7%D8%B1%D9%87%D8%A7, 07 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://www.falmazrui.com/--c983>, 08 Mart 2021

(Çevrimiçi),
https://www.diwanalarab.com/spip.php?page=article&id_article=28804, 08 Mart 2021.

(Çevrimiçi), <https://pulpit.alwatanvoice.com/articles/2016/05/01/402244.html>, 09 Mart 2021.

EKLER



Resim 1 : Muhammed Ahmed el-Mur



Resim 2: 'Abdu'r Rıdâ Hüseyin es-Sicvânî



Resim 3: Abdulhamid Ahmed



Resim 4 : Şeyha Mubârek en-Nâhî



Resim 5: İbrahim Mubârek



Resim 6: Bâsime Muhammed Yûnis



Resim 7 : Fâtıma Sulţân el-Mezrû'î



Resim 8 : Ali Abdulaziz eş-Şerhân



Resim 9: Nâşir ez-Zâhîrî